

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

BIH 2.40 KM
Македонија 75.00 DEN
Slovenija 2.09 EUR
Sverige 28.00 SEK
USA 3.50 USD
Hrvatska 15.00 KN
Црна Гора 1.20 EUR

ISSN 0032-339-x

02937

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

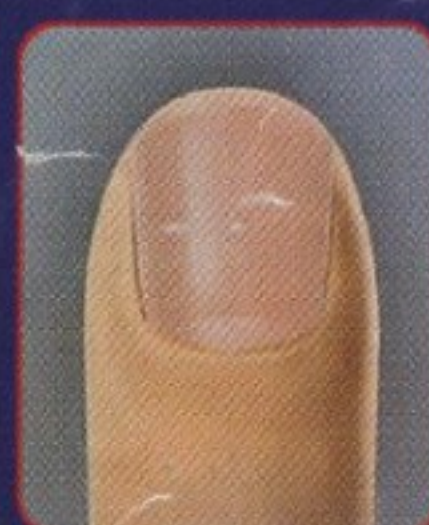
23. 5. 2008. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2937

НАША КОВАНИЦА
МИЛЕНА
ПАВЛОВИЋ БАРИЛИ

ЖИВОТИЊЕ
ВОЈНИЦИ

ШТА СЕ
КРИЈЕ ИЗ
НОКТА?

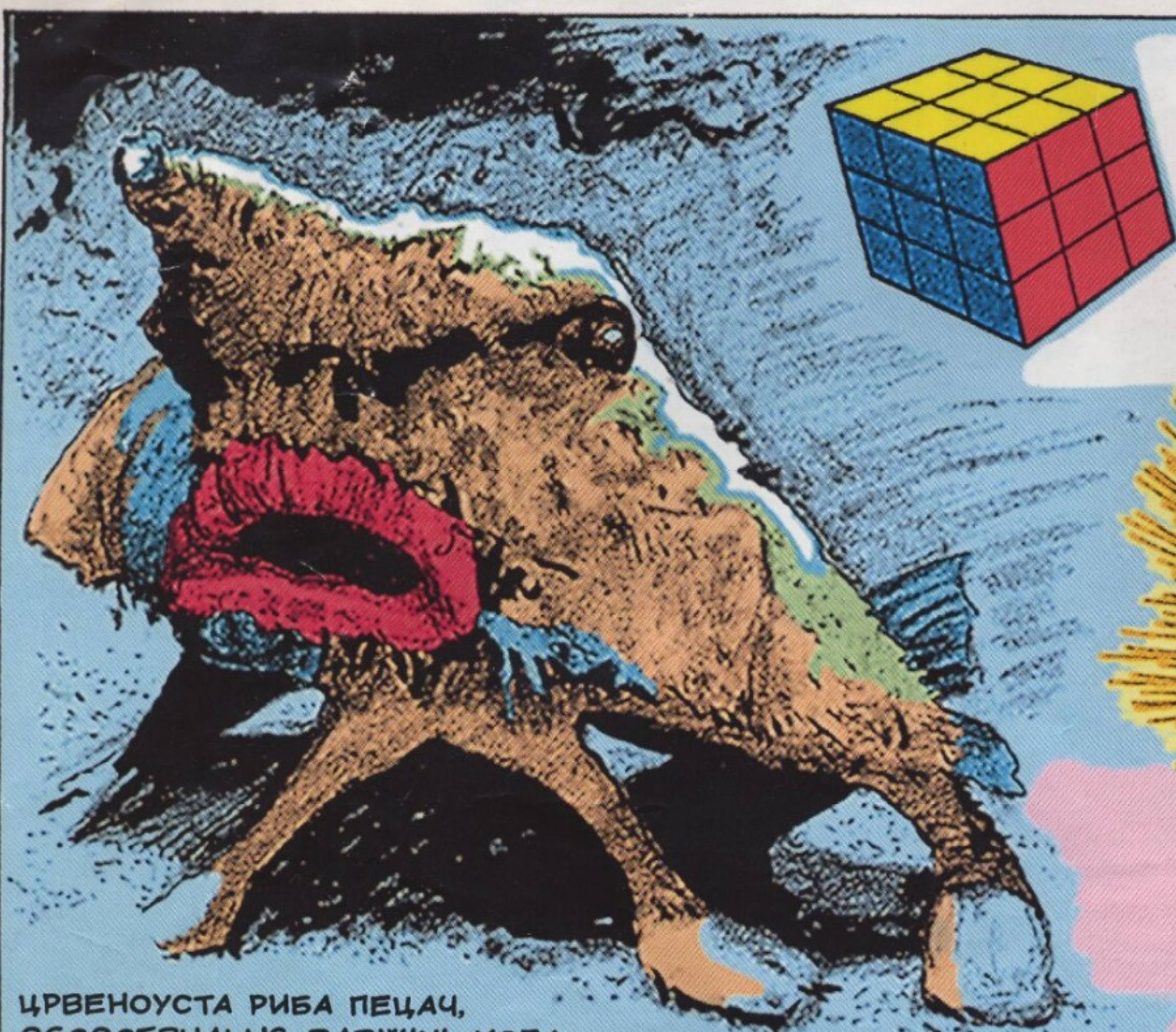

10 НАЧИНА ЗА УПАД У ЗАТАК

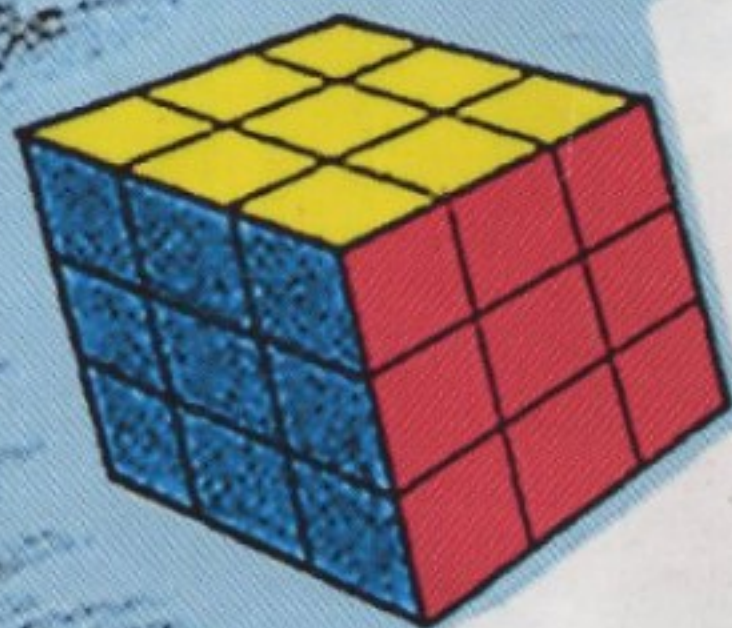
За све од 7 до 107!

Фирма

Веровали или не!

ЦРВЕНОУСТА РИБА ПЕЦАЧ,
OGCOCERHALUS DARWINI, KOJA
НАСТАЊУЈЕ МОРСКО ДНО, ИЗГЛЕДА КАО АЛГАМА
ПРЕКРИВЕН КАМЕН И ПОРЕД ЈАРКОЦРВЕНЕ БОЈЕ УСТА.

43.252.003.274.489.856.000
БРОЈ ЈЕ МОГУЋИХ
КОМБИНАЦИЈА
РУБИКОВЕ КОЦКЕ 3x3x3.

СОПСТВЕНУ УНУКУ
ДОНЕЛА ЈЕ НА СВЕТ
КАО СУРОГАТ МАЈКА
2001. ГОДИНЕ ЈЕДНА
ПЕДЕСЕТОГОДИШЊА
ЈАПАНКА.

© 2006 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• човек има 639 мишића који покрећу тело. Они чине готово половину његове телесне тежине ■

••• нилски коњ је највећи живи рођак свиње ■

••• пијаћа вода стара је три милијарде година ■

••• данас има назнака да ће се током 21. века озонски омотач обновити ■

••• да бисмо и ноћу видели као по дану, свако око морало би да нам буде велико као грејпфрут ■

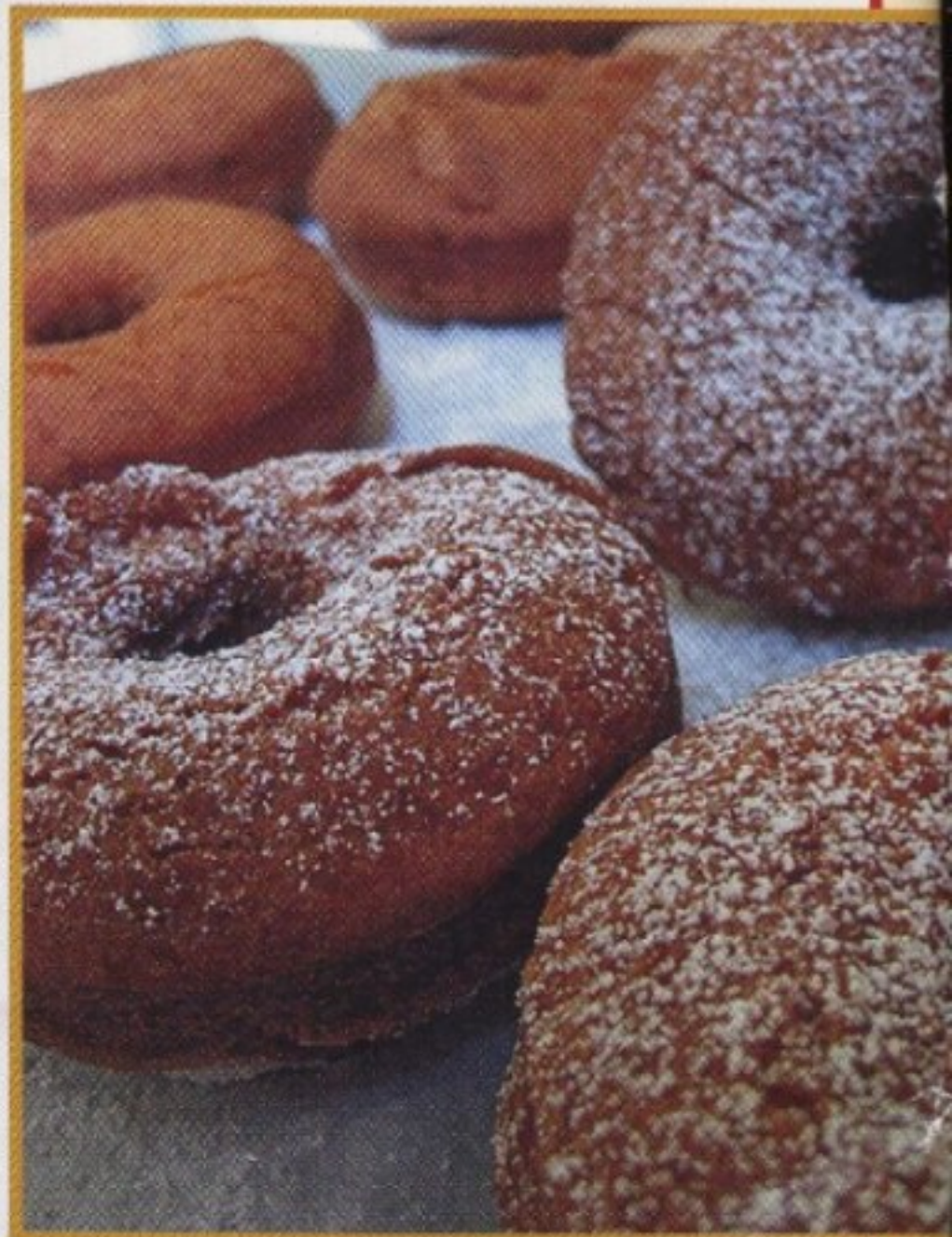
••• свих 20.000 различитих врста корастих лишајева могу да преживе и у хладним и у сушним пределима, али не могу да опстану на загађеним местима ■

••• у енглеском језику до 15. века није било знакова интерпункције ■

••• ако се окреће без грешке, слагање Рубикове коцке може да се реши у 17 потеза ■

••• педометром се мери раздаљина пређена пешице ■

••• хула-хоп је 1957. године био најпродаванија играчка на свету ■

••• крофне су настале у Холандији ■

••• К2 је, у зависности од падавина, неколико недеља у току године виши од Маунт Евереста ■

••• у САД сваке године на отпаду заврши око седам милиона аутомобила ■

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК
23. 5. 2008.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ВОЛЕЛА БИХ ДА МОГУ
У КУПОВИНУ С ТОБОМ...

АЛИ ИМАМ
ДОСТА ПОСЛА...

МОЈА МАМА НАМ ДОЛАЗИ У ПОСЕТУ!

БАШ ЛЕПО!

ЗНА ЛИ ХОГАР?

НЕ ЗНА...

БАМ!

БАМ!

БАМ!

ШТА ТО РАДИШ,
ХОГАРЕ?

БАМ!

БАМ!

5-11

CHRIS
BROWNE

ПРАВИМ ГАРАЖУ ДА ТВОЈА МАЈКА
ИМА ГДЕ ДА ПАРКИРА МЕТЛУ!

ИПАК ЗНА!

©2008 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ПАДАВИНЕ КОЈЕ СУ УШЛЕ У ИСТОРИЈУ

ЦРНИ ПРАХ С

О неobiчној појави постоје још два записа. Други запис налази се на последњој страници рукописа „Златоуст“ који се чува у Софијској библиотеци. Реч је о старом српском запису, али није могуће одредити манастир у коме је живео калуђер који га је записао. Остало је забележено: „Да се зна кад је пепео с небеса пао на земљу, снег се од пепела није видео и земља би помрачена као изгорела. Била је година 7040 (=1631), месец децембар, дан седми.“

Трећи запис је на Божидаревом молитвенику и доводи се у везу с тиквешким манастиром Светог Ђорђа – Полошко, који се налази у долини Црне реке, недалеко од Кавадараца, у садашњој Републици Македонији. Прилежни калуђер је записао: „Да се зна кад паде пепео с небеса по целој земљи, месеца децембра, дана седмог, у среду, године 7040 (=1631).“

Тројица калуђера који су на веома сличан начин саставили наведене записе, нису умели да објасне овај необичан догађај. Знања којима су располагали нису била довољна да протумаче ненадану појаву црног праха који се с неба сручио на земљу. Чудновати призор српски калуђери одредили су по јулијанском календару.

Горопадни Везув

У староримској митологији Вулкан (лат. Vulcanus) био је бог ватре, огња, нарочито његове разорне снаге, уметник у ковању и заштитник ковача. Према миту, радионица му се налазила испод вулканске планине Етне на Сицилији. По њему су названа места где из унутрашњости земље на површину избијају текућа лава, пирокласични материјал и различити гасови и паре. Један од најпознатијих још живих вулкана је Везув који се

налази у залеђу Напуљског залива, петнаест километара од града Напуља. Најчувенија ерупција Везува десила се 79. године и уништила је градове Помпеју, Херкуланум и Стабију и затрпала их слојем пепела дебљине три и двадесет три метра. Том приликом погинуо је радознали римски научник Плиније Старији.

Ерупција Везува из 1. века била је вишеструко јача од иначе веома снажне ерупције до које је дошло 16. децембра 1631. године, по грегоријанском календару. Ова ерупција догодила се после неколико столећа потпуног мировања вулкана. Сачувани изворни подаци, на првом месту белешке непосредних очевидаца, казују о несвакидашњем догађају, о природној катастрофи која је донела низ невоља становницима појединих делова Апенинског полуострва. С пуно подробности може да се прати како је текла ова велика несрећа и каква је била реакција савременика. У задовољавајућој мери могу да се утврде причињена материјална штета и губици у људским животима, а и дуготрајне последице ове природне непогоде.

Догађај

Шест дана пре отварања кратера Везува, 10. децембра 1631. године, дошло је до низа снажних земљотреса који су наговештавали предстојећу несрећу. Онда су извори у подножју Везува наједном постали блатњави, док су неки сасвим пресушили. Почев од сумрака 15. децембра потреси земље, праћени потмулом подземном тутњавом која је наликовала добовању бубњева, били су све учесталији. У уторак, 16. децембра 1631. године, између шест и седам сати ујутру, после једног од неколико земљотреса од којих је тло истински подрхтавало, отворила се прва пукотина на вулкану. Одатле је силовито

сукнула у небо огромна количина гасова и пепела у облику перјанице, до висине од двадесет километара.

У сачуваним сведочанствима забележене су судбине појединих савременика и сведока катаклизме која је запретила свеопштим уништењем. На пример, кардинал Буонкампањо налазио се у својој резиденцији у насељу Торе дел Грека, око шест километара југозападно од кратера, које ће убрзо потом бити сасвим уништено. Уплашен због веома снажног подрхтавања тла, он је без оклевања одлучио да се некако удаљи одатле. Узјахао је коња и спустио се до обале где је једва нашао неког човека да га превезе чамцем у Напуљ.

На другој страни, еруптивни гасови убрзо су образовали циновски облак из кога је од осам до десет сати у Напуљу пљустала киша с вулканским пепелом, а до четири сата по подне киша пепела доспела је на исток до Лечеа у Апулији, близу обале Јадранског мора. Извори говоре о потпуној пометњи и расулу у италијанским градовима близу Везува: чинило се као да је наступила пропаст света јер је у Напуљу усред дана, због дима и пепела који су прекрили Сунце, било толико мрачно да су се палиле бакље, а ваздух је био засићен пепелом веома непријатног мириса да се једва дисало. На улицама су могли да се виде људи који су очајнички тумарали, затим босоноги калуђери који су носили разна оруђа за покору и шибали се до крви. Уз њих су били и поједини верници: док су се једни песницама ударали у груди, други су горко ридали, а трећи молили за милост божју и опроштај грехова.

После снажног пљуска вулканског пепела, који се поновио у више наврата после ерупције, из гротла Везува покуљала је ме-

НЕБЕСА

шавина усијаних стена, гасова и пепела. То је донело највећу пропаст људима и целој области. Да би спасао становништво, вицекраљ је послао бродове у приобална насеља до којих се није могло доспети копним путем. Међутим, дошло је до необичне појаве која је још више уплашила ионако унезверене људе. Море се најпре повукло три до шест метара, тако да су укотвљени бродови остали на сувом, а онда су били изложени таласима висине два до пет метара. Све ово било је праћено снажним бујицама блата које су немилице носиле све пред собом.

Тек кад се све стишало, могао је да се види погубни učinак ерупције вулкана. Дотадашње растиње на падинама Везува, које су чиниле шуме, воћњаци и виногради, потпуно је уништено. Купа вулкана смањила се за више од четири стотине метара будући да се врх планине распао приликом експлозије вулканских гасова. Неколико насеља јужно од вулкана буквално је нестало с лица земље, а имања с огромним годишњим приходима сасвим су опустошена. Процењује се да је у овој несрећи нашло смрт око четири хиљаде људи. Узроци смрти били су различити: једни су умрли од ужасног страха, други од гушења вулканским гасовима, трећи су остали затрпани у рушевинама кућа које су пале под теретом мокрог пепела или услед земљотреса, а неки су изгубили живот у бујицама блата и пожарима. Неколицина њих покушала су да пређу преко усијаног вулканског камења. И губици у стоци, која је страдала од тровања пошто је јела траву и пила воду са знатном количином отровног пепела, били су велики. Укупна материјална штета била је огромна јер су потпуно уништене

многобројне стамбене зграде, затим путеве и обрадиве површине које су остале прекривене дебелим слојем пепела и другог вулканског материјала. Сагласно проценама стручњака за вулкани, прекривач пепела који је после ерупције Везува пао на земљу уништио је све усеве и винограде на површини од најмање 480 квадратних километара.

Објашњење

Занимљиво је напоменути да су вулканску ерупцију из децембра 1631. године на посебан начин осетили и житељи крајева који су од Везува удаљени и до неколико стотина километара. Пратећи део ове природне непогоде било је и распрострањавање вулканског пепела, а у питању није било само подручје јужне Италије, односно градова Барија, Барлета, Лечеа и Капо ди Отранта, већ много шири географски простор. Наиме, киша пепела досегла је Дубровник, потом Котор, а није мимоишла ни полуострво Пелопонез, па се чак појавила и у Цариграду. Све се то збивало током 16. и 17. децембра 1631. године. Према једном истраживању, приликом ове ерупције Везува пепео је пао у полупречнику од 240 километара, док је висина еруптивних облака била чак до 50 километара.

Ако се зна да је облак с пепелом у Дубровник стигао у десет часова увече 16. децембра 1631. године – што значи да је путовао дванаест сати, а реч је о ваздушном растојању од 370 километара – произлази да је његова брзина била око 31 km/h. Појава црног пепела и у Дубровнику је изазвала велики страх. После једног сата, дакле, у једнаест увече, киша је пала и на Котор, а остало је забележено да је пепео прекрио планине, куће и путеве како у самом граду,

тако и у његовој околини. Наводно било је толико мрачно да се није видело даље од два корака.

Будући да се Пљевља налазе 492 километра ваздушне линије од Везува, а 130 километара од Дубровника, лако може да се израчуна да је црни пепео тамо пао око два сата ујутру 17. децембра 1631. године. С разлогом се претпоставља да је ово чудо било прва ствар коју су калуђери братства Свете тројице угледали у зору 7. децембра по јулијанском календару (кога су се држали православни духовници), односно 17. децембра по грегоријанском календару. Подсетимо се да је разлика између два календара која данас износи тринаест, тада била десет дана. На другој страни, у Цариграду, црни пепео пао је у десет часова пре подне 17. децембра 1631. године.

Непознати састављачи записа, свакако неки од калуђера, нису нашли за сходно или, вероватније, нису умели да објасне ову необичну појаву и шта се то заправо десило. Стога се у три наведена записа, без би-

*У раним јуџарњим часовима,
у среду 7. децембра 1631. године,
калуђери манастира Света
тројица код Пљевља с великим
изненађењем и чуђењем
приметили су да је снеом
покривена околина манастира
потпуно поцрнела. У ствари,
била је засута црним прахом
који је пао с неба. Један
од калуђера о томе је оставио
запис: „Године 7040 (=1631)
паде прах с небеса на земљу
месеца децембра, дана седмог.
Овај прах беше црн као пепео”*

ло каквог објашњења, помиње једино црни прах који је пао с неба. Православни калуђери нису могли да знају узроке ове необичне појаве јер нису били у прилици да читају дела античких аутора Плинија, Диона Касија и Касиодора који би могли да им то објасне.

Узгред, писци ових записа нису умели да објасне ни појаву црвеног, односно крвавог снега – и о томе има белешки! – за који савремена метеорологија налази објашњење у ветровима из Африке који собом носе пустињски песак или поленов прах. Необичан податак похрањен је и у једном старом српском запису где се вели да „године 7148 (=1640), месеца фебруара, 17. дана, наиђе крвав снег”. У Београду је 13. марта 1931. године пао жутомрки снег, а утврђено је да је његова боја потицала од прашине коју је ваздушна струја донела чак из Алжира.

Иначе, поменута 1631. година, кад „паде црни прах с небеса” била је једна од тешких за манастир Свету тројицу. Тако је у другом запису из те године остало забележено да је у то време Херцеговином владао проклети Пири-бег Сомборац који је од Милешевог узео 40.000, а од братства Свете тројице 4000, а и други манастири много су пострадали. Премда се у запису не помиње врста новца, истраживачи

с разлогом сматрају да је реч о аспрама (односно акчама). Ако се зна да је 1630. године 200 акчи вредело један златник, а 1632–1634. 220 акчи вредело је опет колико један златник, намах постаје јасно да је реч о знатној суми новца. Тако је у случају Милешеве казна била између 181 и 200 златника, а у случају Свете тројице између 18 и 20 златника.

Будући да опасност од ерупције Везува, који је после 1944. године поново у стању мировања, увек постоји, италијанска влада има спреман и детаљно разрађен план уколико би дошло до ненаданог „буђења” вулкана. „Огњену планину” помно посматрају и проучавају најбољи вулканолози, тако да је искључена могућност изненађења. Јер, не треба заборавити, реч је о подручју које је веома густо насељено и на коме данас живи око 700.000 становника ■

Радивој Рагић

Илустровао Драган Максимовић

Овај текст написан је на основу рада колеџнице Јелене Мршић, доцента на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду, која је на изванредан начин разрешила једну велику историјску зајонешку.

За велику уметницу Милену Павловић-Барили код нас се чуло 1954. године кад је њена мајка Даница, писмом упућеним тадашњем Савету за просвету и културу, понудила као поклон своју кућу у Пожаревцу у којој се Милена родила, а и велики број њених цртежа и слика. Било је то девет година након смрти Милене Павловић-Барили у Њујорку, о чему се овде такође није знало.

Уз писмо, Даница Павловић приложила је и биографију своје кћерке Милене. Рођена је 5. новембра 1909. године у Пожаревцу, у кући свог деде Стојана Павловића, трговца, као прво и

СЛИКЕ ОД ДУШЕ И

Чудо од детињства пошало је велика сликарка. Док су је у Риму, Паризу, Њујорку хвалили, она је чезнула за Србијом у којој су за њу сазнали тек девет година након њене смрти

једино дете Српкиње Данице Павловић и Италијана Бруна Барилија. Даница је била потомак најстарије Карађорђево кћерке Саве, говорила је неколико језика, студирала је клавир и певање на Минхенском конзерваторијуму. Тамо је и упознала Барилија и „била очарана његовом духовитошћу и талентом”, како му је много година касније писмом открила. Миленин отац био је композитор (написао је две опере), песник, музички критичар великих листова, писац неколико књига, човек великог духовног богатства с изгледом као да је пао из облака – како га описују биографи. „Сасвим изузетни, Миленини родитељи имају у њеном формирању пресудан значај: њен живот углавном тече између оца и мајке, Пожаревца и Рима. Реч је о два света која су се на махове спајала и допуњавала, а на махове одвајала и сукобљавала. Када је била у једном, осећала је чежњу за другим. Та трагедија за дете, постала је срећна околност за уметника”, писао је Миодраг Б. Протић, историчар уметности, откривајући Милену домаћој јавности.

Судећи по сећањима Данице Павловић, њена Милена била је чудо од детета. У Риму је први пут била кад је имала шест недеља, у Пожаревац се вратила кад јој је било осам месеци. У трећој години црта кокошке и пилиће, у петој чита новине, учи италијански, у шестој с мајком опет одлази у Италију, а затим у Ницу, где учи француски. Прва два разреда основне школе завршава у Италији, а наредна два у Пожаревцу. Мајка

је исписује из другог разреда Пожаревачке гимназије и уписује у Мајерову школу у Линцу да би је убрзо затим пребацила у Грац да у једном манастиру научи и немачки. Девочица полиглота и светски путник, како пише њена мајка, враћа се у Србију да „са дванаест година буде изузетно примљена у Уметничку школу у Београду као ’вундеркинд’, коју после четири године изузетно завршава”.

„Лепо сам изгледао...”

Следећа станица у Миленином животу је Минхен, односно позната приватна школа Блохерер, да би се припремила за пријемни испит Минхенске академије. Прегледајући радове на пријемном испиту, професор Академије Франц фон Штук Миленине је обележио кружићима као радове који се издвајају. На сведочанству с Милениног пријемног испита записано је: „На овај таленат обратити нарочиту пажњу.”

Слике из двогодишњег минхенског раздобља имају све одлике модернизованог академизма, правца који се одликовао подражавањем и који је неговала Минхенска академија, али с јасним трагањем за романтичним и оностраним у узорима ренесансе – отуд слободнији, живљи потез четком, нагласак боје и материје, тежња ка имагинарном. Све је то повело Милену њеном каснијем сликарском опредељењу – надреализму. Милени је Минхенска академија пружала знање, али није

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

23. 5. 2008.

ЛИК СА „ЗАБАВНИКОВОГ” НОВЧИЋА – МИЛЕНА ПАВЛОВИЋ-БАРИЛИ

омогућавала да се њена особеност развије и она после две године напушта студије.

У Новинарском дому у Београду отворена је 16. децембра 1928. године прва самостална изложба Милене Павловић-Барили. Показала је преко сто радова, претежно студије и слике из Минхена, већи број пастела, акварела, цртежа и мањи број уља. Критике су биле похвалне и тачне. Следе изложбе са уметничким удружењем „Лада” и – трагање за запослењем. Њена понуда да буде професорка цртања одбијена је не само у Пожаревцу, већ и у Штипу, Велесу и Тетову, с образложењем да нема буџетских могућности. Огорчена, 1930. године Милена поново креће у свет.

Из Рима, где исте године излаже у Уметничкој галерији, Милена пише мајци: „Има пуно света увек, али се није још ништа продало. Узроци су разни, али углавном то је да од мене сад нико нема три чисте овде ништа да купи... Ја сам здраво скромно био обучен (понекад користи прво лице мушког рода као облик умиљавања), лепо сам изгледао, нисам ништа збуњен био, само сам се врло уморан осећао. Са свима сам помало разговарао и знам да су Талијани остали одушевљени и са мном. Света је било врло интересантног. Сви су грабили са мном да разговарају, било је пуно fine и младе господе, који су просто красили изложбу. Ово је мало иронично, али и истина зато што су ми се многи удварали. Ја сам озбиљан и горд. Ја сам ужасно уморан. Све ми се пред очима љуља.”

Слика за пут у Америку

Наредних година Милена Барили слика своја најбоља дела: „Девојка с велом”, „Девојка с лампом”, „Слика са стрелцем” и, кључно дело, „Аутопортрет”.

Милена са оцем
Бруном Барилијем

Даница Павловић с петогодишњом Миленом

Било је то време кад је свету открила и своје прве песме. Према сведочанству њене мајке, најрадије је писала на шпанском. Нађене су само песме на италијанском, изузев једне на француском језику. У Италији су њене песме хвалили, објављивали их уз њене фотографије, слике и цртеже. Све су без наслова, личне и исповедне.

Нижу се успешне изложбе, на пример, у фебруару 1938. године у париској галерији „Четири друма” на којој су се, писала је мајци, изређала сва највећа имена Париза „и они који знају Бруна и они који га не знају”, али зато „из нашег посланства нико није дошао”.

Затим следе изложба новог надреализма и групне изложбе југословенских уметника у Паризу и Хагу. Подстакнута успехом и вођена номадским духом модерног уметника, вероватно је пожелела да се окуша у новом окружењу па је отпутовала за Америку. Рекла је да хоће да види велику Светску изложбу у Њујорку на којој су главни догађај били надреалисти Макс Ернст, Рене Магрит и Салвадор Дали. Њена мајка је писала да је Милена „продајом слике коју је купио Сибе Миличић заокружила суму с којом је узела карту на једном малом француском броду и тако у септембру 1939. године кренула за Америку у намери да се врати у Пожаревац, да узме своју мајку и да обе опет крену за Париз. Избија рат и она није могла натраг”.

Милена је у Америци провела последњих шест година живота. Саживљавање с новом околином било јој је тешко,

непрестано је мислила на своју земљу и Европу у којој је почињао рат. Прво време становала је у западном

седам

СНА

Одлази у Шпанију, земљу која јој одавно није давала мира због Ел Грека, Веласкеза, Гоје и других сликара који су у њој подстицали романтизам. Опседнута новим призорима и утисцима, сликала је „дању и ноћу, без прекида и одмора”, како је написала њена мајка. После кратког боравка у Паризу, 1931. године одлази у Лондон. Крајем фебруара, у галерији „Блумсбери” отвара самосталну изложбу са 80 слика и цртежа. „Већ три дана како се Блумсбери галерија пуни светом. Ово је једна од најбоље успешних појединачних изложби југословенских уметника у Лондону”, јавило је београдско „Време” истичући боје као „првокласно и важно у уметности ове девојке” које су „невероватно свеже и лепе, као и њен манир”.

Следеће године одлази у Париз с намером да се ту и стално настани. И, одмах му се представља самосталном изложбом 23 уља и темпера у галерији „Млада Европа”. Ова изложба је показала да се у Милени родио сликар благих снова и немира. Историчари уметности тумаче да је, подстакнута симболима слика Ђорђа де Кирика, препознатљивих између осталог по измишљеним урбаним елементима с кулама, Милена пошла путем метафизичког сликарства.

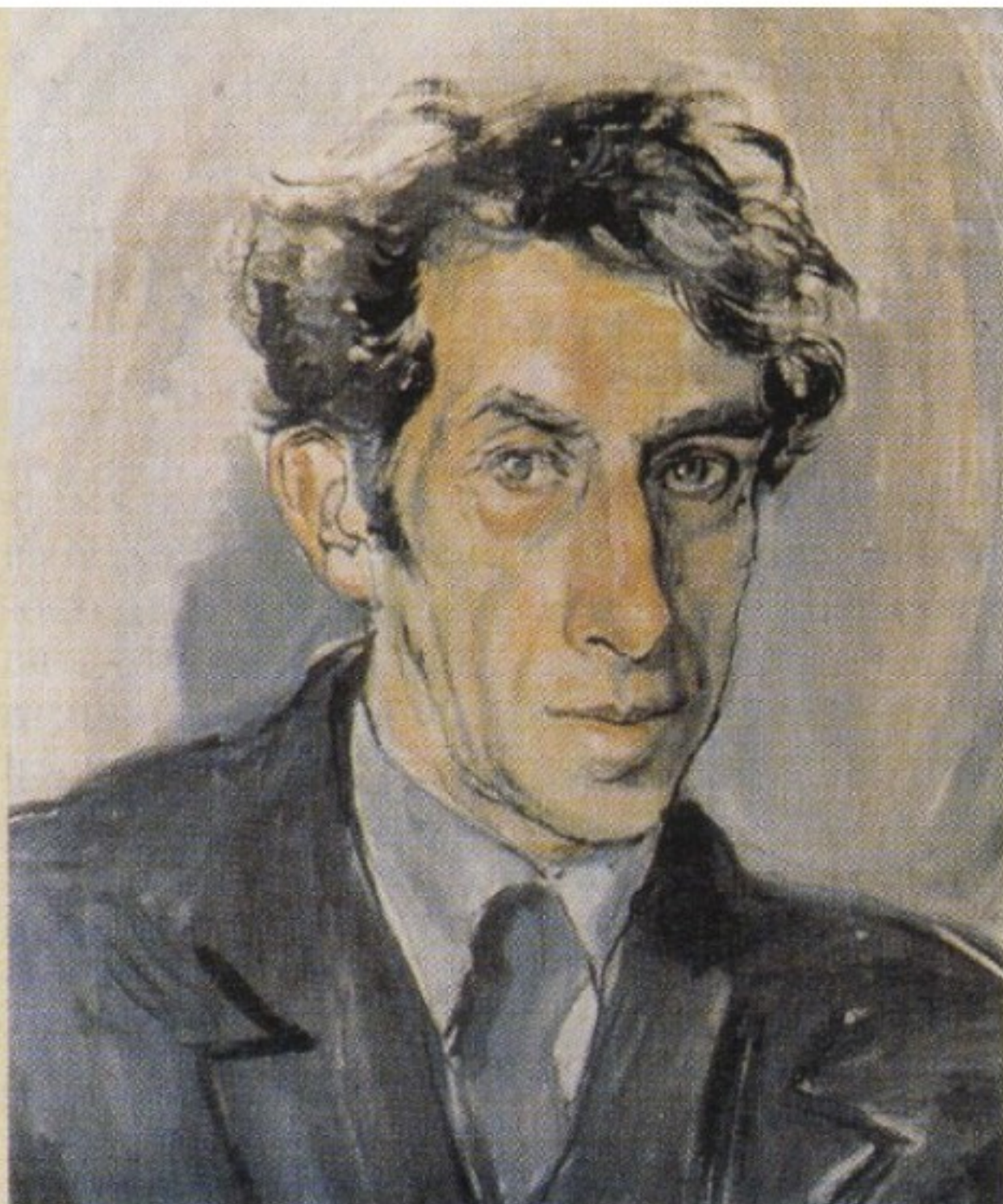

Аутопортрет сликан уљем на платну из 1938. године

делу града близу железничке станице, у некој кући са собама за издавање, омиљеној међу југословенским емигрантима. У тамошњи ресторан често би навраћали и Американци привучени боемском атмосфером. Једног дана дошао је брачни пар Екстром, сувласници уметничке галерије „Кордије-Екстром” у Њујорку и Паризу, спријатељили су се, и после извесног времена помогли Милени да се пресели у безбеднији и лепши крај града, у источни Менхетн, у хотел који се данас зове „Хенри IV”. Дружили су се готово свакодневно.

Милена тешко живи, нарочито на почетку боравка у Њујорку. Као и већина уметника емиграната, она црта портрете. Јануара 1940. године јавља мајци да због преморености и тешког живота има срчане тегобе, али и да ће за мартовски број модног магазина „Вог” цртати насловну страну „па ми очи ис-

Очев портретић насликала је 1938. године

ложбе надреалиста. Критике су биле бројне и изузетно добре. Мајци јавља: „Ја сад имам колико ми је потребно за живот. Јулијан Леви каже да не очајавам, да ни Дали ни Де Кирико за прву изложбу нису ниједну слику продали, а обојица су његови сликари. Он би хтео да ме лансира као монденског портретисту, да правим два-три на годину за 3000 долара.” У наставку још пише да управо ради „један мали сасвим јефтин портрет” италијанског композитора Ђан-Карла Менотија, који ће јој од тада постати пријатељ. Четири године након тога креирала је костиме за његов балет „Себастијан” у тада новооснованом „Балету интернационал”. Критичари су били видно задивљени њеним нацртима. Несумњиво, да је наставила да креира костиме, сигурно би имала великог успеха.

Милена је тек након друге изложбе, 1943. године у Организацији за заједничку помоћ америчких пријатеља југословенским заробљеницима у логорима Италије, осећала да је успела. Већину експоната чинила су дела урађена у Њујорку и потврдила су је као уметника. Најзапаженији рад изложбе био је „Св. Јован”. Необјашњивом игром случаја, Милена је започела ово дело 6. априла 1941. године, баш на дан фашистичког напада на Југославију.

Аутопортрет са штићом и орлом, насликао 1940. године

пале радећи, они ми после платили, али неће да штампају јер није дошла мода. Затим су ми дали једну страну унутра, ципеле и рукавице и шешир, једна блуза и шал; данас су је узели, кажу ми да је особита, али ево како радим: добих је у прошли понедељак, данас је понедељак опет – од четвртка прошлог нисам из куће изашла, не могу, немам кад за облачење”.

Осим с „Вогом”, Милена сарађује и с другим најпознатијим модним часописима и с часописима за уређење ентеријера и екстеријера.

У средишту уметности, у граду пуном најбољих, Милена је успела да већ марта 1940. године одржи прву изложбу и то у галерији „Јулијан Леви”, у којој су се одржавале из-

Насловна страна часописа „Vogue” од 15. априла 1940. године

осам

О Роберту Гослену, за кога се удала крајем 1943. године, мало се зна. Оцу је тек идуће године јавила да се удала „за једног симпатичног младића, Американца, који је тада био војник... До јуче је био овде са мном. Сада је отишао да пронађе неко запослење”. Гослен је за време рата био официр авијације и историчари уметности сматрају да је Милена, ушавши у његов начин живота, променила и свој стил: слика с мањим поетским значењем, а њени портрети постају веристички.

Завршетак рата у Југославији донео јој је наду да ће опет видети Европу и Пожаревац. Али, у томе је спречио несрећни пад с коња. У карти коју је Бруно Барили упутио 1947. године из Рима својој супрузи у Пожаревац, описао је последње дане њихове кћерке: „Милена и њен муж били су заједно на коњу – падала је киша, пут је био асфалтиран (у околини Њујорка), коњ се оклизнуо, Миленина узенгија је пукла. Наша кћи је са криком пала преко главе коња... Милена је била пет месеци у гипсу, непокретна, од појаса до врата... Првих дана 1945. могла је да се обуче, да хода, дошла је у Њујорк. Са Госленом је нашла једну кућу – изгледа да се добро осећала, чинило се да је сасвим оздравила. Увече 5. марта 1945. Милена је била срећна, чак је и плесала са Госленом у ресторани хотелу „Плаза”. Отишли су да спавају... рано ујутро... њено јадно срце се зауставило.”

Овако је Милена маја 1941. године осмислила насловну страну часописа „Town & Country”

Вест о Милениној смрти и њену фотографију објавио је „Њујорк тајмс” напомињући да је изненадна смрт наступила као последица повреде кичме приликом пада с коња. Ту вест пренела је и италијанска штампа. Урну с Милениним пепелом Гросман је донео Бруну Барилију у Рим. „Милена почива на једном дивном месту, на гробљу у близини капије светог Павла, препуном великих успомена на песнике, уметнике, на људе који су дошли из читавог света и сада почивају ту, поред ње”, јавио је својој супрузи у Пожаревац.

У Милениној родној кући у Пожаревцу, Меморијална галерија чува око шест стотина слика, цртежа и акварела – успомену на велику сликарку Милену Павловић-Барили ■

Соња Ђурић

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

23. 5. 2008.

ОД ДАНАС,
ПА ДО КРАЈА ГОДИНЕ

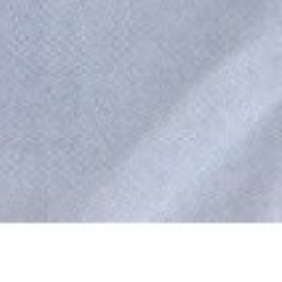
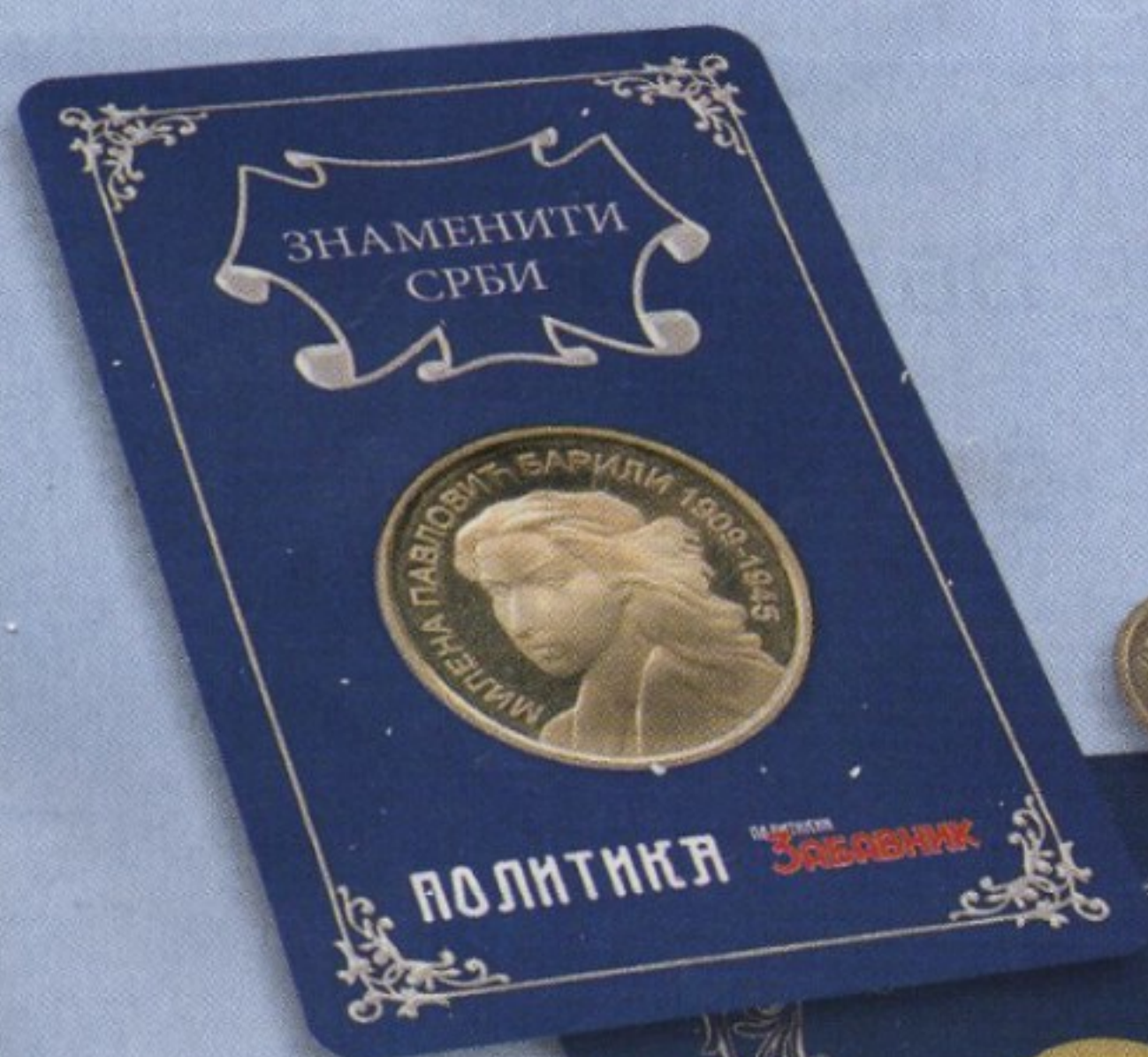

ПОЛИТИКЛИН

ЗАБАВНИК

На свим киосцима
у продаји је
кованица с ликом

МИЛЕНЕ ПАВЛОВИЋ-БАРИЋИ!

ADSL
POKLON
AKCIJA

1 MESEC
GRATIS

VeratNet
Telecommunications Company

ADSL

PRIJAVITE SE

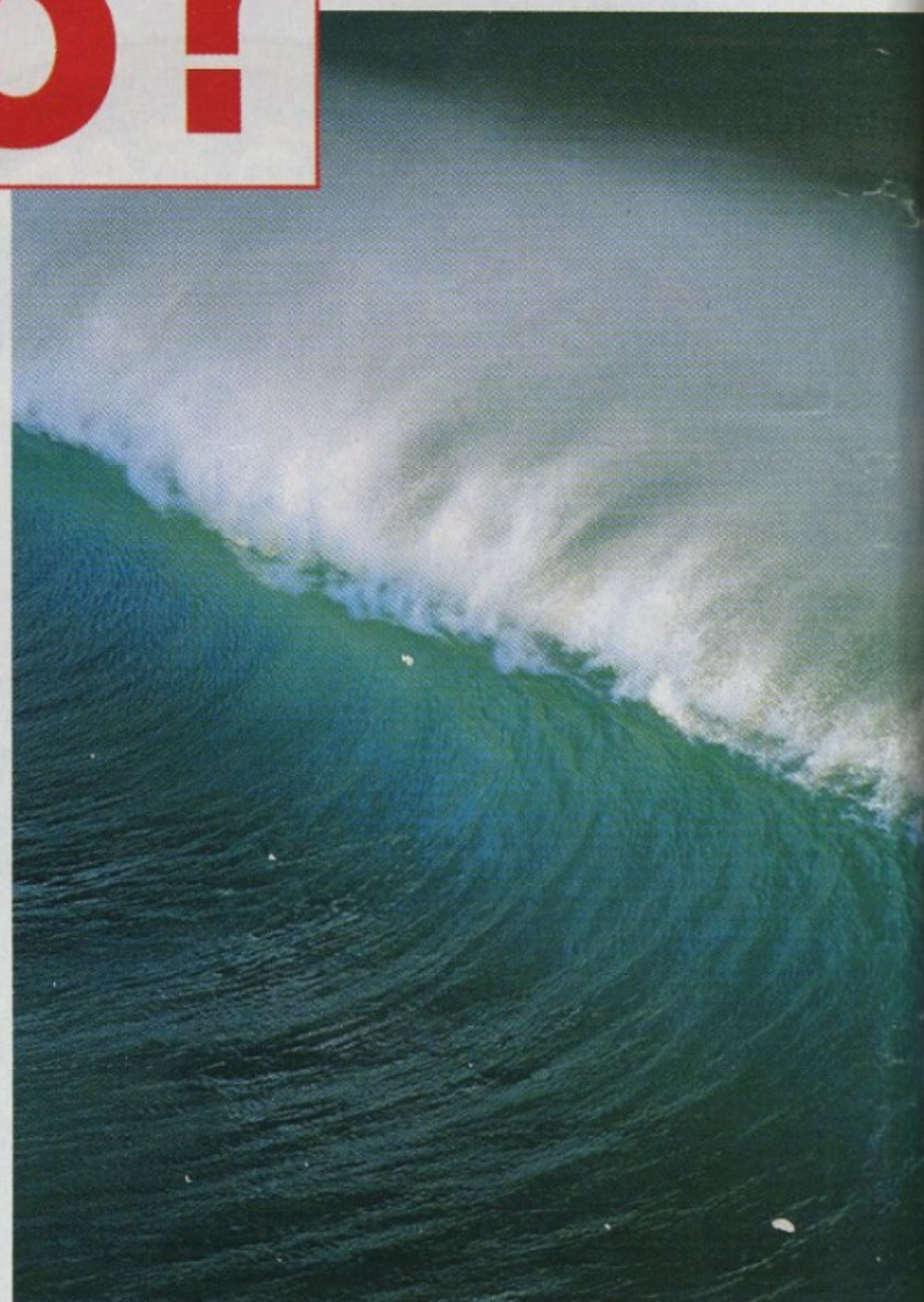
AKCIJA TRAJE
do 30. juna

www.verat.net
011 30 65 423

ЗАШТО? КАКО!

ШТА БИ СЕ ДЕСИЛО С ПОДМОРНИЦОМ ДА ЦУНАМИ ПРЕЂЕ ПРЕКО ЊЕ?

Готово ништа, изузев ако је подморница баш тада изронила на површину. Цунами је талас и, као и други таласи, путује површином воде. Али, да је подморница близу места где је цунами настао, ствари би већ биле другачије. Ако је, на пример, до узбуркавања воде дошло услед подводног земљотреса, нагло подизање и пад воде изнад земљотреса свакако би са собом повукло и подморницу и наглавачке испревртало њену посаду ■

ЗАШТО НАМ СТОМАК КРЧИ КАД СМО ГЛАДНИ?

Кад је стомак пун, зидови стомака се стежу и скупљају и такви покрети помажу да се храна раздвоји и помеша са стомачним ензимима. Али, ако је стомак празан, ваздух заробљен у њему се тумба, а то чујемо као крчање. Медицински израз за ову појаву је *borborygmus* ■

ДА ЛИ У ОБЛАЦИМА ИМА БАКТЕРИЈА И ВИРУСА?

Донедавно се веровало да бактерије и вируси не би могли да преживе у облацима, јер би их ултраљубичасто зрачење Сунца брзо уништило. Међутим, све је више доказа да бактерије могу да опстану у облацима дуже време, вероватно тако што се завуку у пукотине честица прашине ■

ЗАШТО ГАЗЕЛЕ ТАКО ЧУДНО СКАЧУ?

Препознатљиво „ђипање“ газеле или импале може да се види кад се оне играју, али и кад их јури нека грабљивица. Кретање у таквим скоковима спорије је од трчања, али је више пута примећено да гепард пре одустане од потере за газелом која скаче, него за оном која уобичајено трчи. Биолог Амоц Захави изнео је 1975. године занимљиву претпоставку да се ова врста кретања развила као сигнал грабљивици – тако рећи, „добронамеран савет“ – да је прогоњена јединка гипкија и покретљивија од остатка крда, да може себи да дозволи чак и да се поиграва, па је боље да не јури за њом него да нађе други плен ■

КАКО ПЛУТАЈУЋЕ ФАРМЕ ВЕТРА НЕ ПОТОНУ?

Непрестане жалбе да су турбине на савременим фармама ветра сувише бучне и да руже околину, подстакле су инжењере да осмисле ветрењаче и турбине које ће плутати у приобалним водама. На осам километара од обале Кента, у Великој Британији, постављене су такве фарме ветра.

Оне морају бити у плићим водама, јер њихова основа не може да се учврсти за морско дно на дубинама већим од 15 метара. Подводни каблови преносе сакупљену струју до копна.

Међутим, научници са Технолошког института у Масачусетсу отишли су корак даље и смислили турбине које могу да плутају даље на пучини како би извукле што већу корист од снажних и непрестаних ветрова који тамо дувају. Прототип такве турбине биће постављен код Кејп Кода на обали САД ■

РОТОР

Краци ротора образују круг незамисливо великог пречника – 126 метара! Турбине ће давати 5 мегавата, што је горња граница тренутног степена развоја технологије.

ОСОВИНА

Челични стуб биће 90 метара изнад површине мора. То ће осигурати да краци никад не дотакну воду, чак ни по најлошијем времену.

РАВНОТЕЖА

Додавањем потребне количине терета (бетона) на базу испод површине, тежиште турбине се спушта и обезбеђује јој неопходну стабилност.

РАВАН ПОВРШИНЕ ВОДЕ

Плутајући бетонски цилиндар пречника 30 метара повећава стабилност турбине и равнотежу.

КАБЛ

Спушта се низ ланац сидра и пролази испод морског дна до главног чворишта где се спајају каблови осталих турбина. Струја се потом преноси копненој мрежи.

ЛАНАЦ СИДРА

Ланци дужине до 200 метара држе турбину привезану за морско дно.

СИДРА СА СИСАЉКАМА

Када ове шупље купе легну на морско дно, вода се испумпава из средишта и ствара се вакуум због кога сидро чврсто приања за дно.

БУДУЋНОСТ

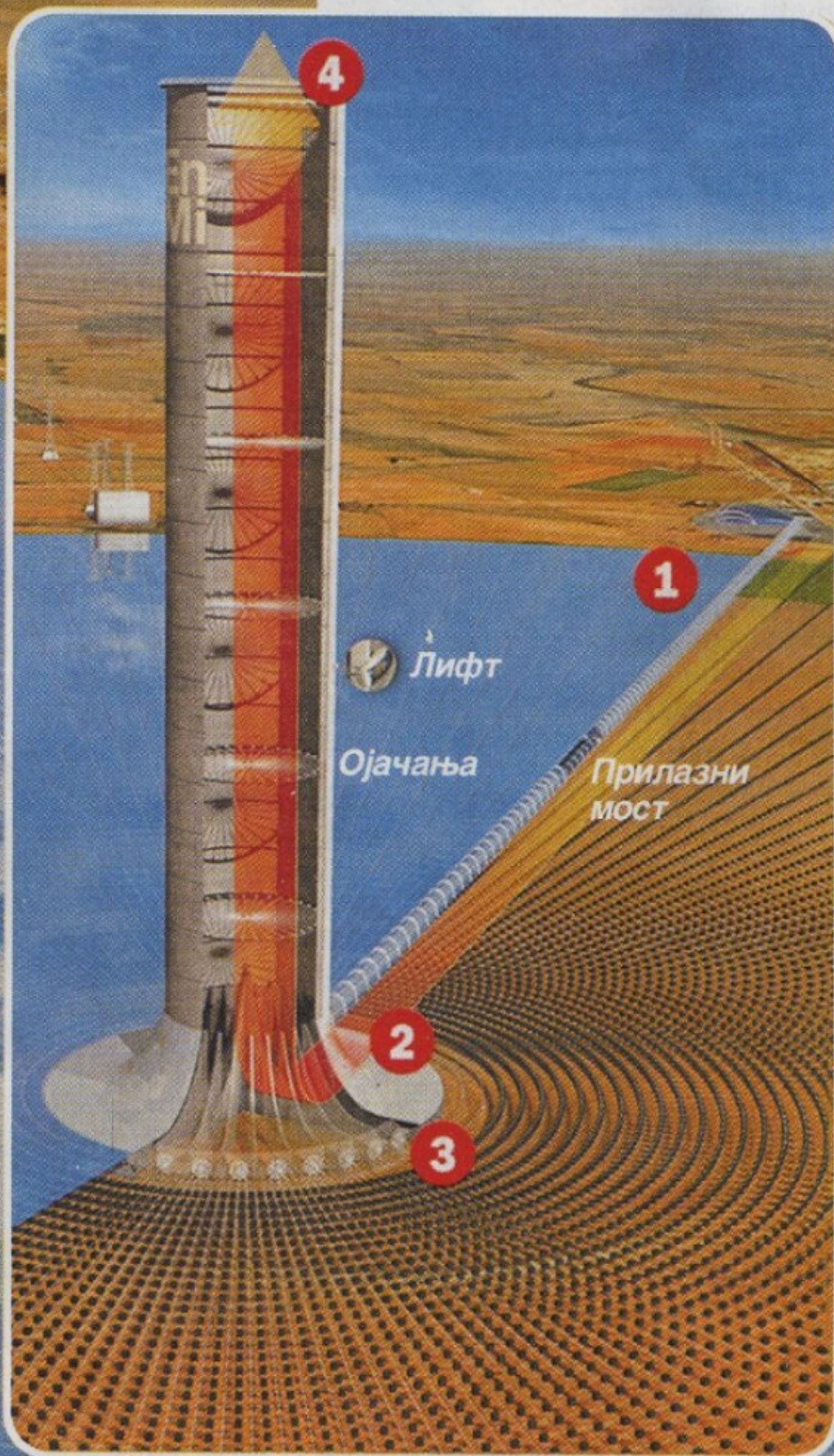
Летеће турбине за сакупљање ветра као ова на цртежу, које ће у ваздуху одржавати хелијум, можда ће моћи да се виде изнад тла у неким европским земљама већ следеће године. Турбине које производи „Маген пауер“ моћи ће да буду повезане с кућама. Цена једне турбине биће око 10.000 долара. Оваква турбина је покретна, па може да се помери тамо где ветар најјаче дува. Њен аеродинамични облик обезбедиће да увек буде окренута ка ветру и сакупља што више енергије ■

БУДУЋНОСТ ГРАБИ У ВИСИНУ

ЖИВОТ У ТОРЊУ

СОЛАРНИ ТОРАЊ, ТУРБИНЕ НА ВЕТАР

Реч је о грађевини која је права фабрика за производњу струје од Сунчевих зрака. Торањ се налази усред једног „сунчаног“ кавеза (1) површине 40 квадратних километара унутар кога се ваздух загрева и усмерава према димњаку (2), стварајући вештачки ветар који дува брзином од 60 km/h и окреће 32 турбине (3). Кад изађе из торња (4), ваздух загрејан на 70 степени Целзијуса хлади се и враћа до тла као да је реч о *perpetuum mobile*, машини која ради без додатног улагања енергије.

Ову зграду патентирало је аустралијско предузеће EnviroMission, а енергију прави без отпуштања угљен-диоксида. Но, захтева велики простор и суву климу. Први овакав торањ биће изграђен 2010. године у Сијудад Реалу у Шпанији. Биће висок 750 метара и производиће 40 мегавата струје којом ће да снабдева 25.000 породица. Још један сличан облакодер – соларна ветрењача биће висок један километар, производиће 200 MW, а изградиће га у пустињи Буронга у Аустралији ■

Облакодери који се сада граде неће служити само као пословни и стамбени простор, већ ће постати праве фабрике које ће производити електричну енергију, храну, облаке...

Д о сада су нас облакодери одушевљавали пре свега због висине и стабилности, можда и лепоте, а њихова намена је позната. Ту су смештене канцеларије, станovi, хотели... Додуше, они већ неко време изненађују и другим наменама: Др-

жавни универзитет у Москви висок је 240 метара, болница „Гајс“ у Лондону 143 метра, а библиотека „Дибоа“ у Амхерсту (САД) 116 метара.

Грађевинска трка ка небу све више се мења, па ће нови облакодери постати генератори за производњу

електричне струје или облака, супервисоке гараже, чак и фарме за производњу хране. То ће бити могуће управо захваљујући висини зграда, мада стручњаци за архитектуру сматрају да ће највећи изазов за њих бити како да што мање злоупотребе

природну околину и потроше што мање енергије.

Стога се у новим вишеспратницама предвиђају вртови, мања потрошња струје и прерада отпадака. Нове зграде већ називају енергетским техноторњевима, јер треба да произведу све што је потребно за сопствено одржавање и живот становника. На последњим спратовима стајаће велике соларне плоче или мегатурбине за производњу енергије помоћу Сунца или ветра.

Централа
у Севиљи
заузима
површину
од 0,7 km²

ХЕЛИОТЕРМИЧКИ ТОРАЊ

Облакодер од 115 метара окружен са 624 огледала, свако површине 120 квадратних метара: реч је о хелиотермодинамичкој централі која већ годи-
ну дана ради у Севиљи, у Шпанији. Огледала од-
бијају светлост Сунца и управљају је ка врху тор-
ња где се налази котао. Вода загрејана на
600–1000 степени Целзијуса претвара се у пару и
покреће низ турбина и алтернатора који произво-
де 11 мегавата струје. То је довољно за осам хи-
љада породица. При смањеној потрошњи може да
опскрби и целу Севиљу са 600.000 становника.
Ово је чист начин добијања струје као и помоћу
соларних плоча, али много делотворнији: добије-
на снага слична је централама
на фосилна горива, али без
производње и трунке
угљен-диоксида ■

БРОД ТОРАЊ

За прављење вештачких облака
градиће се овакви необични
бродови с високим димњацима.
Замисао се састоји у томе да се
Сунчеви зраци одбију и тако
смањи штетност стаклене баште ■

ГАРАЖА ТОРАЊ

Ово није рачунарски
цртеж, већ права
„Фолксвагена“
гаража у Волфсбургу
у Немачкој. Висока
је 48 метара
(20 спратова),
а може да прими 800
возила која смештају
роботизовани
лифтови. Направљена је
од челика и стакла
и ноћу је осветљена.
Може да се посети,
па је постала права
туристичка
привлачност „града
аутомобила“ ■

ПОЉОПРИВРЕДНИ ТОРАЊ

Прича се да ће овакве зграде, злу не требало, једног дана моћи да спасу становнике Земље. Служиће за производњу воћа и поврћа, пилића и лососа, али и воде за пиће. Дакле, реч је о једној усправној фарми која ће да прави храну и штеди простор.

Пројекат се завршава на Универзитету Колумбија у Њујорку под руководством микробиолога Диксона Деспомијера. Сваки овакав торањ моћи ће да обезбеди храну за 50.000 особа. Висок 200 метара, подељен на 35 спратова, у основи ће имати 32.330 квадратних метара. Предности овакве производње хране су стални циклуси без опасности да ће временске прилике или паразити да упропасте жетву, мањи енергетски трошкови и мање загађење због превозења робе. По Деспомијеру, 2050. године пољопривредни торњеви биће неопходни, јер на нашој планети више неће бити места за обрадиво земљиште (данас се већ користи 41 одсто), а при том ће 80 одсто становника живети у градовима.

Грађење оваквих торњева спашће од сече хиљаде хектара шума које се данас крче зарад стварања њива, па ће се на тај начин успорити загревање Земље ■

Енергија:

Торањ струјом снабдева једна огромна соларна плоча и више ветрењача смештених на врху.

Семе:

Семе за сетву чува се као у некој банци. То су разне врсте биљака.

Амбар:

Ту се скупља, мери и разврстава летина да би се безбедно чувала.

Воћњаци:

Овде расте воће. Затворен простор штити дрвеће од инсеката и других штеточина.

Особље:

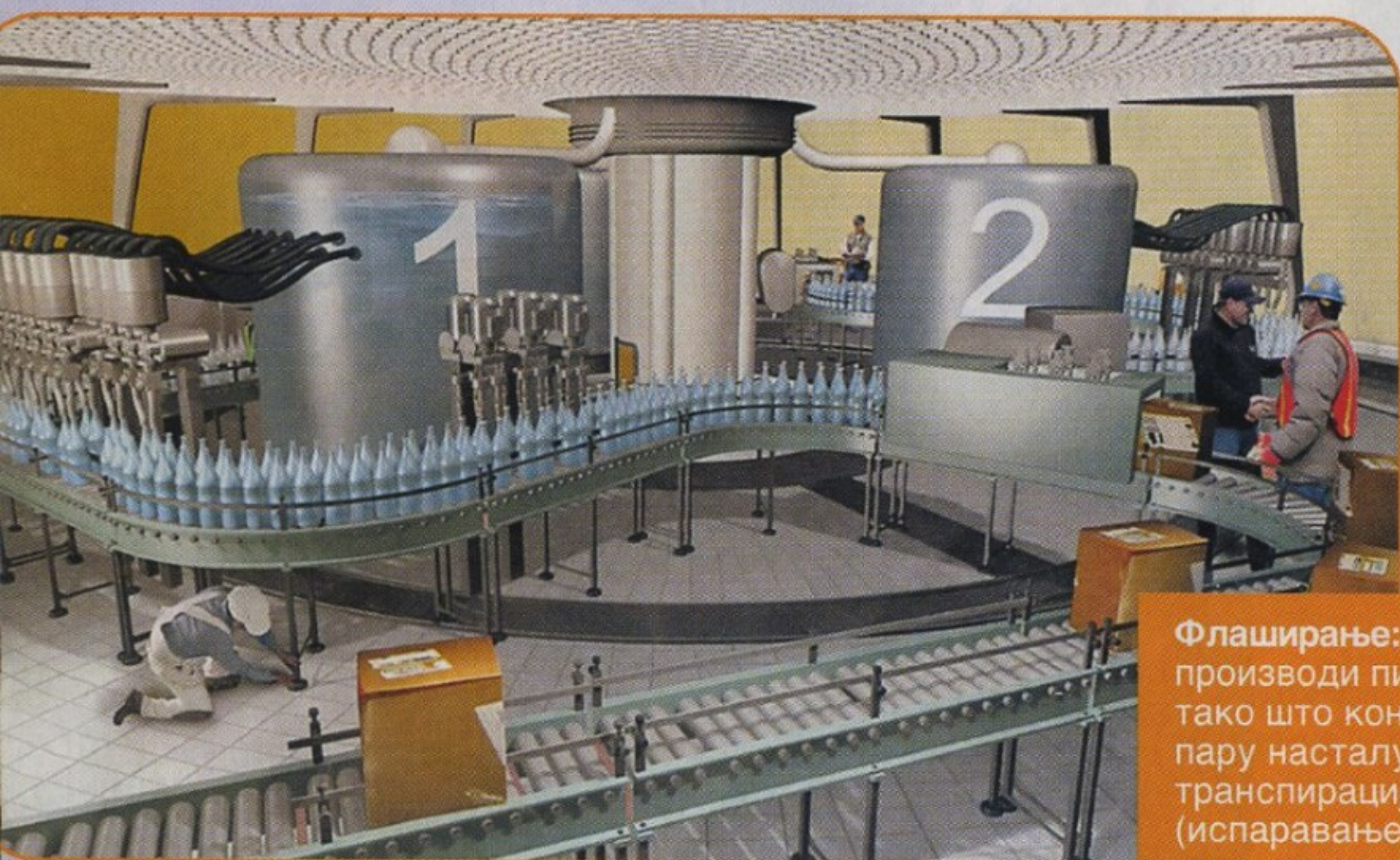
У усправној фабрици хране ради стотинак особа различитих струка – од информатичара до радника.

Фарма риба:

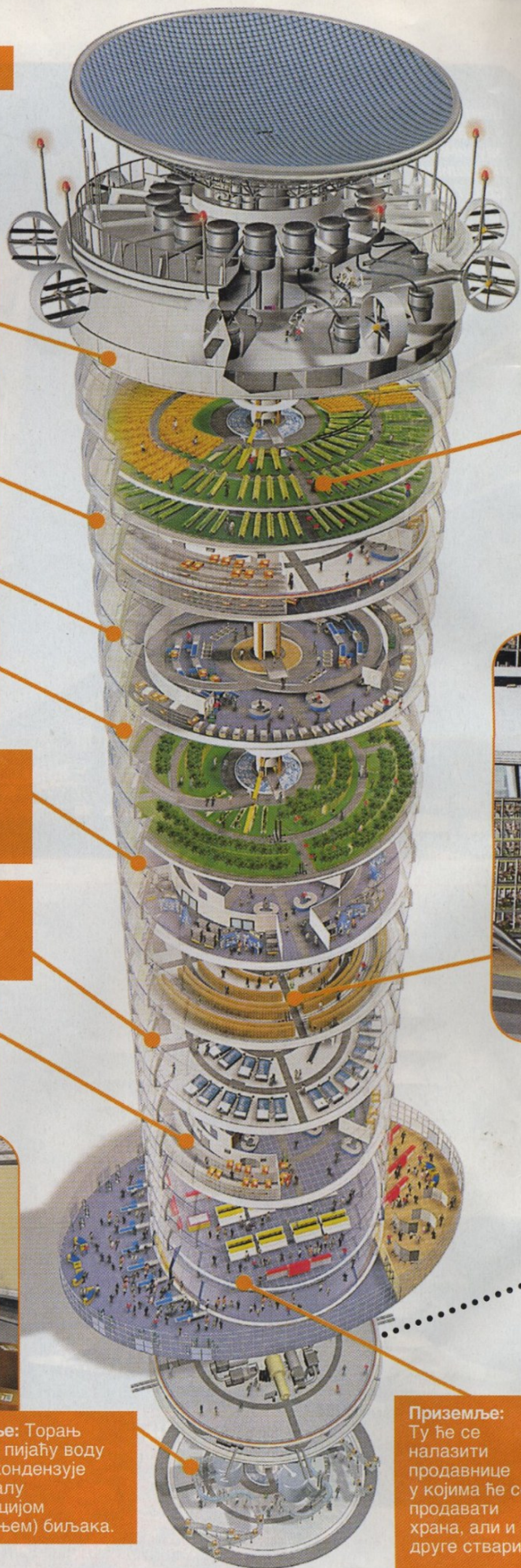
У стотинак базена гаји се на тоне лососа, туну, ракова и других морских бића.

Магацин:

Овај спрат намењен је паковању готових производа пре него што се сместе у магацин.

Флаширање: Торањ производи пијаћу воду тако што кондензује пару насталу транспирацијом (испаривањем) биљака.

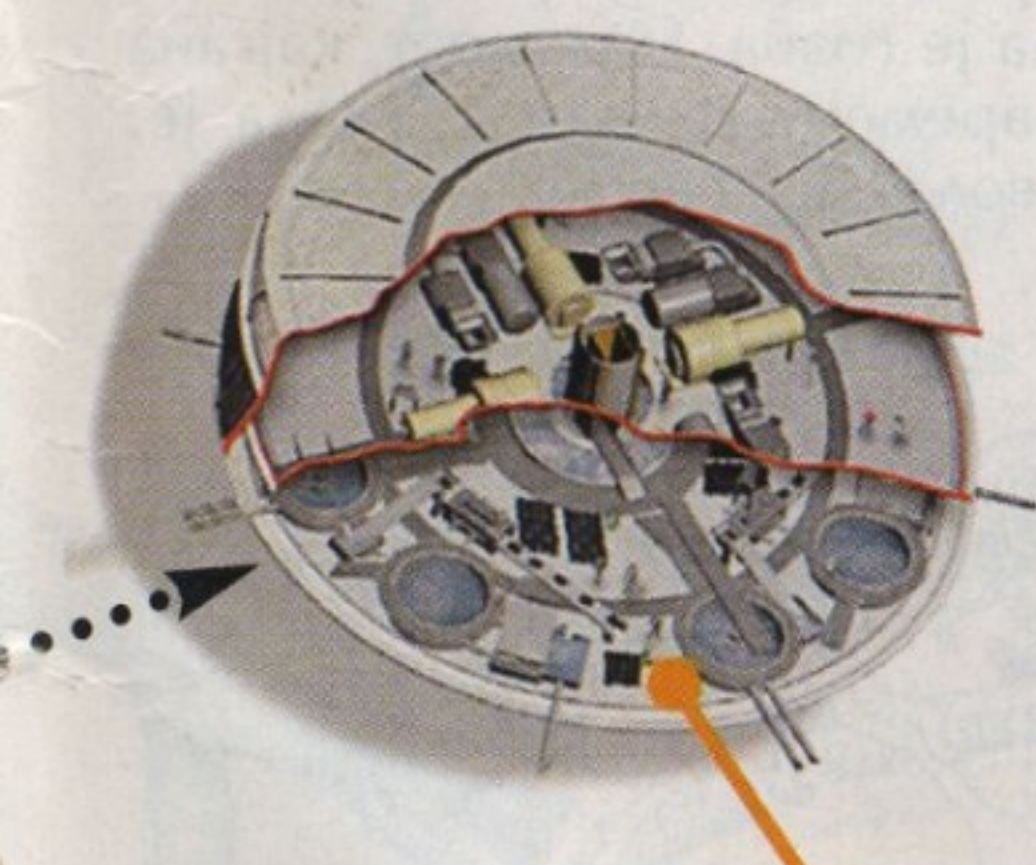
Приземље:

Ту ће се налазити продавнице у којима ће се продавати храна, али и друге ствари.

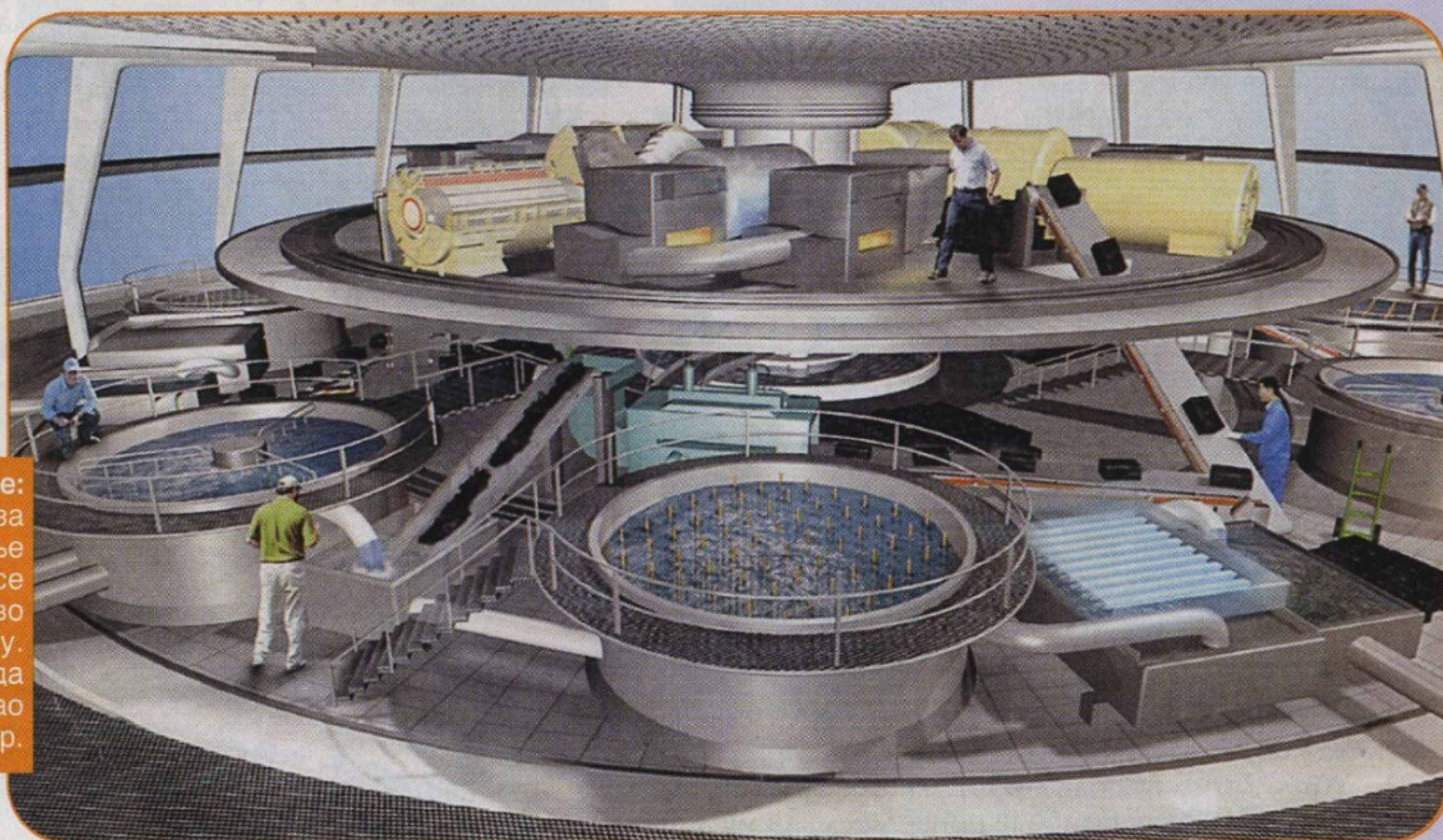
Жито с висина:
На сваком спрату
могу да се узгајају
различите
пољопривредне
културе, од жита
до соје, тако што се
корен биљке
потапа у воду
с хранљивим
материјама, па се
на тај начин штеди
и простор и време.
Стакла превучена
титанијум-оксидом
стално су чиста
и провидна.

**Кокошарник
с погледом:**
Фарма се не
може замислити
без живине, а
пројектанти сматрају
да би у овој згради
могло да се одгаја
300.000 пилића и
добије на милионе
јаја годишње. Перад
ће бити смештана
у кавезе од пола
квадратног метра,
а надгледаће је
ветеринари и
рачунарски системи.

Пречишћавање:
Централа за
пречишћавање
воде која се
после поново
ставља у употребу.
Отпаци могу да
се користе као
енергетски извор.

З. М.

Илустровао
Радомир
Мудринић

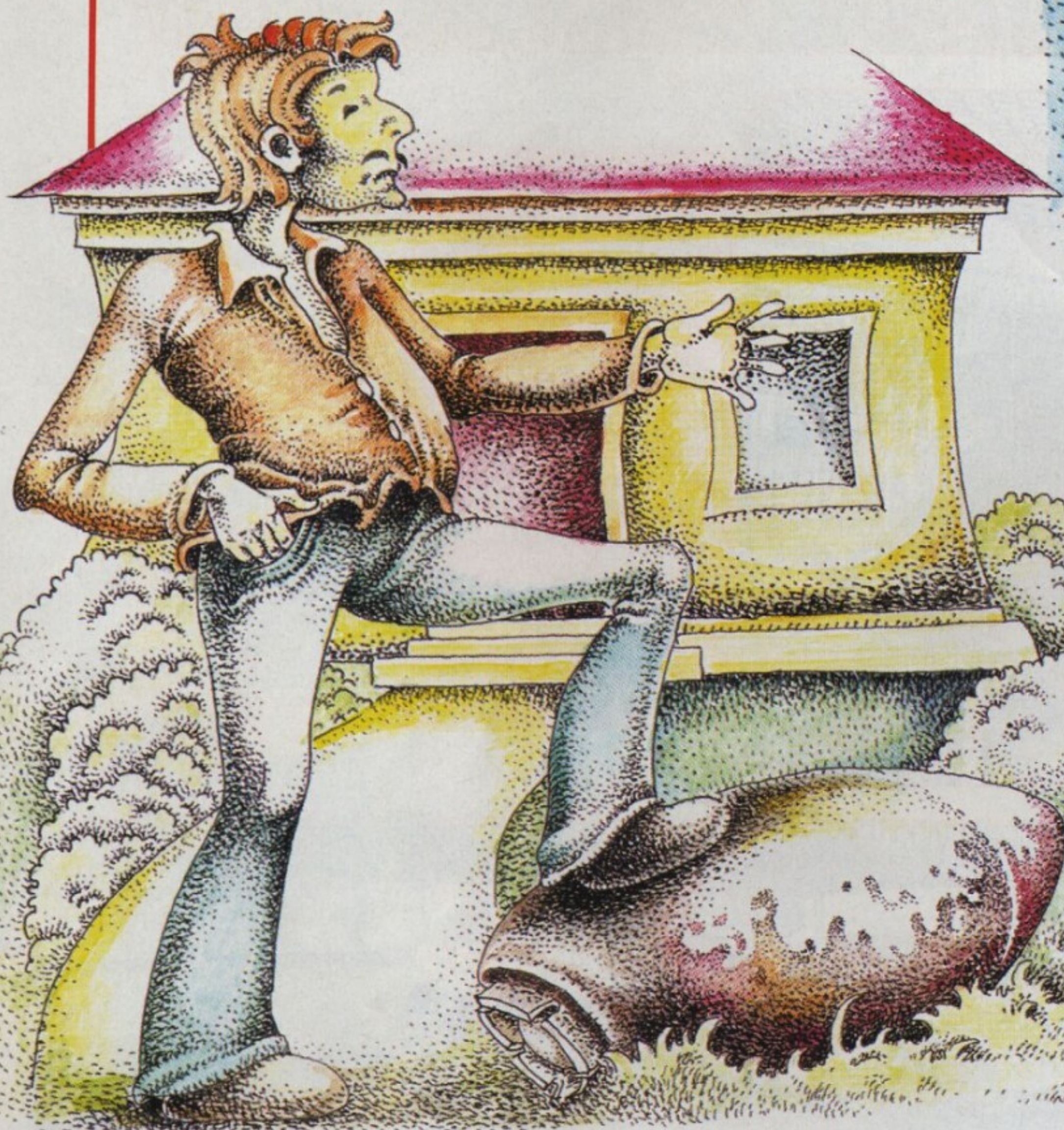
ЋАО, ХАРИ!

Готово десет година романи о Харију Потеру заузимали су врх листе бестселера „Њујорк тајмса“. Однедавно, књиге о дечаку чаробњаку из пера Џоане Роулинг уступиле су место неким другим бестселерима и нестале су с топ-листе најчитанијих књига. Иначе, до сада је у свету продато више од 375.000.000 примерака књига о Харију Потеру. Наиме, децембра 1998. прва књига у низу, „Хари Потер и камен мудрости“, нашла се на првом месту листе књижевних бестселера „Њујорк тајмса“ и од тада су се романи о доживљајима младог чаробњака смењивали на самом врху најпродаванијих књига. Да ли је на помолу сумрак овог књижевног феномена, остаје још да се види ■

ТО ЈЕ КАЈГАНА!

На главном тргу у месташцу Монтаквила у Италији недавно је приређена необична гозба. Као и протеклих двадесет шест година, житељима је послужена кајгана. Али, то није обична кајгана. Реч је о највећој кајгани на свету, направљеној од 1115 јаја. Свој допринос справљању овог специјалитета из Монтаквиле дале су готово све фарме из околине поклонивши бар по стотинак свежих јаја. Јаја су испржена на великој ватри у огромном тигању који је стављен у кола с великом приколицом. Кад је кајгана обишла варошицу, кола су се зауставила и почела је гозба. Нажалост, кајгана се у међувремену охладилa. Мада је, истини за вољу, била веома укусна ■

СУВЕНИР У БАШТИ, ЧУВАЈ СЕ!

Један становник места Трасани поред италијанског града Урбина шетајући шумом наишао је на узвишење на земљи. Почео је да копа и нашао бомбу из Другог светског рата. Дошао је аутомобилом до ивице шуме и некако убацио бомбу у пртлажник. Онда је унео у двориште своје куће. Кад су комшије то виделе, позвале су полицију. Полицајци су наредили да сви који живе у околини што пре напусте своје куће и сместе се у хотел. Затим су позвали стручњаке за уништавање бомби. Налазач бомбе је приведен мада му није било јасно због чега, будући да му је намера била да бомбу чува у башти као успомену ■

ПОРНО НА ПОСЛУ

Један општински службеник из јапанског места Кинокава успео је за девет месеци да на радном месту са свог службеног рачунара посети 780.000 порно-сајтова на Интернету. „Марљиви“ човек прегледао је десетак хи-

љада страница дневно, односно, двадесетак у минути! Наравно, испоставило се да ништа друго није ни радио... Председник општине био је пренеражен кад је са-

знао за овај случај. Међутим, одлучио је да не отпусти овог зависника од порно-сајтова на Интернету, већ да му смањи плату. Иначе, запослени је ухваћен тек

кад је у његов рачунар на радном месту ушао вирус, па је однет на поправку. Тако је изашао на видело радни учинак овог несавесног службеника ■

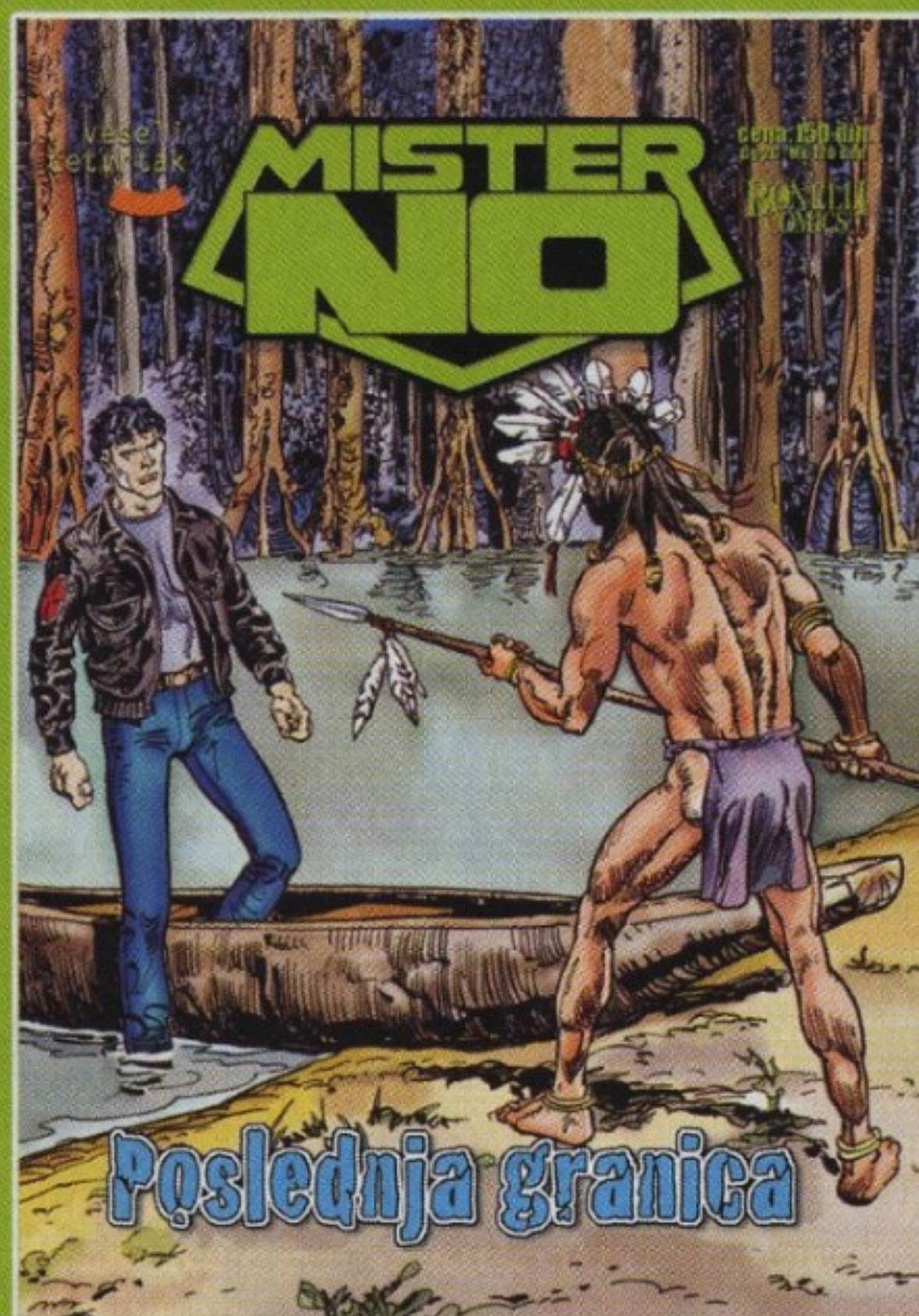
ПОРУКА ЗА ЧУЛО МИРИСА

SMS поруке изгледа више нису довољне. По свој прилици, ускоро ћемо моћи да шаљемо PMS – Perfumed Short Message (намирисане кратке поруке). Истраживачи с једног института у Гетингену (Немачка) недавно су направили посебан чип који омогућава да се путем мобилног телефона пошаљу мирисне поруке.

То значи да ће власници мобилних телефона моћи да „ухвате“ одређени мирис (рецимо, с плаже, свог тела, или боцице тоалетне воде) и пошаљу неком уз писану поруку. Научници сматрају да ће мирисне поруке за годину дана, а најдаље две, постати нешто „без чега се не може“. Баш као и SMS ■

OD ČETVRTKA 22. MAJA
NA SVIM KIOSCIMA

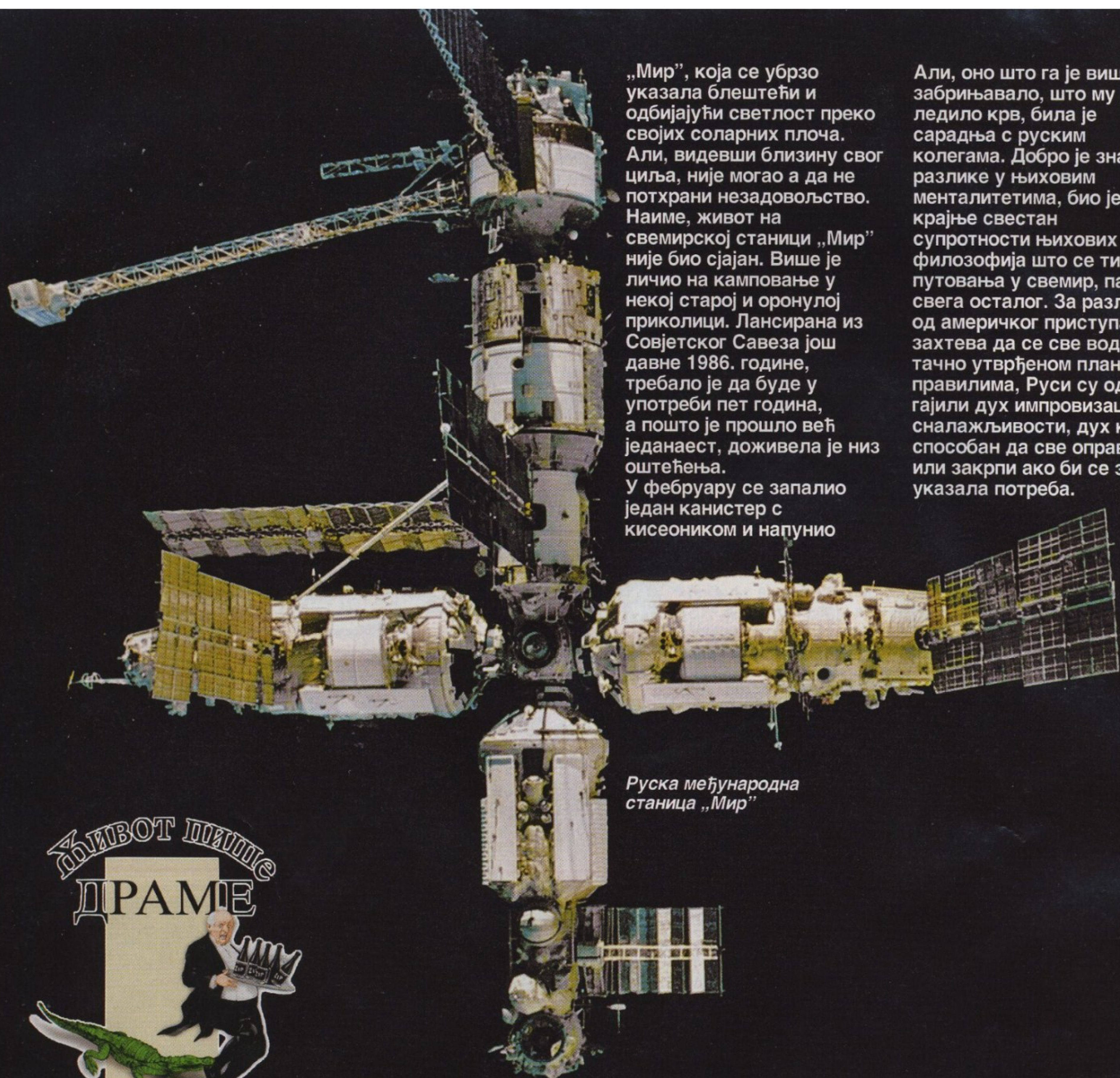

veseli
četvrtak

SVAKOG
ČETVRTKA
NOVI JUNAK

ZAGOR
DYLANDOG
DAMPYR

„Мир”, која се убрзо указала блештећи и одбијајући светлост преко својих соларних плоча. Али, видевши близину свог циља, није могао а да не потхрани незадовољство. Наиме, живот на свемирској станици „Мир” није био сјајан. Више је личио на камповање у некој старој и оронулој приколицы. Лансирана из Совјетског Савеза још давне 1986. године, требало је да буде у употреби пет година, а пошто је прошло већ једанаест, доживела је низ оштећења. У фебруару се запалио један канистер с кисеоником и напунио

Али, оно што га је више забрињавало, што му је ледило крв, била је сарадња с руским колегама. Добро је знао разлике у њиховим менталитетима, био је крајње свестан супротности њихових филозофија што се тиче путовања у свемир, па и свега осталог. За разлику од америчког приступа који захтева да се све води по тачно утврђеном плану и правилима, Руси су одувек гајили дух импровизације и сналажљивости, дух који је способан да све оправи или закрпи ако би се за то указала потреба.

Руска међународна станица „Мир”

На космодрому Бајконур у Казахстану контролор лета одбројавао је последње секунде пред полетање огромне ракете. За Мајкла Фоулија, искусног америчког војног pilota, био је то први пут да креће пут свемира. Кад су се уз громогласан звук упалили мотори, а ракета муњевито полетела према облацима, осетио је страховит потисак, глава му се чврсто забила на наслон, кожа на лицу се затегла. Изненада, кроз цело тело прострујала му је језа и заголицила чак и мали прст на нози. Дисао је дубоко, срце му је куцало као лудо, био је одушевлjen и уплашен као

мали дечак. Трудио се да помери главу и да ухвати слике које су промицале иза малог прозора на летелици, али ракета се пењала толиком брзином да му се чинило као да је у магли. Бука мотора је занемела и све је утихнуло. Мајкл је осетио бестежинско стање, а магловите слике претвориле су се у чисто звездано небо. Земља је изгледала тако мала, тако рањива. Ни у сну није могао да замисли величанственост тог тренутка. Аутоматски систем вођења већ је одбацио четири помоћне ракете и управљив летелицу на задати курс према свемирској станици

МОСКВА,

Високо у Земљиној орбити 25. јуна 1997. године, на руској космичкој станици „Мир” три астронаута борила су се да преживе након рутинске вежбе која је пошла наопако

станицу димом. У марту су накратко отказали генератори ваздуха. У априлу је систем за хлађење испустио антифриз.

И тако, док је у даљини посматрао обресе станице којој се све више приближавао, ту гомилу збијених старих модула

осамнаест

препуних разних антена и великих соларних плоча, није могао а да се не присети речи Нормана Тагарда, првог америчког астронаута који је боравио на „Миру“. Као да је било јуче, сетио се његовог забринутог израза лица, намрштеног чела, танких усана, док му је причао како је често користио помоћне боце с кисеоником. Једном му се чак десило да му је пришао руски командир и пружио му покварену боцу.

– Придржи ово! – рекао му је и замахнуо чекићем. На Норманово запрепашћење, стамени Рус свом снагом ударио је по канистеру који се изненада вратио у живот. – Је л’ видиш да ради! – промрмљао је командир, а онда је забацио чекић преко рамена и, попут дрвосече, почео да звижди неку песму.

Ето, то је био тај руски дух кога се Мајкл Фоули сада највише плашио.

Кад се ракета спојила с „Миром“ и притисак се изједначио, отворила су се велика титанијумска врата. Истог тренутка на њима се појавио командир, стамени четрдесеттворогодишњи Василиј Тсиблијев, ветеран руског ваздухопловства, и пожелио му добродошлицу на лошем енглеском. Насупрот крупном расту, на рамену је носио малог пластичног зеца, и Мајклу је одмах застао поглед на смешној играчки. Дошло му је и да се насмеје, али се некако суздржао. Међутим, командир је то приметио.

почетку најтеже му је падало одсуство гравитације. Обузимао би га очај док би покушавао да виљушком јури храну кроз ваздух или док би жедан посезао за водом која се магично распршивала творећи гомилу ситних, провидних балона. О тоалету да и не причамо. Несаница му не би давала мира док је лежао привезан у свом кревету, слушајући како Руси до касно у ноћ певуше као да су пијани. Друга, веома важна брига тицала се разговора с њима. Њихов лош енглески језик доводио га је до лудила. Да је могао то да предвиди, научио би он руски.

Међутим, свемир је учинио своје, време оно што најбоље уме. Убрзо, ништа му више није тешко падало. Научио је да се понаша у бестежинском стању, да једе из кесе помоћу сламчице, да

Мада се, уистину, ноћ и дан непрестано смењују у орбити, летелице и сателити неколико пута током 24 часа зађу на ноћну страну, да би потом опет осванули на Сунцем обасјаној страни. И поред тог убрзаног темпа, у свемиру је све увек исто, предвидиво. На тим висинама не дувају топли ветрови, не веју хладне зиме. Никада се ништа не мења. Ни време, ни положај звезда. Па опет, многи за њима жуде. Али, било је јутро, то јест, почетак њиховог радног дана, и нешто је било другачије. Можда је то био глас командира Василија који је у себи носио тај призив.

– Сада је 12 и 30 часова по московском времену. Започињем маневре за ручно приспајање „Прогреса“ – проследио је поруку контроли на Земљи. „Прогрес“ је ракета за снабдевање која је обично

живот, док је инжењер лета Александар Лазуткин помагао командиру око те рутинске операције. Онда се све окренуло наопачке. Кад је Василиј повукао управљачку ручицу да би укључио моторе за успоравање на „Прогресу“, они су отказали. Ракета је незаустављиво пошла према „Спектру“, петнаест метара дугачком цилиндру који је носио огромне соларне плоче. Једино што је командир стигао да уради пре судара, било је да преко радија упозори Фоулија.

– Брзо изађи из „Спектра“! Брзо! Удар је био силовит. Цела станица се уздрмала. Аларми су се огласили у сваком модулу. У трептају ока, Фоули је у ушима осетио пад притиска. Али, језа га је прошла тек кад је на разгласу чуо командиров глас.

– Губимо притисак! Употребите помоћне боце с кисеоником!

Командант Василиј
Тсиблијев

Мајкл
Фоули

Александар
Лазуткин

ИМАМО ПРОБЛЕМ!

– То је амајлија за срећу од моје кћерке – рекао је и пружио му руку.

– Амајлија? – запитао се Мајкл, узвративши поздрав.

– Никада се не зна! – још једном је проговорио Рус и испратио своје мисли циничним смехом.

Како су дани пролазили, Фоули се полако привикавао на посебан начин живота на станици. У

певуши руске песме, да разуме руски језик, па чак и да справља вотку. Дани су пролазили, Земља се обртала око своје осе, свемирска станица око Земље, Месец и око једног и око другог, а звезде, оне ни да се помере.

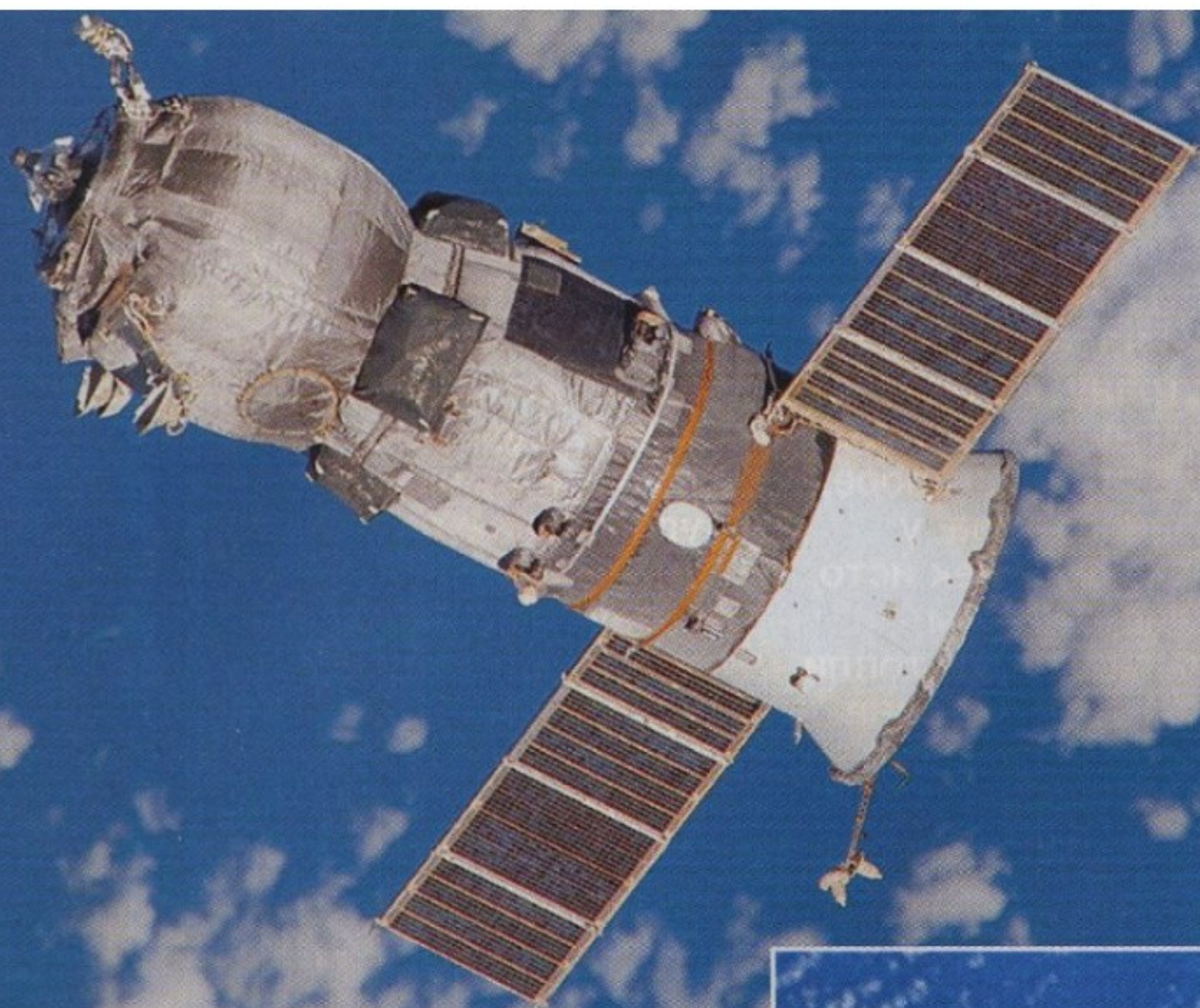
Кад „Прогрес“ удари

А онда је освануло јутро које је у себи тајновито скривало призвуке догађаја који ће уследити.

била вођена аутоматски. Међутим, овог пута командир је одлучио да провери њене ручне системе за случај нужде. Ракета се полако приближавала једном од седам модула за приспајање станице „Мир“. Све је ишло по плану, лагано и очекивано. За то време, Фоули је вршио огледе у највећем модулу „Спектар“, који је уједно био и његова одаја за

– О, не! Проклете боце! – помислио је Мајкл, али није имао други избор. С полице је дохватио маску и ставио је преко лица. За дивно чудо, радила је. Сећајући се вежбе за овакве прилике, потрчао је према „Сојузу“, модулу који служи као капсула за спасавање и која је једина у стању да их врати на Земљу. Међутим, тешко је кретати се у простору без

надвио се над њима, увукао им се у недра и узбуркао срце. Осећали су неизмерни страх, дубок као свемир који их је окруживао. Фоули се лупио по челу.

– Шта ћемо сад? – повикао је у очају. Његове најгоре ноћне море пренеле су се из сна. Било му је горе него

Васионски брод „Прогрес”, којим је на даљинску команду покушао да управља командант Тсиблијев.

дисао испод тешке маске, опет му се све чинило као у успореном филму.

Премда, нешто је било другачије. Био је сигуран да ће план успети, да они преузимају контролу. Докопавши се командне табле, помолио се богу у нади да неће морати да је удара ногама. Гледао је у прекидач за покретање мотора као омађијан, као да се иза њега крије живо, лењо биће које ваља потерати.

– Је л’ сада? – повикао је преко радија.

– Не још! Сачекај мало! – убеђивао га је Василиј.

– Само реци кад!

Завладала је тишина.

Командир је гледао у навигациони рачунар, један од ретких уређаја који је радио на сопствене батерије, покушавајући да израчуна нову орбиту која их неће препустити гравитацији и сагорети у атмосфери. За Мајкла, који је био унутар „Сојуза”, те секунде промицале су несносно и предуго, а онда је изненада спознао сву продорност командировог гласа и притиснуо прекидач. Кад су се мотори упалили, урлик из три грла протутњао је станицом и надјачао звук мотора. Станица је убрзо била на одговарајућој висини, а њиховим патњама дошао је крај. Мајкл је обрисао зној с лица и удахнуо као никада пре. Кренуо је према Василију у тренутку кад се огласио радио.

– Контрола, Москва, пријем. Каква је ситуација? – Одлична! – узвикнуо је Василиј типично словенски одлебдевши до Фоулија и снажно га загрлио. Фоули је био немоћан у рукама џина. Командир је наставио.

– Вратили смо се у орбиту и запечатали оштећени део станице. Нажалост, тамо су се налазиле личне ствари капетана Мајкла и његов кревет, па ће од сада морати да спава с нама у соби.

– О, не! Само то не! – биле су последње речи сиротог америчког астронаута пре него што је утонуо у очај. У његовим ушима већ је одјекивала руска песма ■

Д. С.

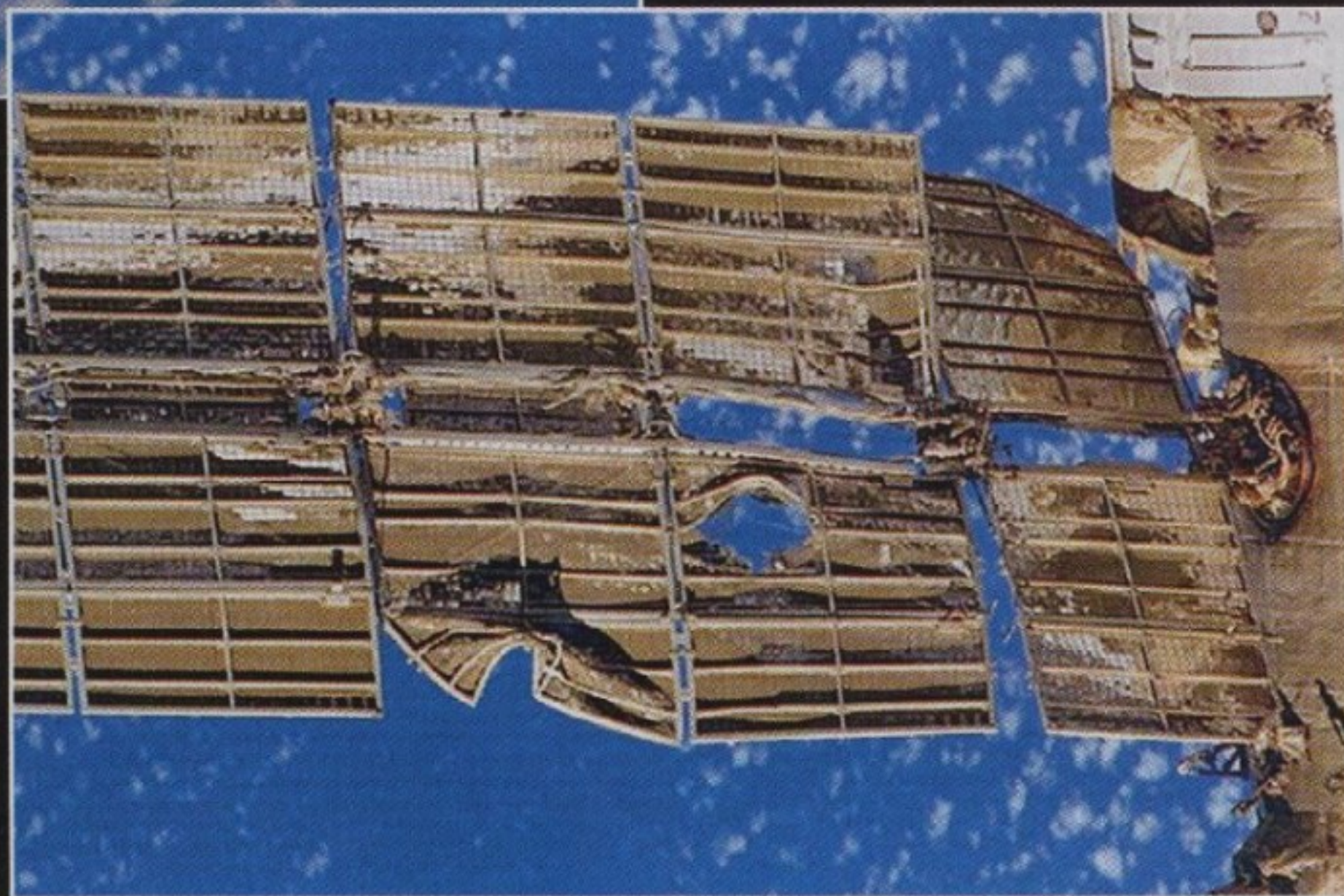
гравитације.

Убрзано је дисао испод маске, убрзано му је крв струјала венама које су се оцртавале и по челу, али колико год да је брзо покушавао да се пробије кроз узане ходнике, колико год да је жустро скакао и лебдео, чинило му се да се све одиграва као у успореном филму. Свуда наоколо блештале су црвене лампице, а систем за стабилизацију притиска упумпвао је ваздух кроз отворе на дугачким, изувијаним цевима.

У ходнику се сусрео са Александром. Његово лице било је бледо, маска замагљена од јаких издисаја, био је сав преплашен – први пут га је видео таквог. Али, нису разменили ни реч. Није било времена. Гурајући један другог, полако су лебдели према „Сојузу”, према једином спасу. А мукама није било краја. Потом се, заједно с машинама које путем електролизе производе кисеоник, угасио и систем за подешавање температуре. Унутар станице температура је веома брзо порасла до забрињавајућих 30 степени Целзијуса. Да би невоља била још већа, сва четири главна соларна панела на „Спектру”, која су давала већину потребне енергије станици, била су оштећена и нису производила струју. Било је само питање времена кад ће се „Мир” коначно препустити свемиру.

Таман кад су дошли до улаза у „Сојуз”, срели су командира Василија. Погледавши их дубоко,

двадесет

Оштећење од удара на соларној плочи модула „Спектар”

заповеднички, на тренутак им је улио наду.

– Имам идеју! – рекао је. – Али биће ми потребна ваша помоћ! Још имамо шансе да спасемо станицу!

– Али како? Све је отишло до ђавола! Све се руши! – успротивио се Фоули. – Морамо да напустимо станицу!

Међутим, Василиј није хтео ни да чује. Одмахнуо је главом и упутио се према главном модулу оставивши њиховој савести да одлучи.

Пали моторе!

Убрзо су сви били на палуби „Спектра”. Како је времена било све мање, пожурили су да нађу и запечате рупу кроз коју је кисеоник отицао у свемир. Кад су је нашли, запрепастили су се – била је мала као поштанска марка. Одахнули су јер су мислили да је све готово. А кад су је закрпили, дошло је до потпуног губитка енергије и судбина је опет кренула да се поиграва с њима. Како је станица полако почела да губи орбиту, црвене лампице и осветљење се погасило. Неописиви мрак

кад је ноћу слушао њихове гласове.

Брже-боље, попалили су батеријске лампе. Мајкл и Александар стајали су у чуду, док је поглед руског командира био забринут и замишљен. У његовој глави мисли су текле у налетима као велики таласи, случајне замисли полетеле су према разуму који је одмах већину одбацивао. Зажмурио је надајући се чуду. Напрегнуо се трудећи се свом снагом ума да изнађе неко решење, да их извуче из страшне ситуације. Сада је већ било касно да побегну „Сојузом” – свемирска станица „Мир” ускоро ће сагорети у орбити заједно с њима. Све ће бити изгубљено, све је било узалуд.

Изненада, громогласно, зачуо се његов глас.

– Мајкл! Брзо иди у „Сојуз” и на мој знак упали ракете. Помоћу њих покушаћемо да стабилизујемо станицу. А ти, Александре, обавести команду о околностима у којима се налазимо.

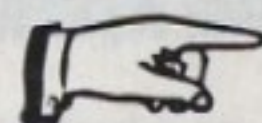
И Фоули је пожurio лебдећи кроз уске ходнике. Опет је гласно

ШТА СЕ КРИЈЕ ИЗА НОКТА?

Погледајте добро
своје нокте.
Можда никада нисте
обратили пажњу,
али један поглед
може много
тога да нам открије

До пре тридесетак година лекари су и те како умели да „читају с ноктију”. Данас се то мало запоставило, али сваки искусни лекар опште праксе требало би да на основу ваших ноктију зна да ли да вас упути код дерматолога или на неки други преглед. Здрави нокти треба да буду чврсти, сјајни и провидни. А какви су ваши?

Американка Гејл Диверс
са својим великим плавим
ноктима. Тако је трчала
на Олимпијади
у Атини 2004. године

ШЕСТ САВЕТА КАКО ДА ВАМ НОКТИ ОСТАНУ ЗДРАВИ

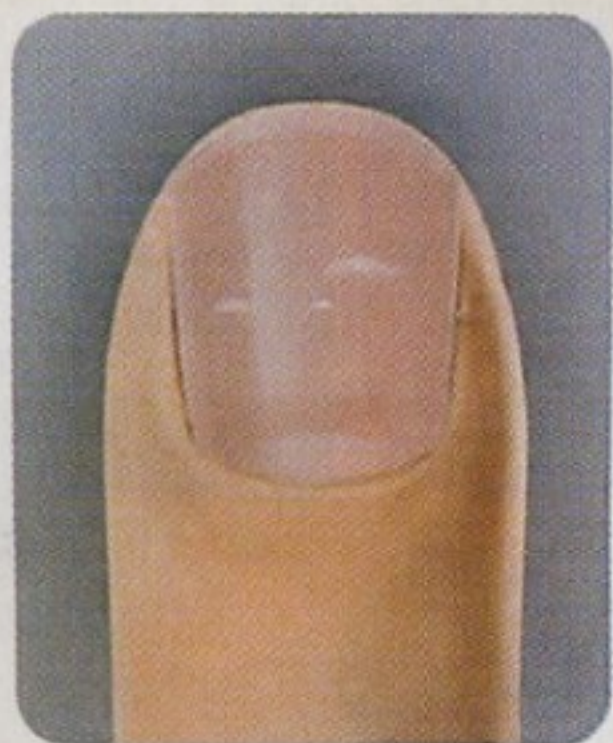
1. Кад радите с хемикалијама, користите заштитне рукавице било да је то на послу или у кући.
2. Перите руке искључиво сапунима који су за то посебно предвиђени.
3. Ако желите да имате блиставе нокте, прво их истурпијајте како бисте уклонили све неравнине, а затим утрљајте сјај за усне.

4. Ако су вам нокти тврди, храпави и зарасли у заноктице, треба да их мажете кремом на бази колоидног сумпора и салицилне киселине. Убрзо ће поново бити савитљиви и глатки.
5. Не дирајте заноктице, јер 75 одсто оштећења нокта зависи од тога како их сређујете. Оне се

сматрају непривлачним, али су веома важна заштита од хемијских, физичких и бактеријских утицаја.
6. Кад је сунце јако или кад посећујете соларијум, користите провидне лакове за нокте јер они у боји могу да реагују на ултраљубичасто зрачење и оштете нокат ■

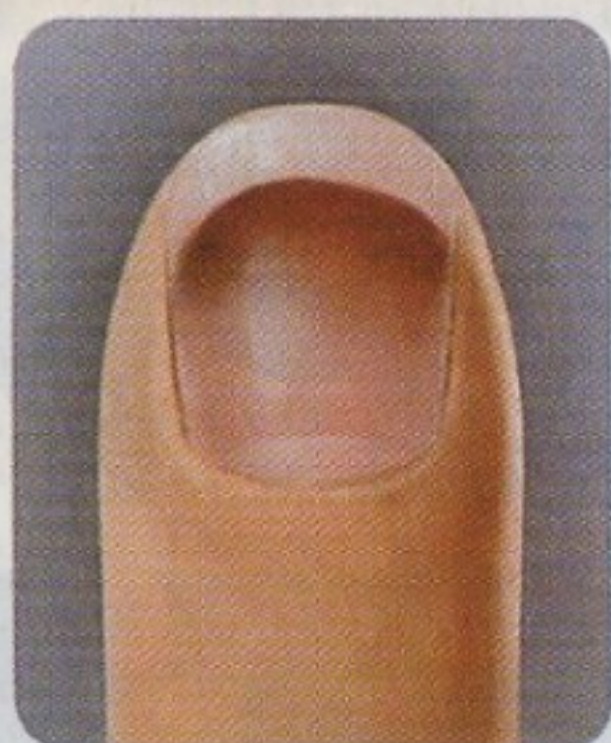

Уклањање заноктица
штети ноктима

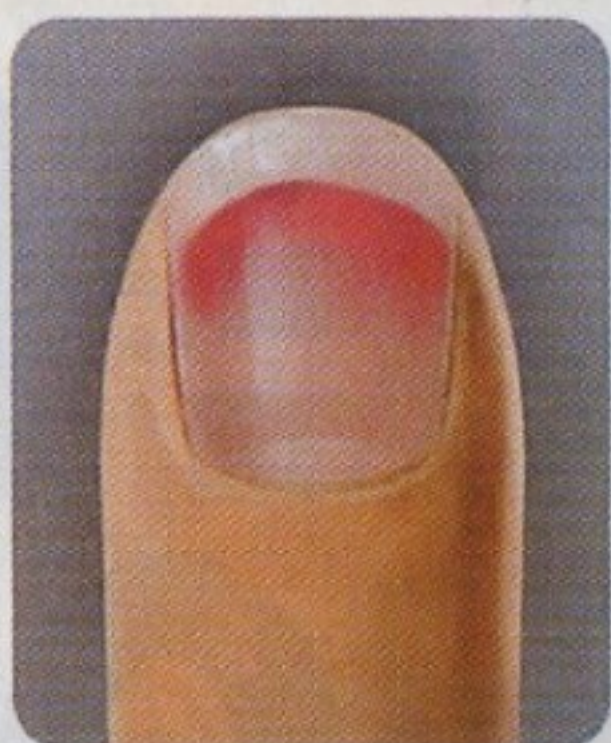
БЕЛИЧАСТЕ МРЉЕ

Ово се не дешава због недостатка калцијума, као што се најчешће верује. Беле мрље јављају се као последица повреде. Чак и ако непосредно након удarca не приметимо никакве промене, то не значи да неће побелети. Кад видимо мрљу на средини нокта, то су трагови нечега што се догодило пре четири месеца. Иначе, да би нокат израстао, потребно је око осам месеци ■

СМЕЂИ И БЕЛИ

Нокат је вероватно заражен неком гљивицом. Ако су нокти потпуно бели, то може бити знак анемије. Беле водоравне линије готово увек су изазване претераним маникиром ■

БЕЛИ И ЦРВЕНИ

Ако су нокти бели с црвенилом при врху, то може бити последица цирозе јетре. Ова појава назива се још и Теријеви нокти, по научнику који је установио везу између обољења јетре и боје ноктију ■

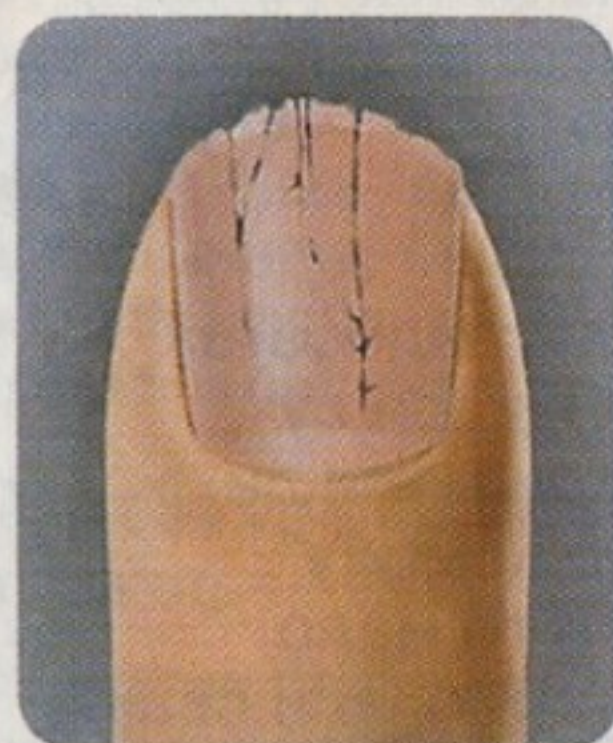
ПЛАВЕ МРЉЕ

Оваква појава на свим ноктима значи да имате озбиљних невоља с крвотоком. Кад крв не циркулише добро, мало кисеоника стиже до делова тела који су удаљени од срца, поготово до ноктију ■

ЖУТО-СМЕЂИ

Ову појаву изазива гљивица која је распрострањена међу људима. Најчешће је има на базенима и у купатилима. Лечи се кремом на бази колоидног сумпора ■

КРТИ НОКТИ

Јавља се код људи који често перу руке топлем водом и детерџентом. Може бити и знак недостатка аминокиселина, минерала (гвожђа, цинка, селена) и витамина (В6, А, С и Е) ■

ТАНКИ И ЛОМЉИВИ

У питању је *lichen planus*, кожно обољење које се често јавља код заражених хепатитисом С. У овом случају треба сместа потражити лек, како за нокат, тако и за јетру ■

КЛИМАВИ

Нокти који се одвајају од меса знак су веома озбиљне болести: упале плућа, тровања лековима, обољења штитне жлезде. Може да буде и последица коришћења јаких хемикалија без праве заштите ■

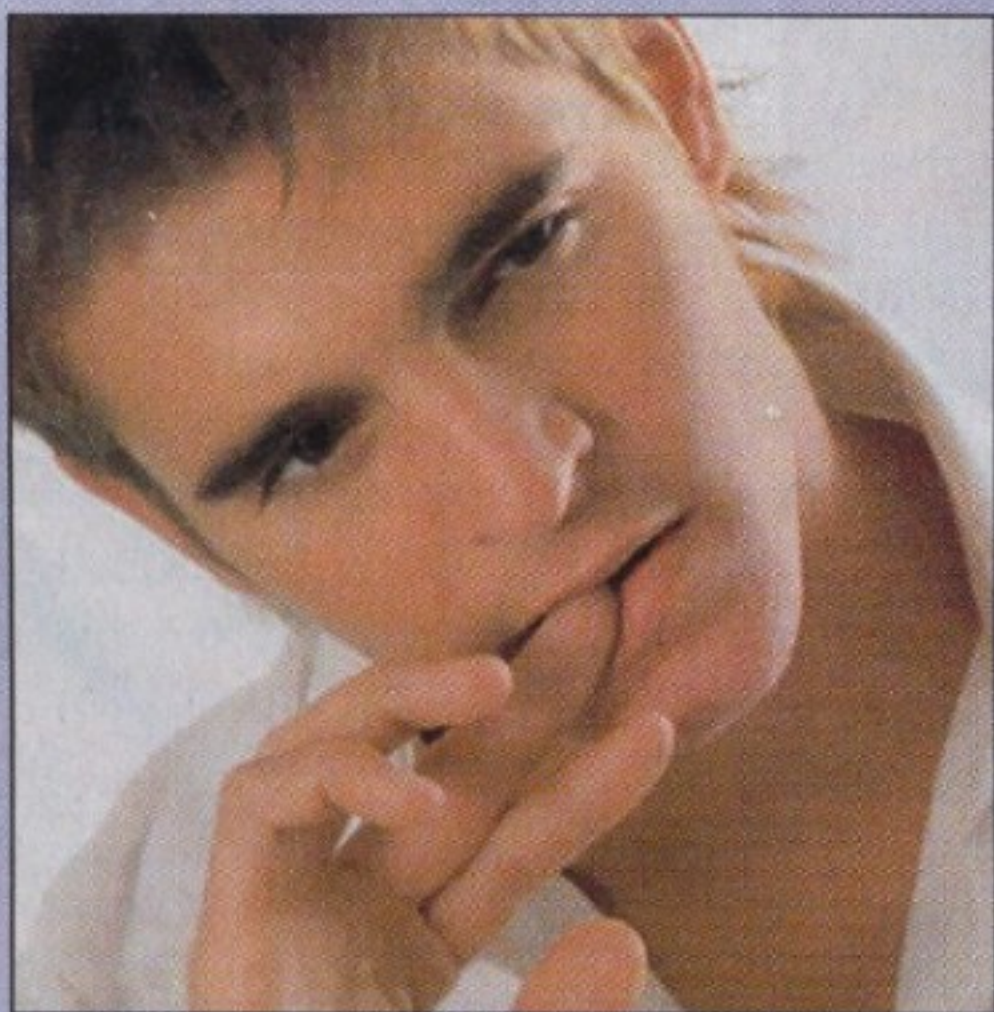
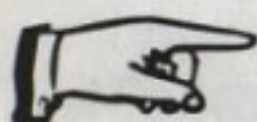
УДУБЉЕНИ

Ако се нокти криве ка унутра као кашика, могуће је да је у питању недостатак гвожђа у организму, па самим тим и озбиљан облик анемије. Узрок може да буде и обољење штитне жлезде ■

ВОДОРАВНЕ ЛИНИЈЕ

Ако их имамо само на једном нокту, онда је то последица озледе. Кад се нађу на свим ноктима, знак су озбиљних болести (дијабетес, невоље с крвотоком, температура, лоша исхрана). Могу да се јаве и под утицајем лекова који се користе у хемотерапији ■

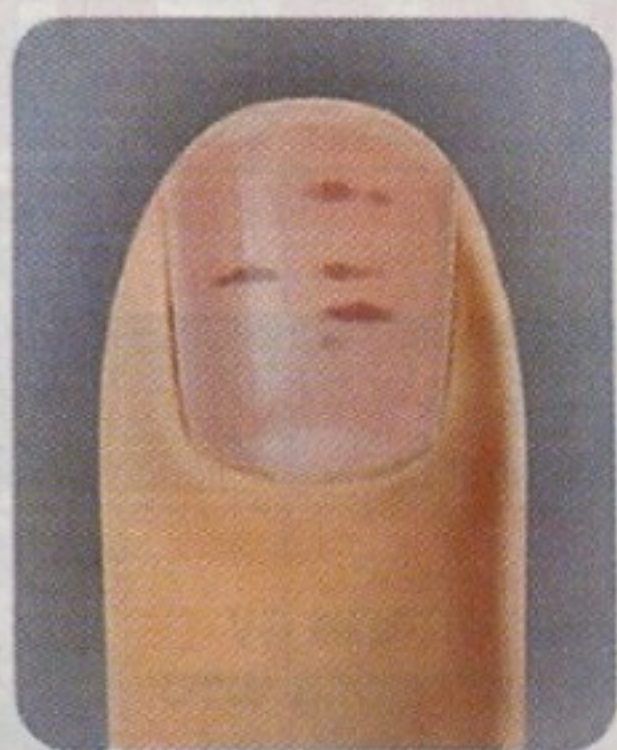

КО ГРИЗЕ НОКТЕ, НЕ УМЕ ДА ПОКАЖЕ КАНЦЕ

Од сто одраслих особа, петоро гризе нокте, док сваки десети адолесцент има ову навику. Зашто то радимо? Да бисмо се ослободили притиска. Од детињства се суочавамо са стресним ситуацијама, а ово је један од начина да испољимо нелагоду. Људи су бића која се пре свега ослањају на мозак и,

Од сто људи, петоро гризе нокте

кад се нађу под притиском, усмеравају пажњу на главу. Најједноставнији гест је да приближимо руке устима. У неким случајевима, грицање ноктију постаје део наше личности, што никако није добро. Нокти морају да буду видљиви. Кад покажемо нокте, значи да смо спремни да се суочимо с проблемом и грабимо напред. Грицање ноктију је навика својствена несигурним и нервозним особама ■

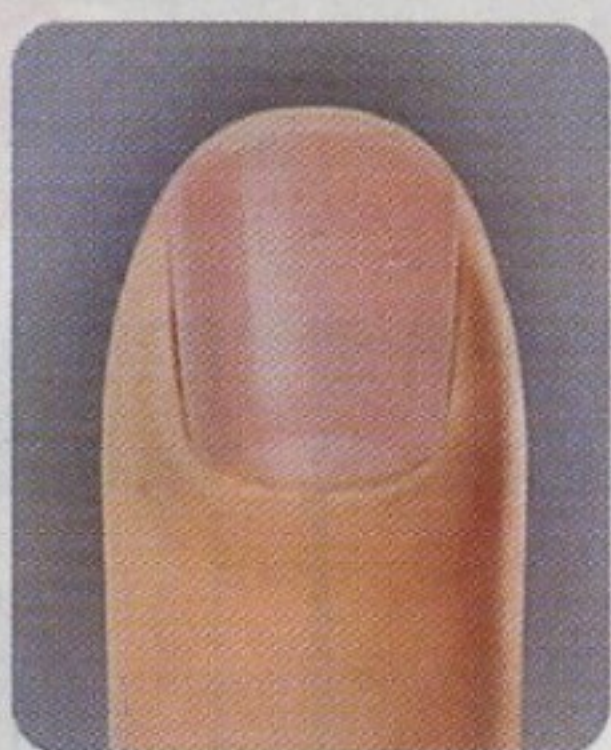
МРКЕ ЛИНИЈЕ

Јављају се као последица мањег крварења услед повреде прста и обично нестану како нокат расте. Али, ако се не повуку, значи да се испод нокта налази младеж који може бити опасан ■

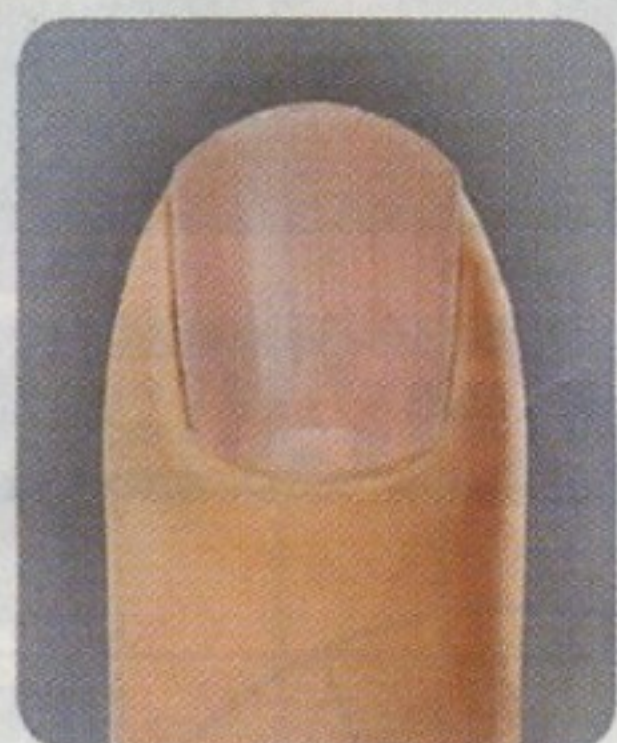
ЖУТИЛО

Најчешће су то мрље од никотина или неких других нечистоћа. Постоји обољење које се зове синдром жутих ноктију, али је веома ретко. Ако се жутило појави и на ноктима на ногама, онда је у питању обољење дисајних органа ■

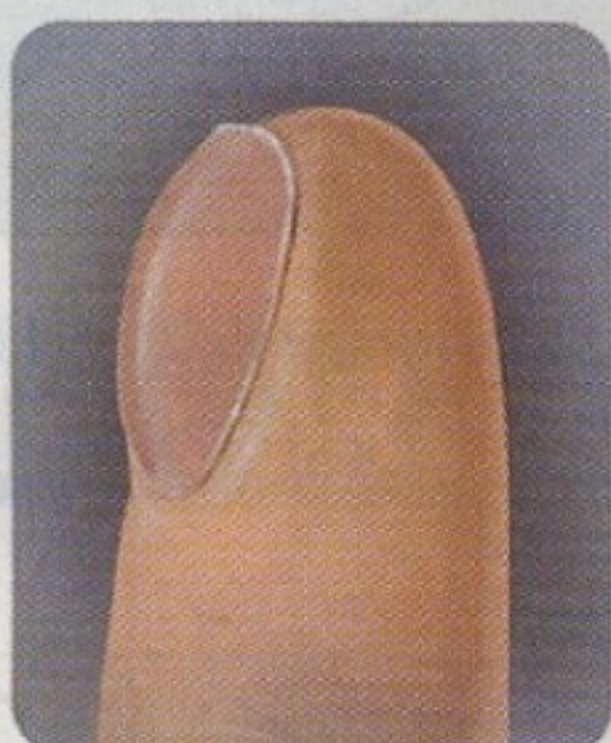
РУПИЦЕ

Ситна оштећења на површини нокта типична су за псоријазу, обољење коже препознатљиво по мрљама и крастицама на кожи. У десет одсто случајева обољење прелази и на нокте, на којима се поред рупица јављају и жуте мрље ■

УСПРАВНЕ ЛИНИЈЕ

Обично се сматрају знаком старења, али ако се ради о дубоким усецима, треба отићи код дерматолога. Можда се ради о неком обољењу нокта ■

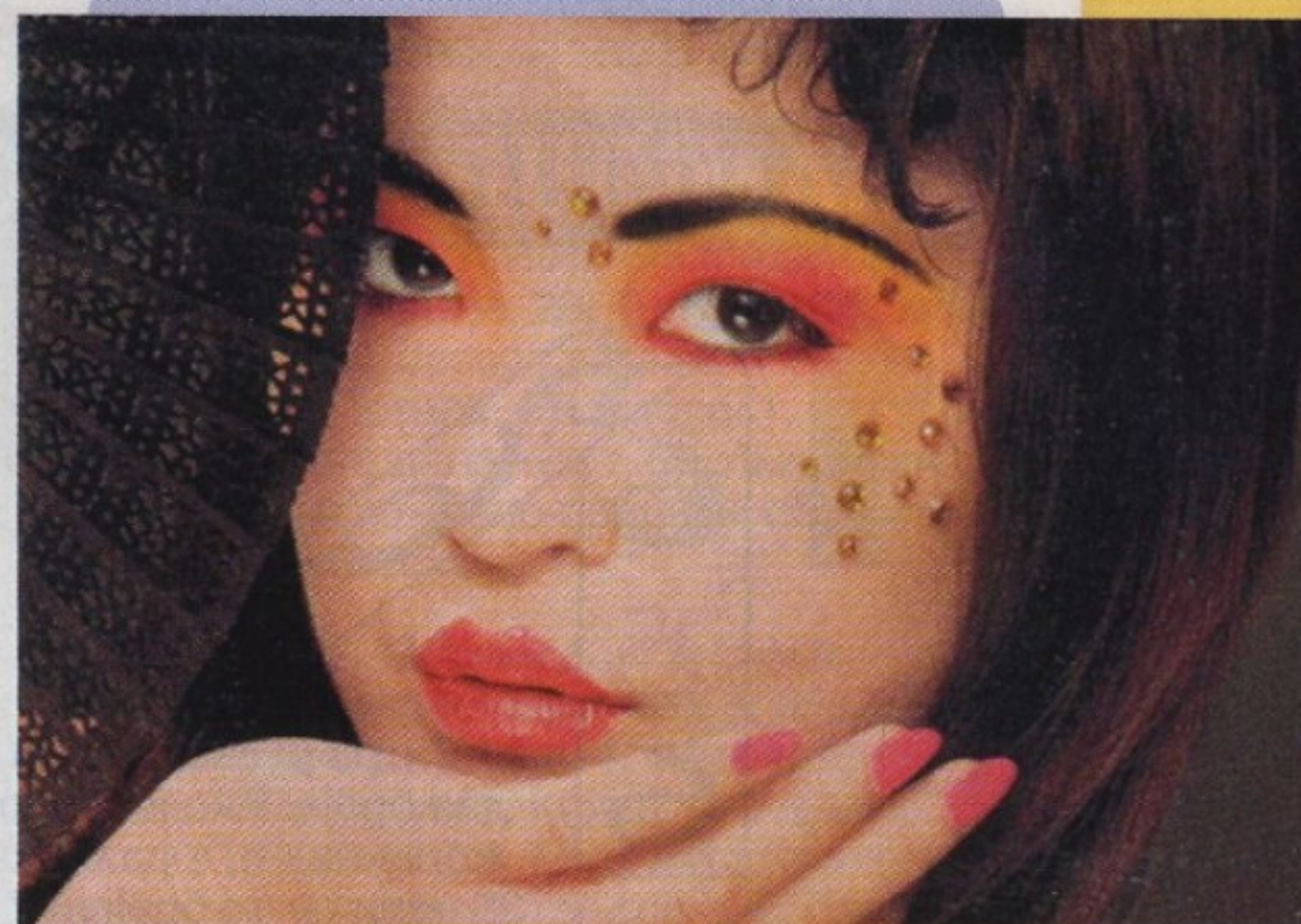
КАНЦЕ

Нокат задебља, пожути и почне да се извија као канца. Ово обољење зове се онихогрифоза и најчешће захвата нокат на палцу на нози. Типично је за особе у годинама које имају муке с костима прстију на ногама. Једини лек је да се нокат уклони с кореном ■

ИЗБОЧЕНИ НОКТИ

Сви нокти су избочени и теже томе да прекрију јагодице. Ова неправилност везује се за болести дисајних органа, јетре и органа за варење. Честа је међу алкохоличарима и страственим пушачима ■

КО ЈЕ ИЗМИСЛИО ЛАК ЗА НОКТЕ?

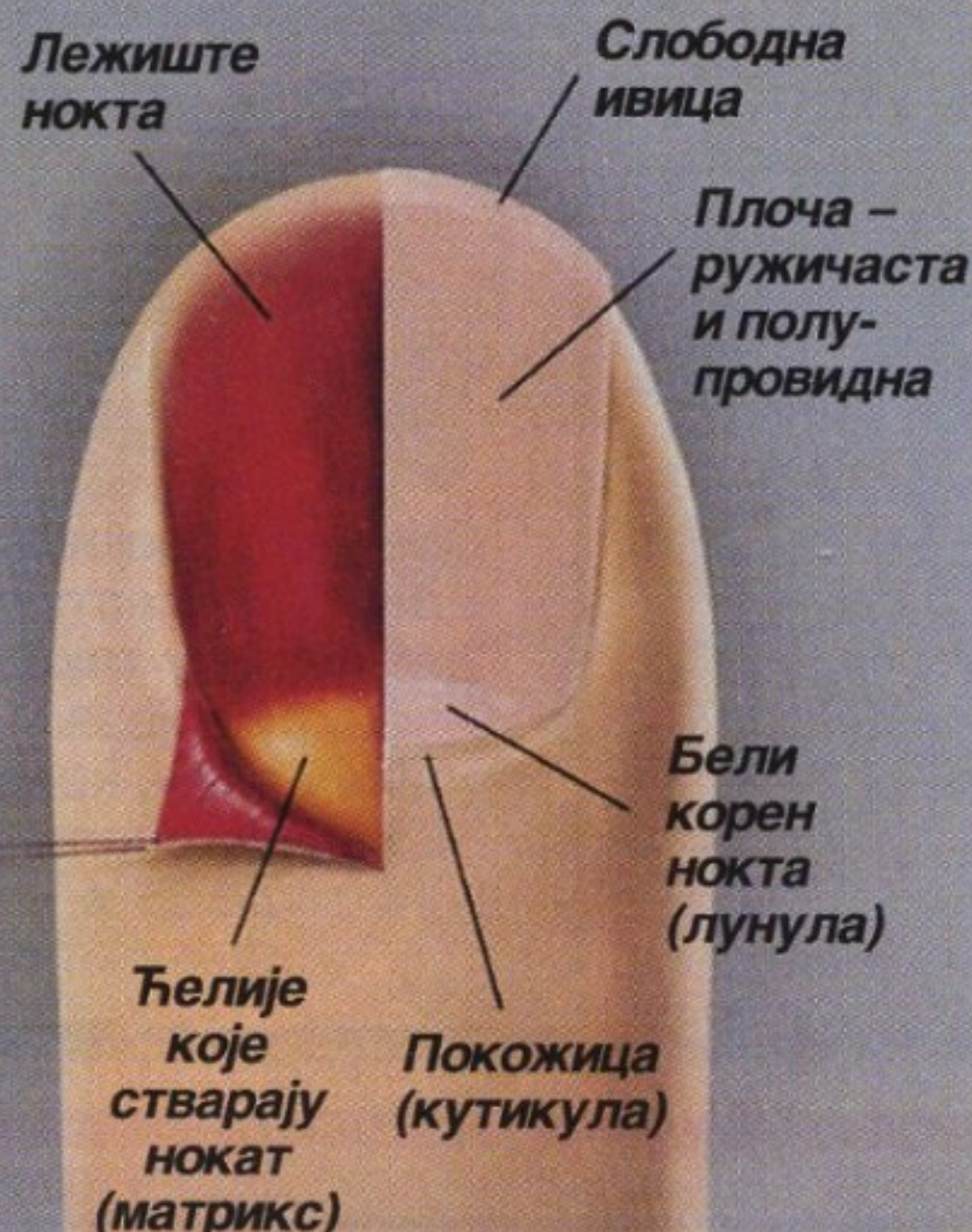
Жене боје нокте како би скренуле пажњу на руке и нагласиле своју женственост. Први лак измишљен је у Кини пре 5000 година и правили су од беланаца, арапске гуме и пчелињег воска. Боје су означавале припадност одређеној друштвеној класи. Златна и сребрна биле су боје племства, да би их касније замениле црна и бела. Чиновници кинеског царства имали су веома дугачке нокте, знак да не морају да раде рукама ■

М. Б.

АНАТОМИЈА НОКТА

Чврсти део нокта назива се ламина и сачињен је од кератина, врсте протеина. *Eponychium* је део коже у дну нокта (заноктица). Ткиво лево и десно од нокта назива се *paronychium*. Беличасто поље у дну назива се *lunula*. Ту се налази слој ћелија које се размножавају и обезбеђују раст нокта. Брзина раста износи између једног и три милиметра месечно ■

ЗАМИШЉЕНИ БРОЈЕВИ

1

Митра је замислила
два броја. Ако је њихов
количник 6, а разлика

Митра је замислила два броја. Ако је њихов количник 6, а разлика 25, који су то бројеви? ■

ДВА БУРЕТА

2

У два бурета било је смештено вино, али је у првом било два пута више него у другом. Кад је из првог бурета потрошено 30 литара, а из другог 20 литара, тада је у другом бурету било три пута мање вина него у првом. Колико је литара вина на почетку било у сваком бурету? ■

БИЦИКЛИСТИ

3

Два дечака возе бицикл. Млађи сваког минута прелази 120 метара, а старији 150 метара. Млађи дечак пошао је 5 минута пре старијег. Колико је минута потребно старијем дечаку да га стигне? ■

ТОША И ГОША

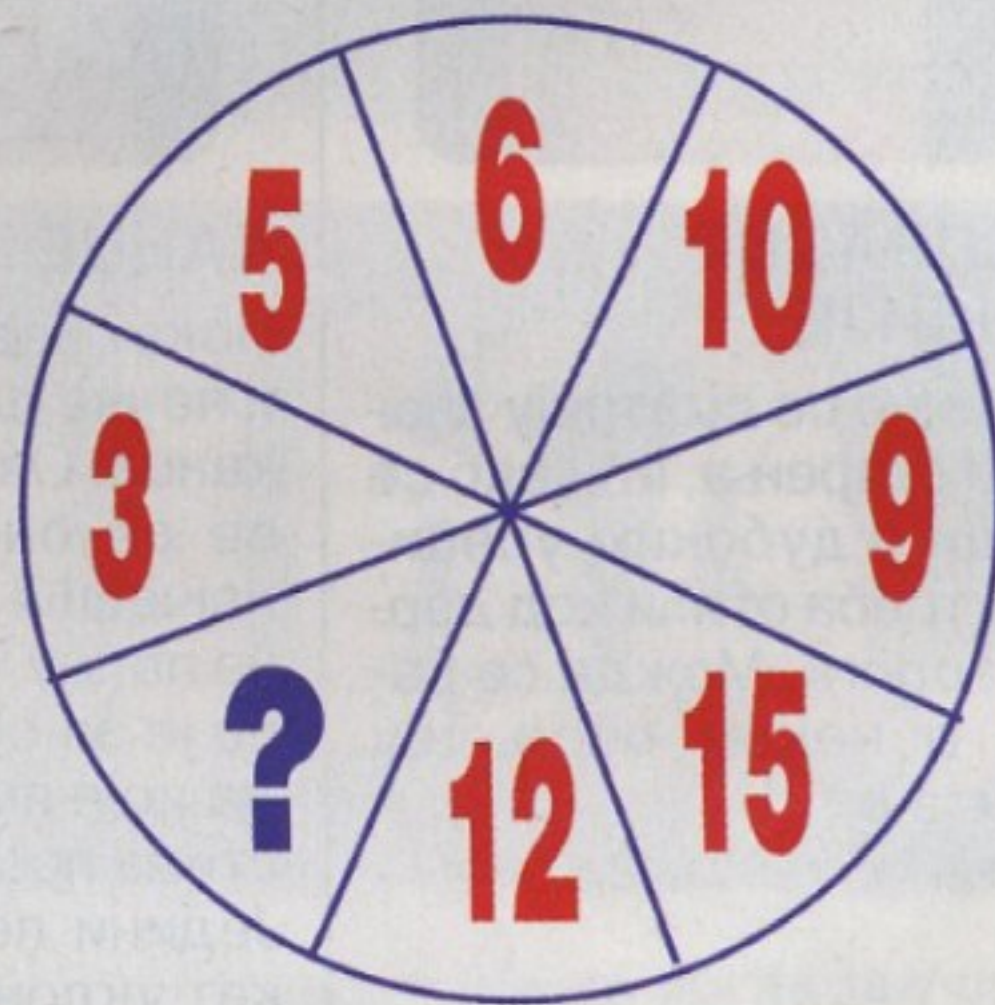
4

Трактористи Тоша и Гоша обрађују су земљу. Тоша је обрађује $\frac{7}{9}$ од онога што је обрађује Гоша. По колико је хектара обрађује сваки од њих ако је Тоша обрађује 180 хектара мање него Гоша? ■

КОЈИ БРОЈ НЕДОСТАЈЕ?

5

ПОПУНИТЕ!

6

Све целе бројеве од 1 до 25 разместите у дату мрежу тако да збир бројева у сваком реду, колони и на дијагоналама буде 65 ■

		1		17
16				
		13		
				10
9				11

ИЧКЕ загонетке

ПЕНЗИОНЕРИ

7

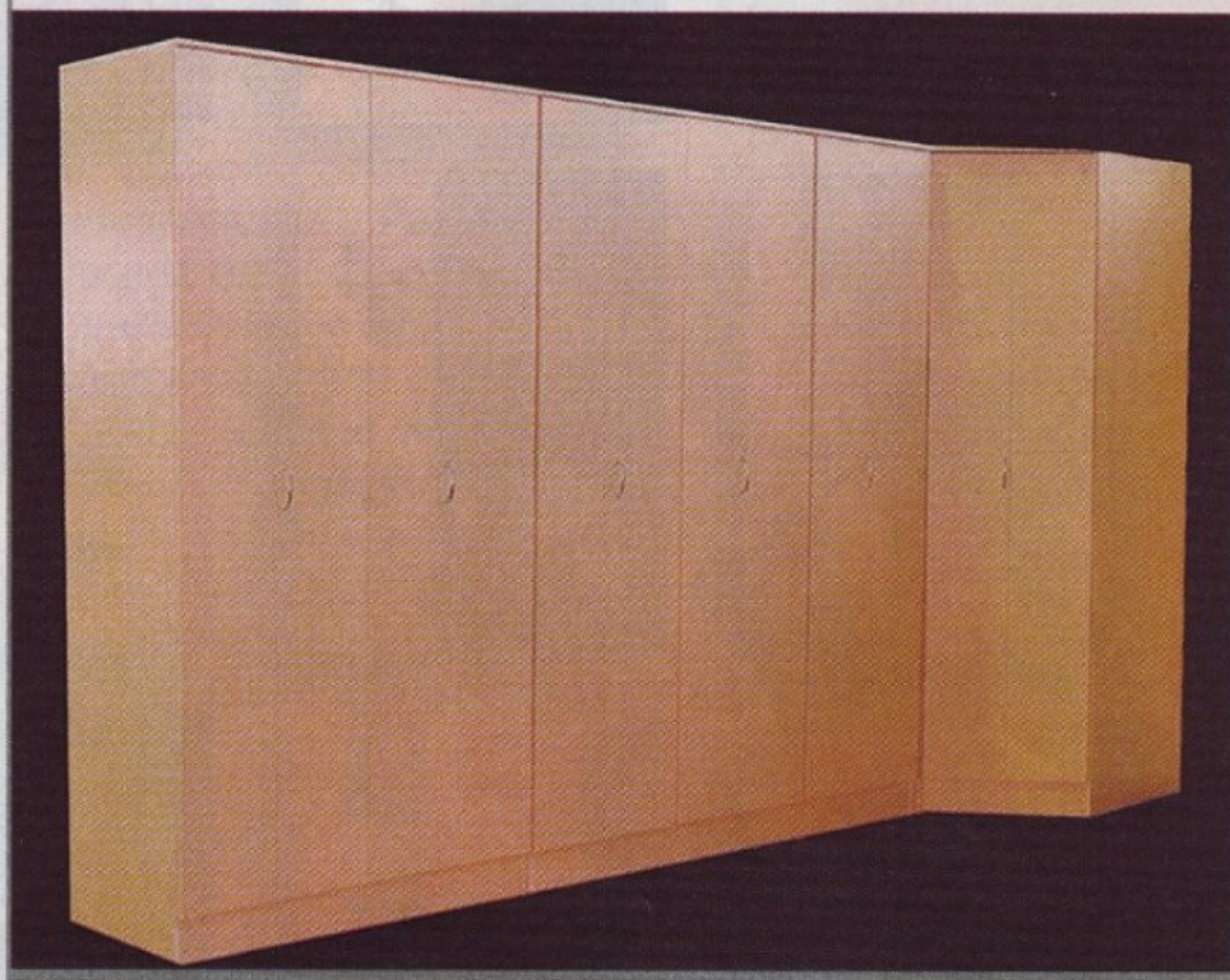
Три пензионера играла су у парку шах. Одиграли су укупно три партије. Колико је партија одиграо сваки од њих? ■

ПЛАКАРИ И СТОЛАРИ

9

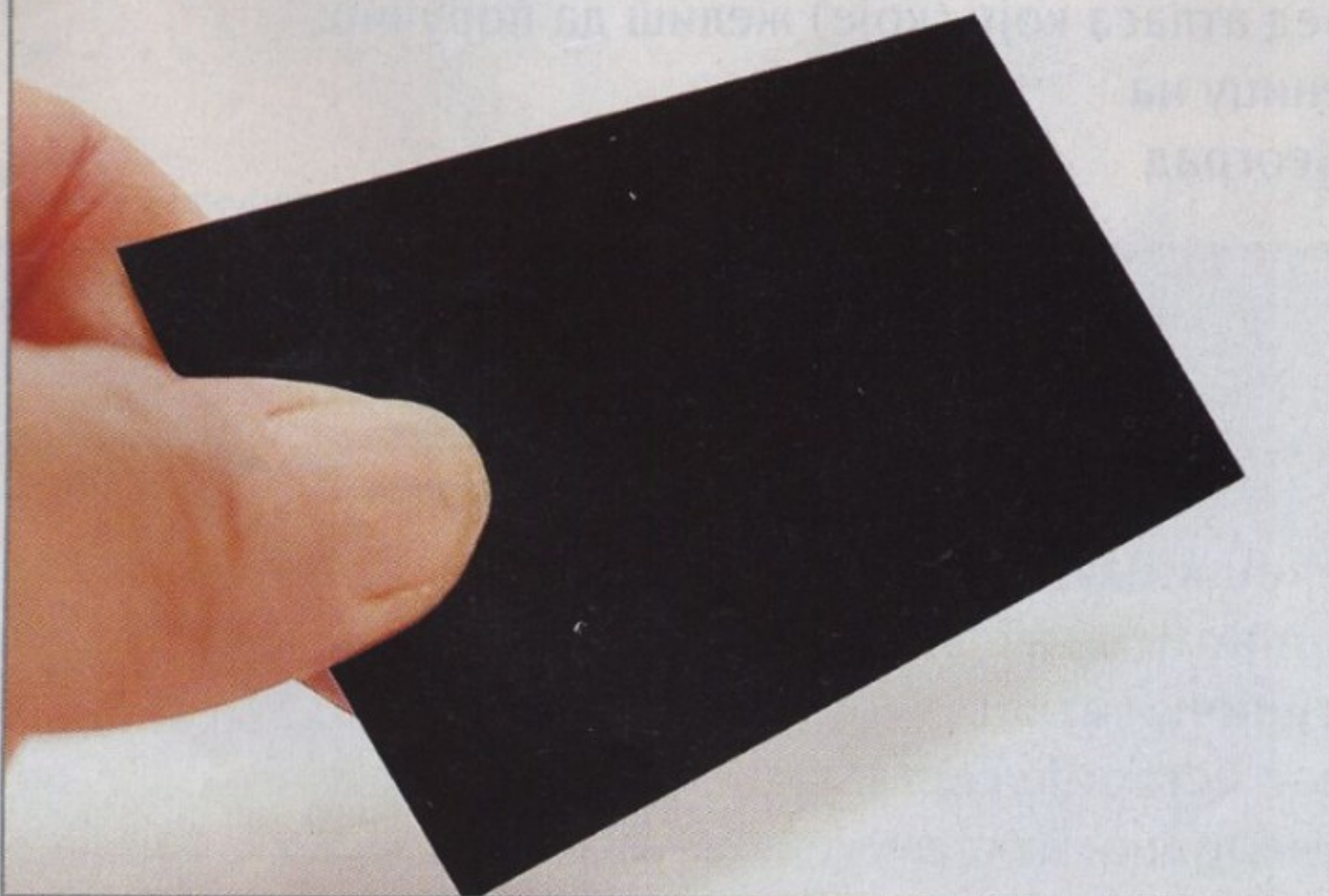
Ако три столара направе за два дана четири плакара, колико је дана потребно једном столару да направи два таква плакара? ■

ОБОЈЕНЕ НОВЧАНИЦЕ

8

Марко има две новчанице од по 100 динара. Једна од њих је са обе стране обојена у црно, а друга је само с једне стране црна, док је друга страна остала нетакнута. Милица насумице бира једну новчаницу и даје је Марку. Он види једну страну новчанице која је црна. Колика је вероватноћа да је и друга страна те новчанице црна? Да је Марко коцкар, да ли би требало да се клади да је и друга страна новчанице црна? ■

Уређује
Радивоје Грбовић

ПОДНИКИН
ЗАБАВНИК
23. 5. 2008.

Решења
на страни 65

ИЗБРИСАН БРОЈ

10

Ципирипи је на хартији написао осам узастопних природних бројева. Кад се избрише један од њих, збир осталих седам бројева је 854. Који су то бројеви? ■

Креативни центар

ШКОЛСКИ АТЛАСИ

за оне који воле да знају!

Сваки атлас:

- има 96 страна у боји
- обилује изванредним илустрацијама и корисним графиконима
- нуди прегледно организоване садржаје
- садржи индекс појмова
- одличан је као допунски школски материјал.

Цена једне књиге

УМЕСТО **729** дин.

САМО 475 дин.

У поруџбеници заокружи број (бројеве) поред атласа који (које) желиш да поручиш, упиши потребне податке и пошаљи поруџбеницу на Креативни центар, Градиштанска 8, 11120 Београд

Птт трошкови нису урачунати у цену.

Овим неопозиво поручујем атласе које ћу поштару платити поузећем.

1. Школски биолошки атлас
2. Школски физиолошки атлас
3. Школски атлас фосила и минерала
4. Школски анатомски атлас
5. Школски атлас историје уметности
6. Школски атлас физике и хемије
7. Школски атлас физичке географије

8. Школски зоолошки атлас
9. Школски астрономски атлас
10. Школски ботанички атлас
11. Школски атлас историје света
12. Школски технолошки атлас
13. Школски математички атлас
14. Школски еколошки атлас

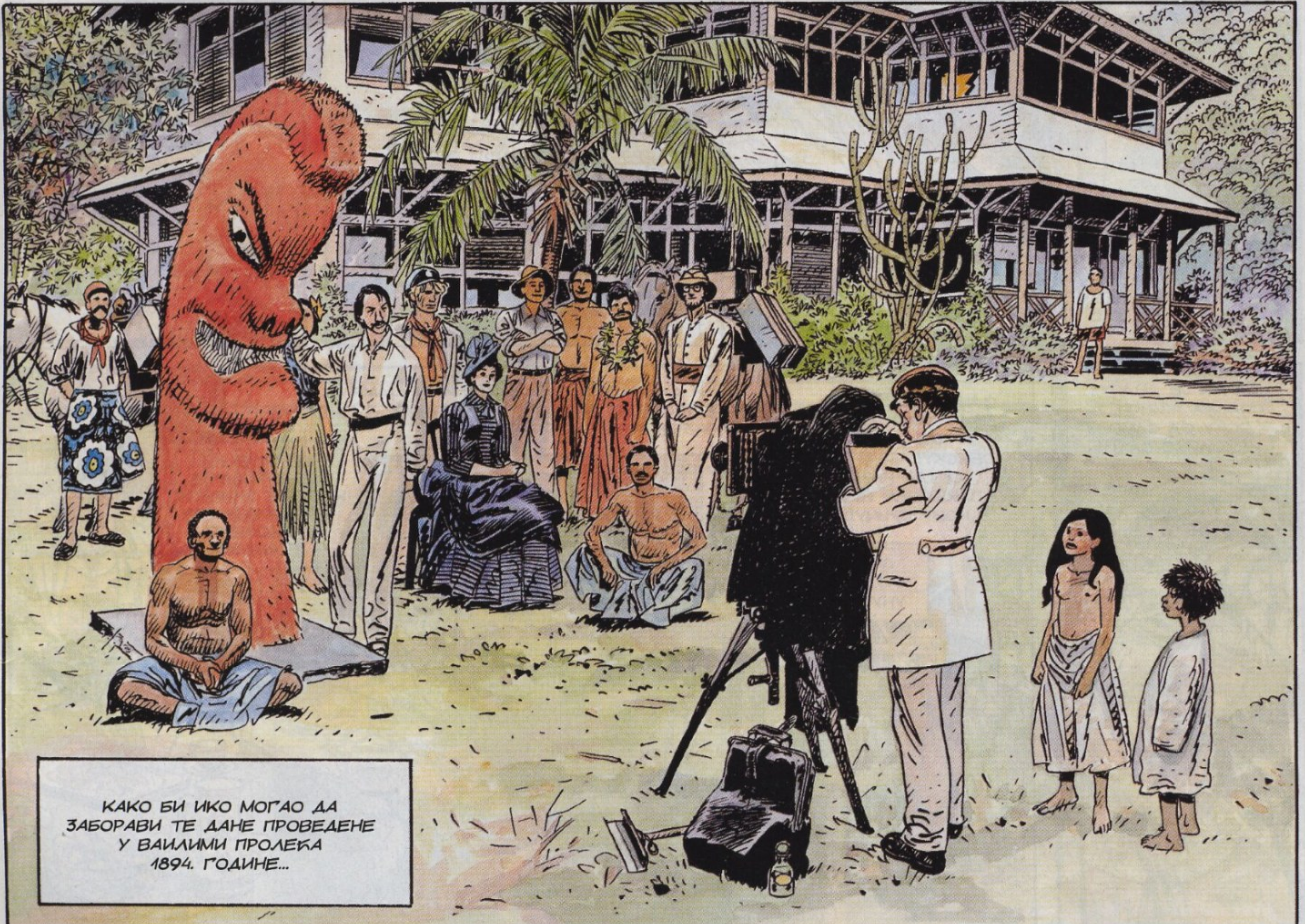
Име и презиме

Улица и број

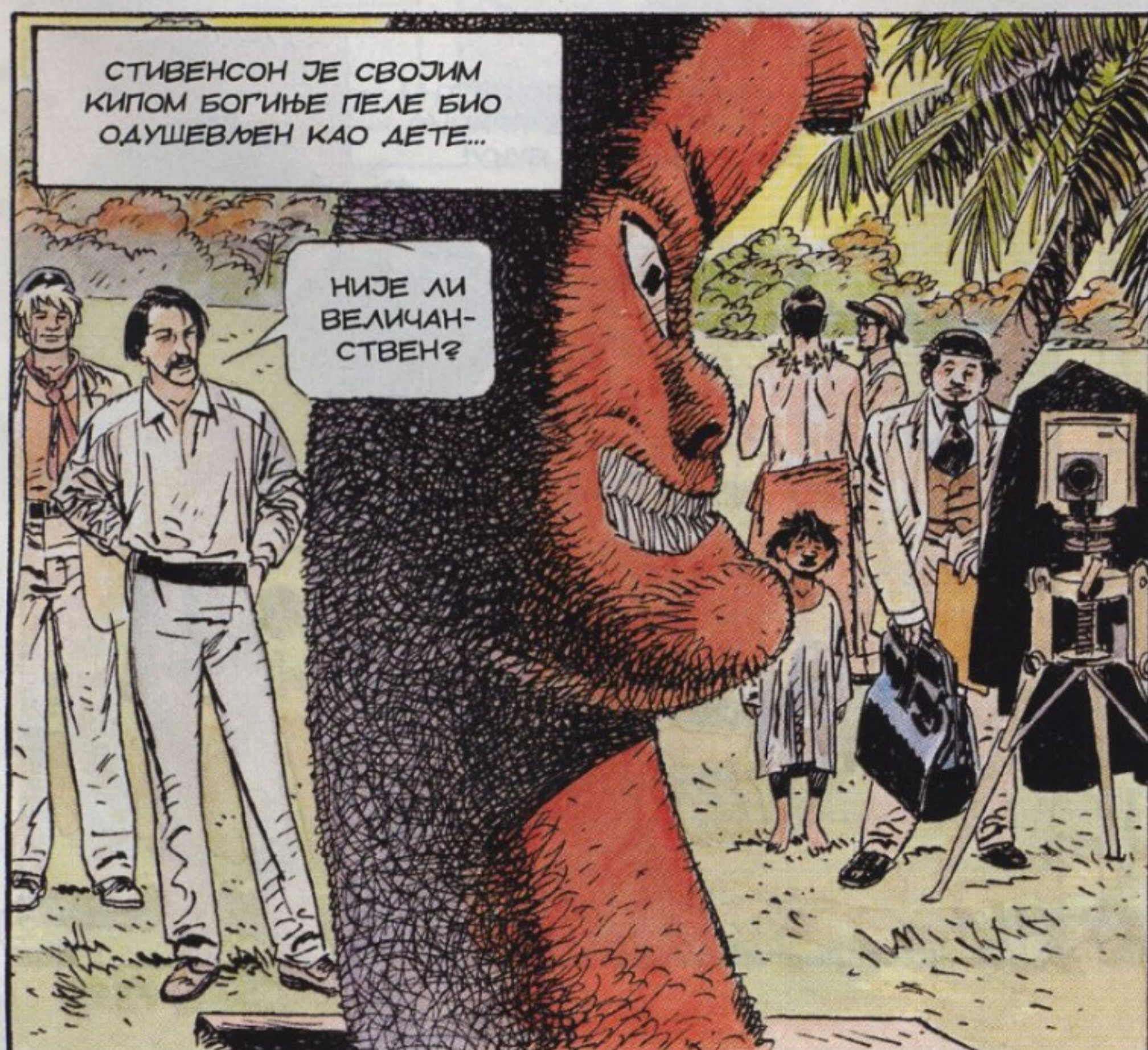
Место и поштански број

Контакт телефон

БАВО У ПАКЛУ

КАКО БИ ИКО МОГАО ДА
ЗАБОРАВИ ТЕ ДАНЕ ПРОВЕДЕНЕ
У ВАИЛИМИ ПРОЛЕКА
1894. ГОДИНЕ...

СТИВЕНСОН ЈЕ СВОЈИМ
КИПОМ БОГИЊЕ ПЕЛЕ БИО
ОДУШЕВЉЕН КАО ДЕТЕ...

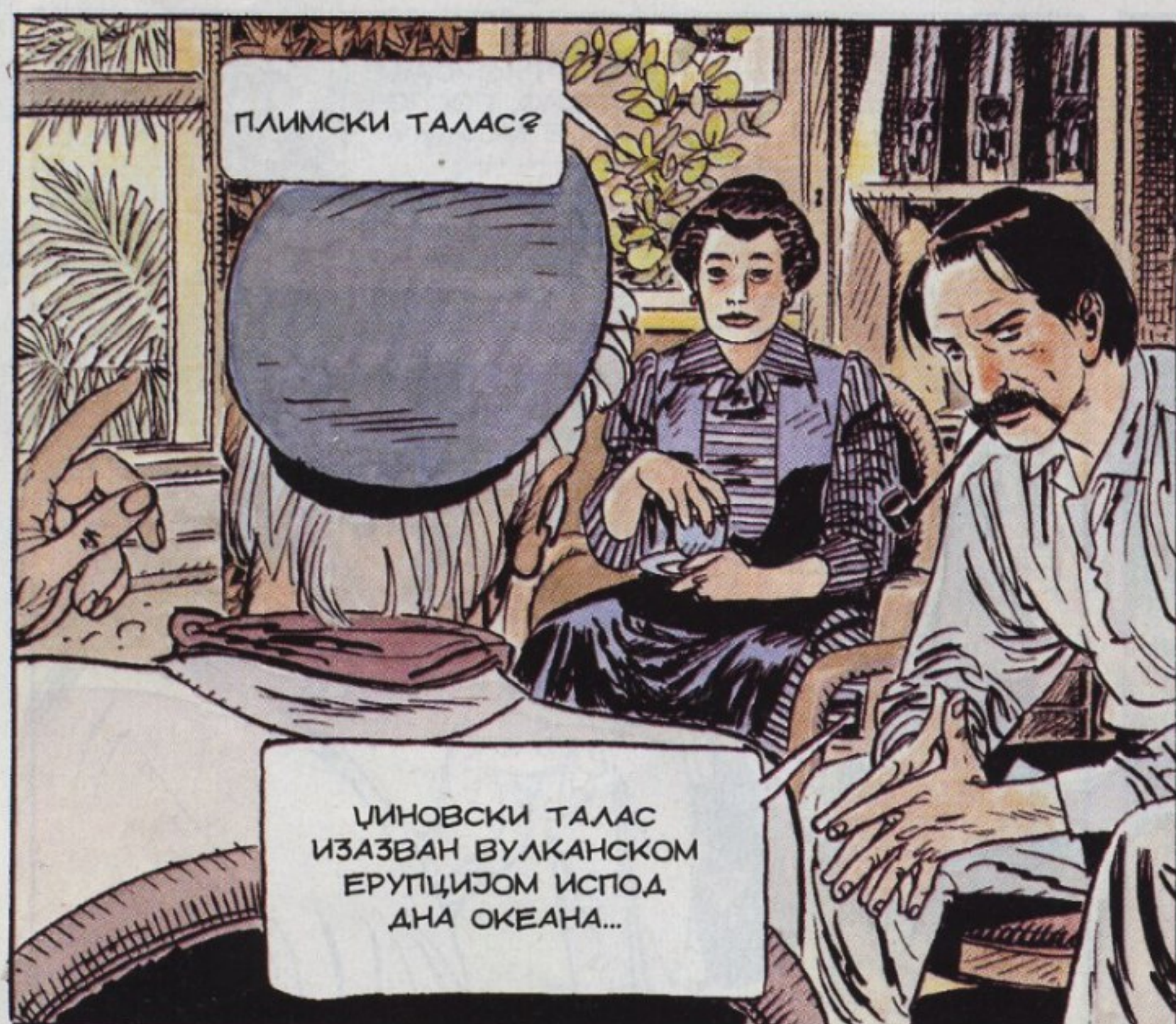
НИЈЕ ЛИ
ВЕЛИЧАН-
СТВЕН?

НАМЕРАВАО ЈЕ
ДА ГА ПОКЛОНИ
БРИТАНСКОМ
МУЗЕЈУ...

ДА ЛИ ЈЕ
ФОТОГРАФИСАЊЕ
УСПЕЛО, ГОСПО-
ДИНЕ МОЗЛИ?

СВАКАКО,
ГОСПОДИНЕ
СТИВЕНСОН!

ЗАРОБИО
НАС ЈЕ НА
ПУЧИНИ...

ТИХ НЕКОЛИКО
СЕКУНДИ КАДА НАС
ЈЕ МОРЕ ОБУХВАТИЛО
МИСЛИО САМ ДА ЈЕ
ВРЕМЕ СТАЛО... КАО
ДА СЕ СВЕ ДЕШАВАЛО
УСПОРЕНО!

А ОНДА, ОДЈЕДНОМ, ЦЕО СВЕТ ЈЕ
НЕСТАО. ОСЕТИО САМ КАКО ПОДА МНОМ
ПУЦАЈУ РЕБРА БРОДА, А ПОТОМ НИШТА...
САМО ЈЕ МОРЕ БЕСНЕЛО НАД НАМА...

ОДСЈАЈЕ СВЕТЛОСТИ ПРАТИЛА ЈЕ ПОТПУНА
ТАМА, ДОК СЕ ЗАГЛУШУЈУЋИ УРЛИК МОРА
КОЈЕ ЈЕ БЕСНЕЛО МЕШАО С ОНИМ ШТО САМ
МИСЛИО ДА СУ ЕКСПЛОЗИЈЕ...

КАСНИЈЕ САМ СХВАТИО ДА ЈЕ ТО БИО ЗВУК ПУЦАЊА
ЈАРБОЛА И КАТАРКИ ПРЕПОЛОВЉЕНИХ СНАГОМ МОРА...

БИЛО ЈЕ ТОЛИКО ВОДЕ
ДА НИСАМ БИО СИГУРАН
ДА ЛИ ЈОШ ПЛУТАМО ИЛИ
СМО ПОТОНУЛИ! ТАДА САМ
НАПОКОН ПОНОВО УСПЕО
ДА УДАХНЕМ!

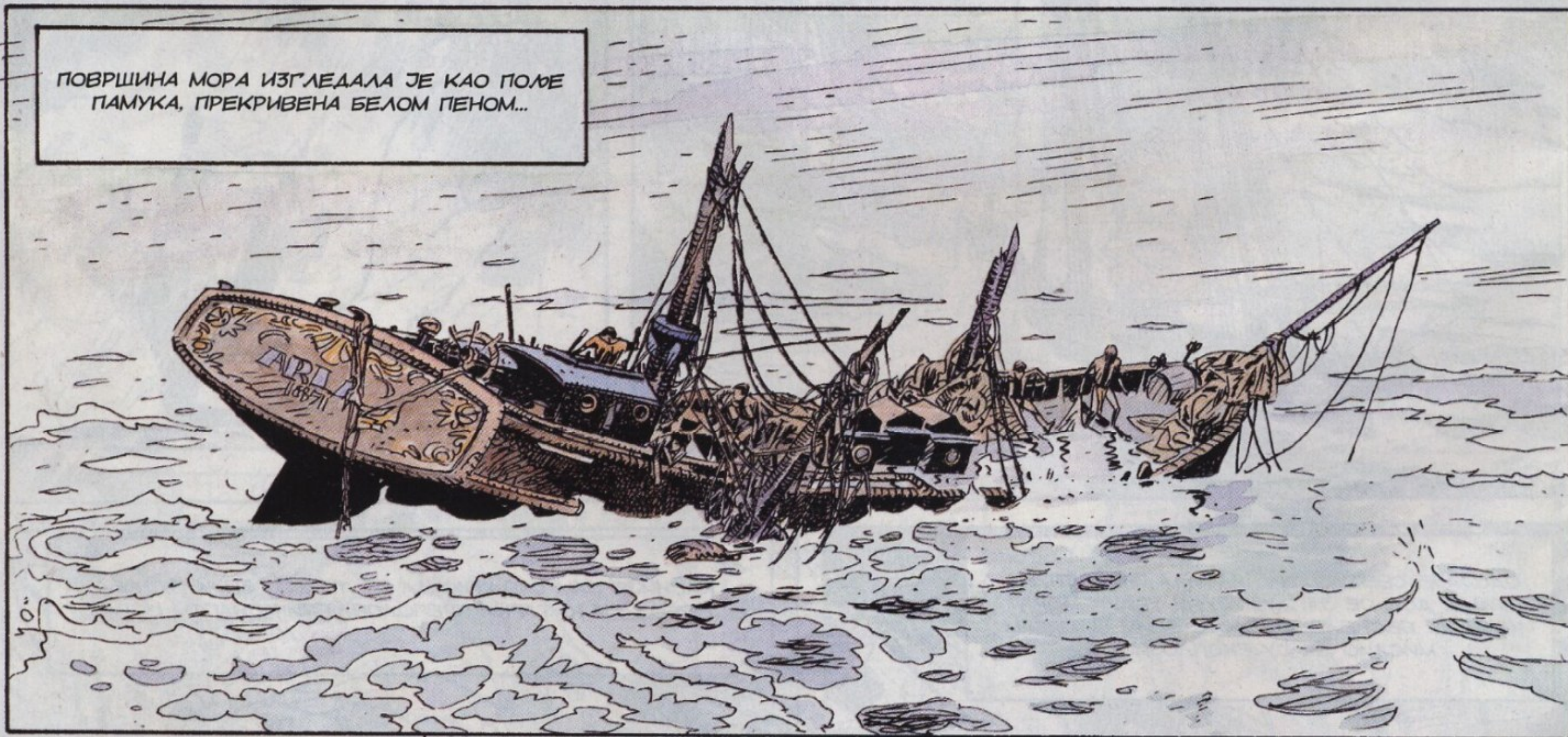
ПРОШЛО ЈЕ МОЖДА
ПЕТНАЕСТАК СЕКУНДИ,
МАДА МИ СЕ ЧИНИЛО КАО
ВЕЧНОСТ, КАДА САМ
СЛУЧАЈНО УГЛЕДАО ЛУК
КАКО СЕ ПОМАЉА ИЗ МОРА
И УСТРЕМЉУЈЕ СЕ КА
ПОНОРУ! ПОТОНУЋЕМО,
ПОМИСЛИО САМ!

ТАДА ЈЕ ЏИНОВСКИ ТАЛАС
ПОДИГАО БРОД ПРЕКО
СВОГ ВРХА. ПОЧЕЛО ЈЕ
ДИВЉАЧКО СПУШТАЊЕ НИЗ
ДРУГУ СТРАНУ, АЛИ УСПЕЛИ
СМО ДА ГА ПРЕБРОДИМО...

ПОВРШИНА МОРА ИЗГЛЕДАЛА ЈЕ КАО ПОЉЕ
ПАМУКА, ПРЕКРИВЕНА БЕЛОМ ПЕНОМ...

МОРЕ ЈЕ ОДНЕЛО ЈАРБОЛ
И ЈЕДРА, АЛИ И КРМУ. БИЛИ
СМО КАО ИЗГУЂЕНЕ ДУШЕ
- ГОЛИ, КАО РОБОТИ КОЈИ
ЛУТАЈУ... АЛИ, ПЛИМСКИ
ТАЛАС БИО ЈЕ ЗА НАМА...

МОАНА!
ШТА ЈЕ СА
ОСТАЛИМА?

ИМАМО
ПОВРЕЂЕНИХ,
А И НЕ МОГУ ДА
НАЂЕМ МАКЕА!
ТОНЕМО ЛИ?

НЕ И НЕКУ ТО ДОЗВОЛИТИ!
ДОНЕСИ СЕКИРЕ, НОЖЕВЕ,
БИЛО ШТА ЧИМЕ МОЖЕМО ДА
ПРЕСЕЧЕМО КОНОПЦЕ КОЈИ
НАС ВЕЗУЈУ ЗА ПОТОПЉЕНЕ
ЈАРБОЛЕ... У ПРОТИВНОМ ЋЕ
НАС ОДВУКИ НА ДНО!

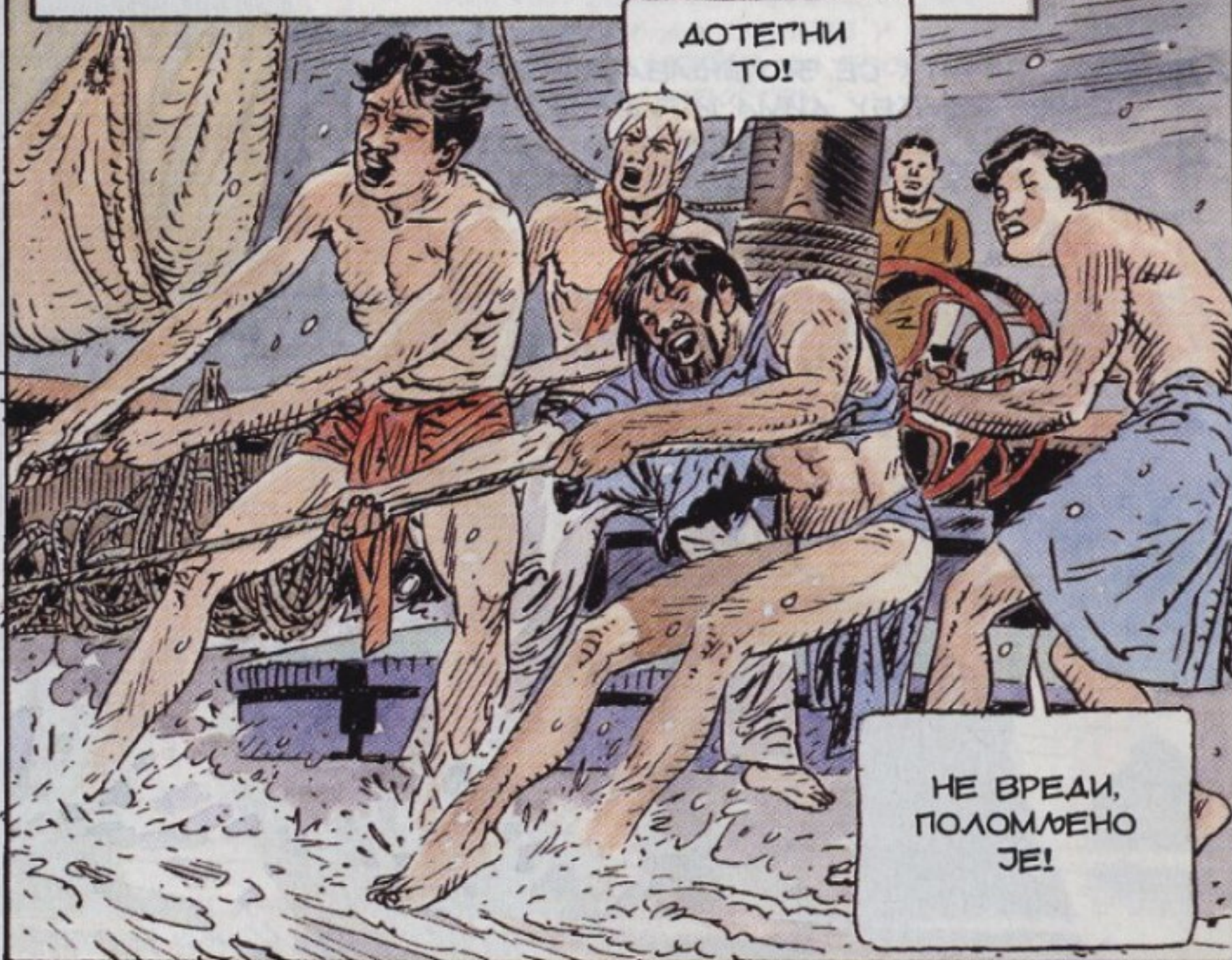

ПРЕСТАЛИ СМО ДА
ПОНИРЕМО. МОРЕ ЈЕ
БИЛО МИРНО, АЛИ БРОД
ЈЕ БИО ВИШЕ СПЛАВ
КОЈИ ЛАГАНО ТОНЕ
У МАГЛИ...

ПОКУШАЛИ СМО ДА НЕЧИМ НАДОКНАДИМО ЈАРБОЛ
КОРИСТЕКИ СВЕ ШТО СМО ИМАЛИ...

ДОТЕГНИ
ТО!

НЕ ВРЕДИ,
ПОЛОМЉЕНО
ЈЕ!

ВОДА ЈЕ НАДИРАЛА, А ЗАМЕНА ЗА ЈАРБОЛ
ЈЕ ДАВА СЕ ДРЖАЛА. ПРОВЕРИО САМ
ФИНДЛЕЈА* ИАКО САМ ВЕК ЗНАО ОДГОВОР...

ИМА ЛИ
ИШТА У
БЛИЗИ-
НИ?

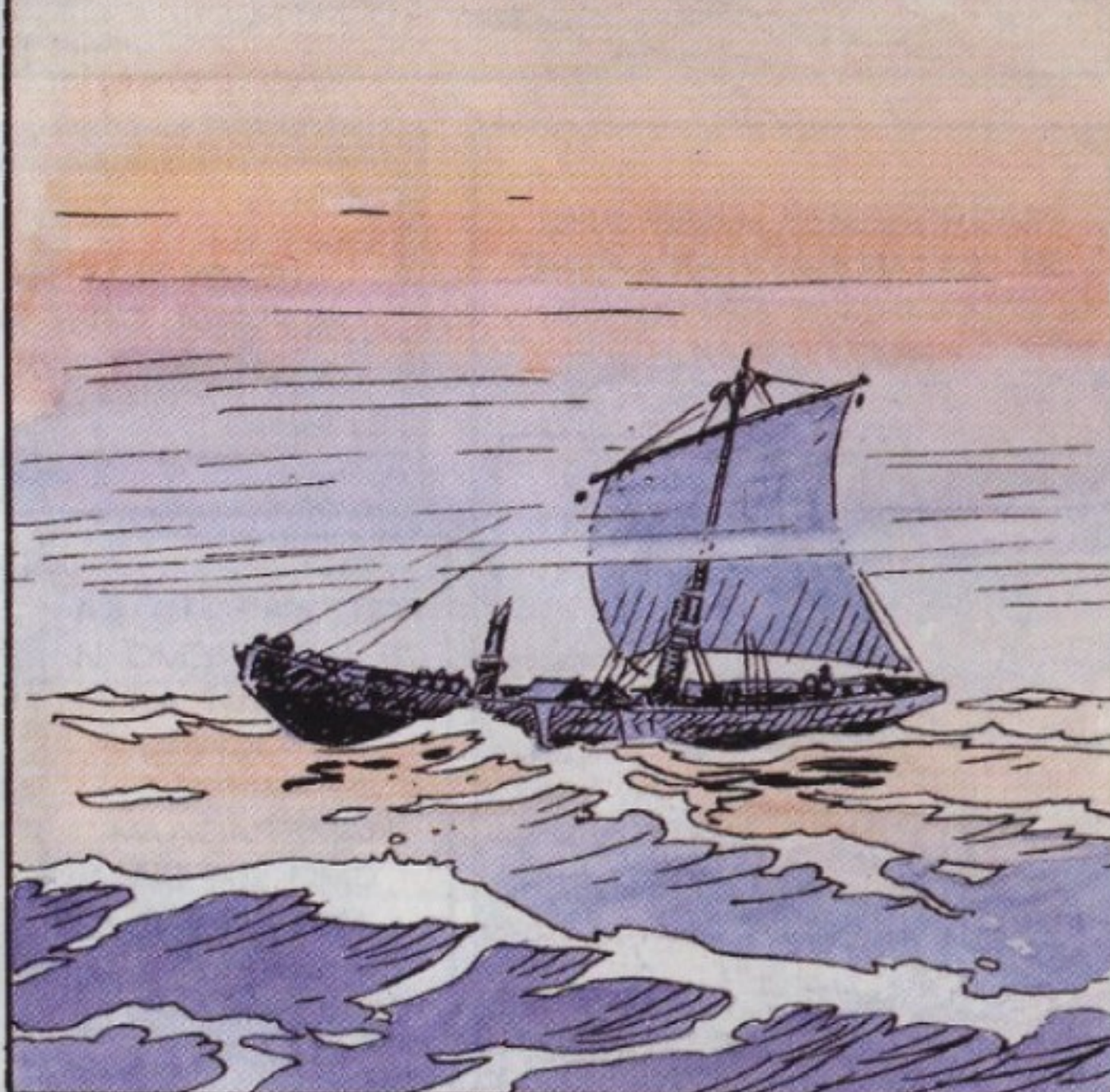

НИШТА...
НИ
ОСТРВ-
ЦА!

(*) ФИНДЛЕЈЕВ
ДИРЕКТОРИЈУМ:
БРИТАНСКА
НАВИГАЦИОНА КЊИГА
У ПЕТ ТОМОВА КОЈА
ПОКРИВА СВА МОРА
НА СВЕТУ, А ПОРЕД
ОСТАЛОГ САДРЖИ
СВА ОСТРВА, КАО И
НАВЕДЕНЕ ПОМОРСКЕ
НЕСРЕКЕ БЕЗ ОБЗИРА
НА ТО КОЛИКО ДА СУ
БИЛЕ МАЛЕ И
БЕЗНАЧАЈНЕ.

ЧАК НИЈЕ БИЛО НИ ГРЕБЕНА ДА СЕ
НА ЊЕМУ СКЛОНИМО... САМО ВОДА...
ДОКЛЕ ПОГЛЕД СЕЖЕ...

У КУХИЊИ СВЕ МОКРО...
НЕМА ВАТРА, НЕМА
ТОПЛА ХРАНА!

НЕ БУДАЛИ,
КОГА ЈЕ САД
БРИГА ЗА ТО!

УСКОРО НЕЋЕМО
ИМАТИ НИ КУХИЊУ!

РОНЕРЕ!

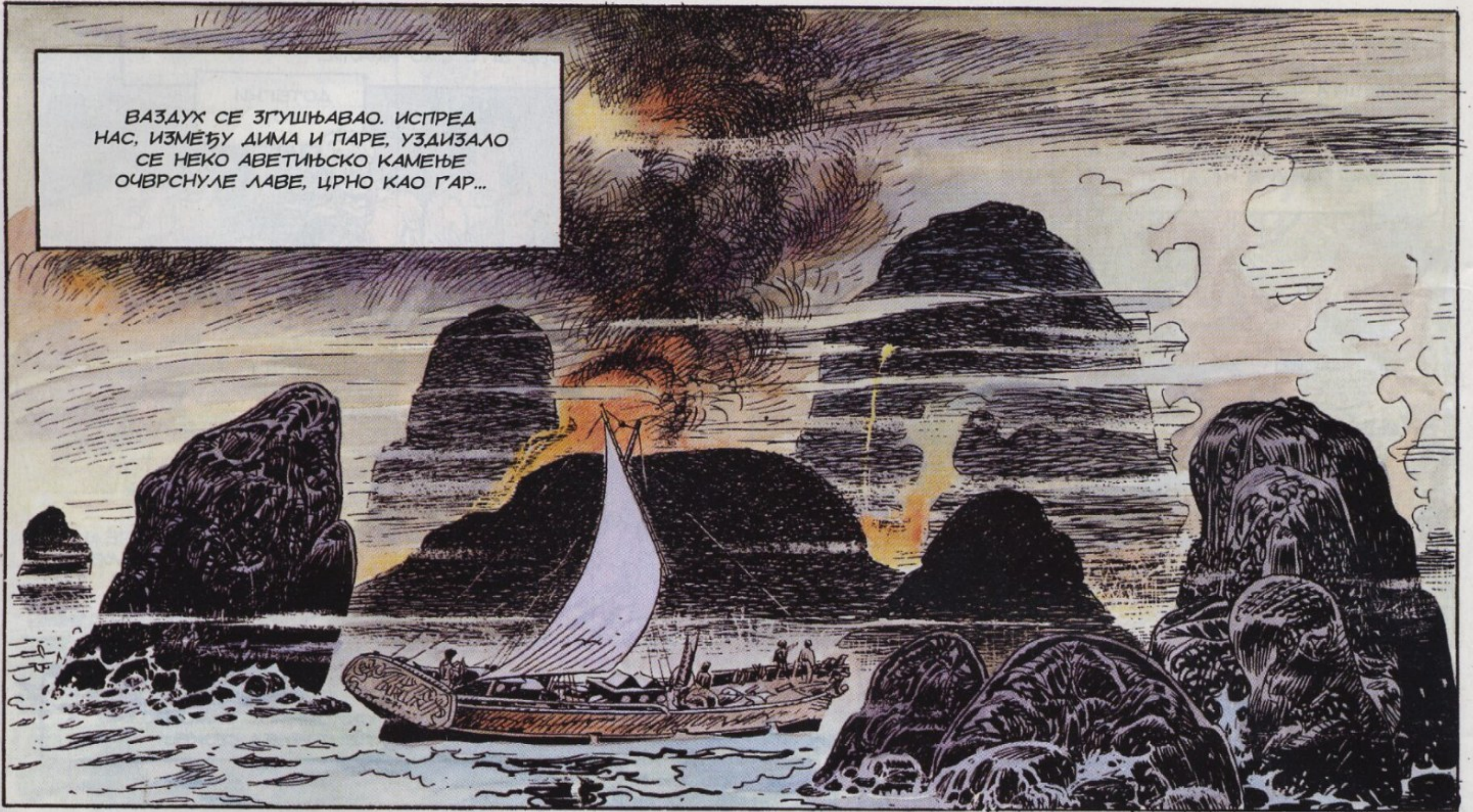
ШТА ЈЕ?

ДОЂИ ДА
ВИДИШ,
РОНЕРЕ!
ПОЖУРИ!

51

ВАЗДУХ СЕ ЗГУШЊАВАО. ИСПРЕД НАС, ИЗМЕЂУ ДИМА И ПАРЕ, УЗДИЗАЛО СЕ НЕКО АВЕТИЊСКО КАМЕЊЕ ОЧВРСНУЛЕ ЛАВЕ, ЦРНО КАО ГАР...

ТАЈ ГРЕБЕН ЛАВЕ БИО ЈЕ ПОСЛЕДИЦА НЕДАВНЕ ВУЛКАНСКЕ ЕРУПЦИЈЕ КОЈА САДА...

НАГЛИ ОКРЕТ!

...ЛЕЖИ ПОД НАШИМ НОГАМА, ЈОШ ЖИВА И ПРЕТЕКА...

НАСУКАЋЕМО СЕ!

ТАКО ЈЕ! МОРАМО ДА НАСУЧЕМО БРОД ДА НЕ БИСМО ПОТОНУЛИ!

УСПЕЛИ СМО ДА СЕ НАСУЧЕМО И ПОЧЕЛИ ДА ИЗНОСИМО ЗАЛИХЕ. НАМЕРАВАЛИ СМО ДА ОД ОСТАТАКА БРОДА НАПРАВИМО СПЛАВ...

ТЛО ЈЕ ВЕОМА ТОПЛО, РОНЕРЕ! ЧИНИ МИ СЕ И ДА СЕ ТРЕСЕ!

Онда се склони одатле, моана! Вероватно немамо много времена да направимо сплав!

ОСТРВО НА КОЈЕ СМО СЕ НАСУКАЛИ МОГЛО ЈЕ У СВАКОМ ТРЕНУТКУ ДА ЕКСПЛОДИРА ПАКЛОМ ЛАВЕ И ВАТРЕ...

ЈАО!

?! ?!

ПОГЛЕДАО САМ У БОЛНУ РУКУ НАЧИЧКАНУ ЦРНИМ БОДЉАМА...

Ш... ШТА?

ТО ЈЕ КОСА БОГИЊЕ ПЕЛЕ!

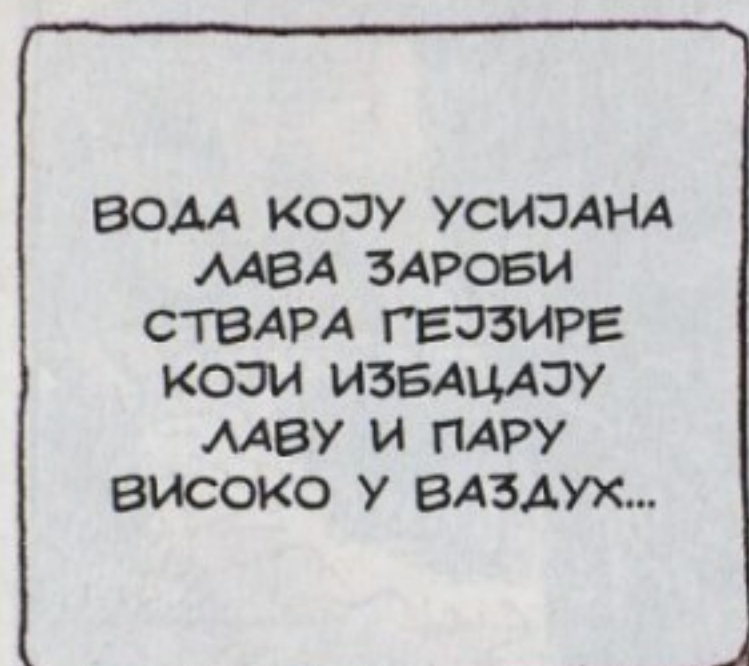
ПЕЛЕИНА КОСА...
ЈЕСИ ЛИ
САЗНАО ШТА
ЈЕ ТО БИЛО?

НАРАВНО! ТО
ЈЕ ЗАИСТА
БИЛА
ПЕЛЕИНА
КОСА!

ШТА? ТИ СЕ
ТО С НАМА
ШАЛИШ,
ПРИЈАТЕЉУ?

НЕ, НАПРОТИВ!
У ПИТАЊУ ЈЕ
НЕОБИЧНА
ПОЈАВА
ИЗАЗВАНА
ЕРУПЦИЈОМ...
ВИДЕКЕШ!

ВОДА КОЈУ УСИЈАНА
ЛАВА ЗАРОБИ
СТВАРА ГЕЈЗИРЕ
КОЈИ ИЗБАЦАЈУ
ЛАВУ И ПАРУ
ВИСОКО У ВАЗДУХ...

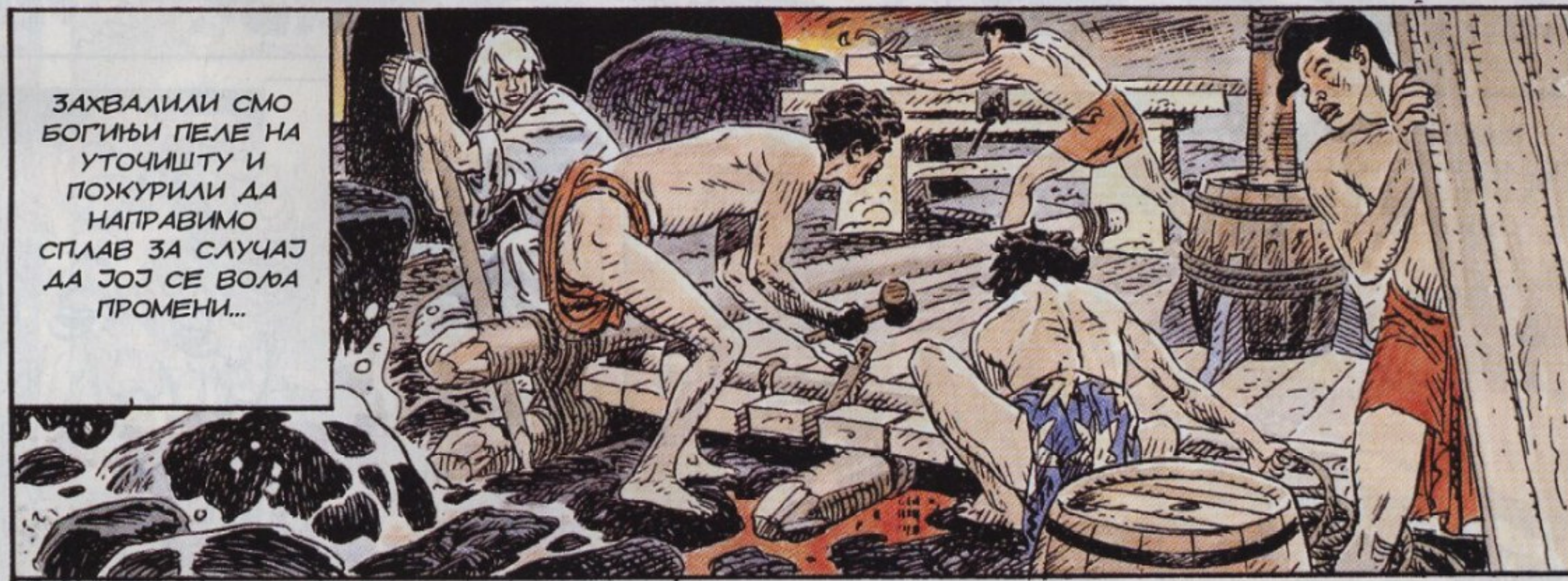
ЛЕТЕКИ ОНЕ СЕ
ОХЛАДЕ И
КРИСТАЛИШУ У
ОБЛИКЕ КОЈИ СУ У
НАРОДУ ПОЗНАТИ КАО
ПЕЛЕИНА КОСА!

КАДА ПАДНУ, ЗАЛЕПЕ
СЕ ЗА КАМЕЊЕ
У МАЊЕ-ВИШЕ
ЗГУСНУТОЈ МАСИ!
НЕКЕ ПТИЦЕ ИХ
КОРИСТЕ ДА СЕ
ТУ ГНЕЗДЕ!

ТО ЈЕ
НЕВЕРОВАТНО!
АЛИ ШТА СЕ,
ЗАБОГА, ДОГОДИЛО
НАКОН ТОГА?

(*) ИСТИНА

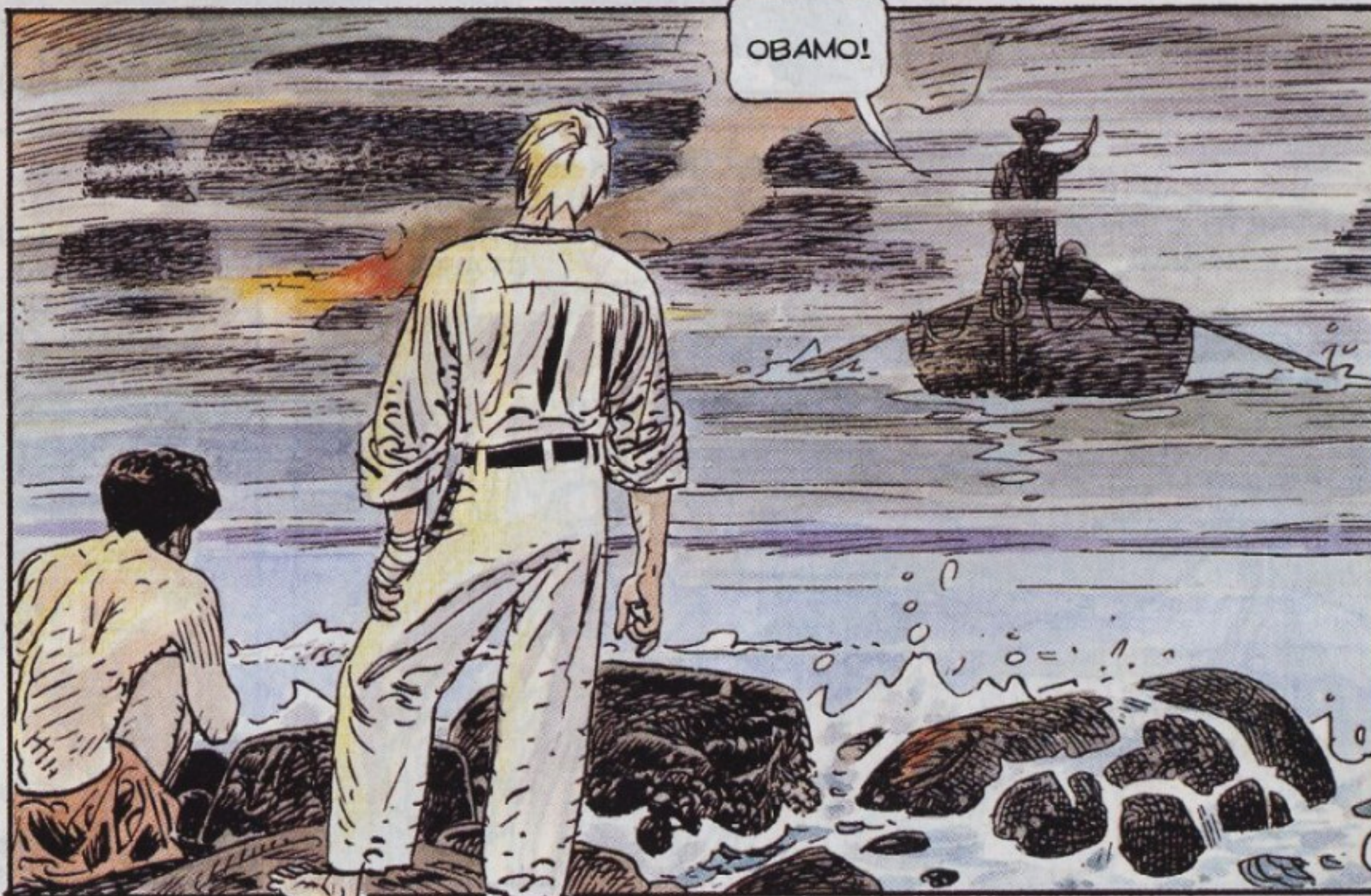

ЗАХВАЛИЛИ СМО
БОГИЊИ ПЕЛЕ НА
УТОЧИШТУ И
ПОЖУРИЛИ ДА
НАПРАВИМО
СПЛАВ ЗА СЛУЧАЈ
ДА ЈОЈ СЕ ВОЉА
ПРОМЕНИ...

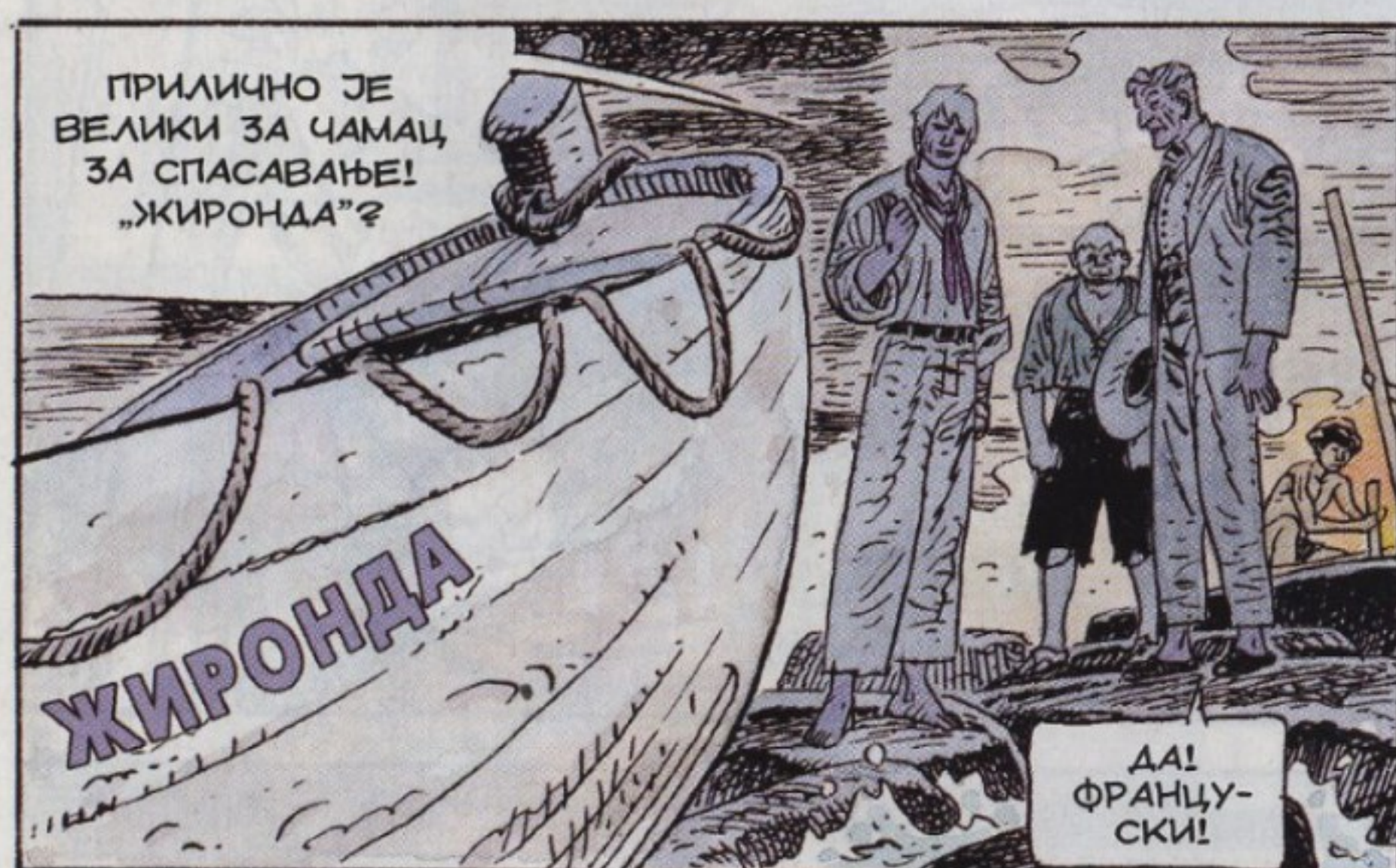

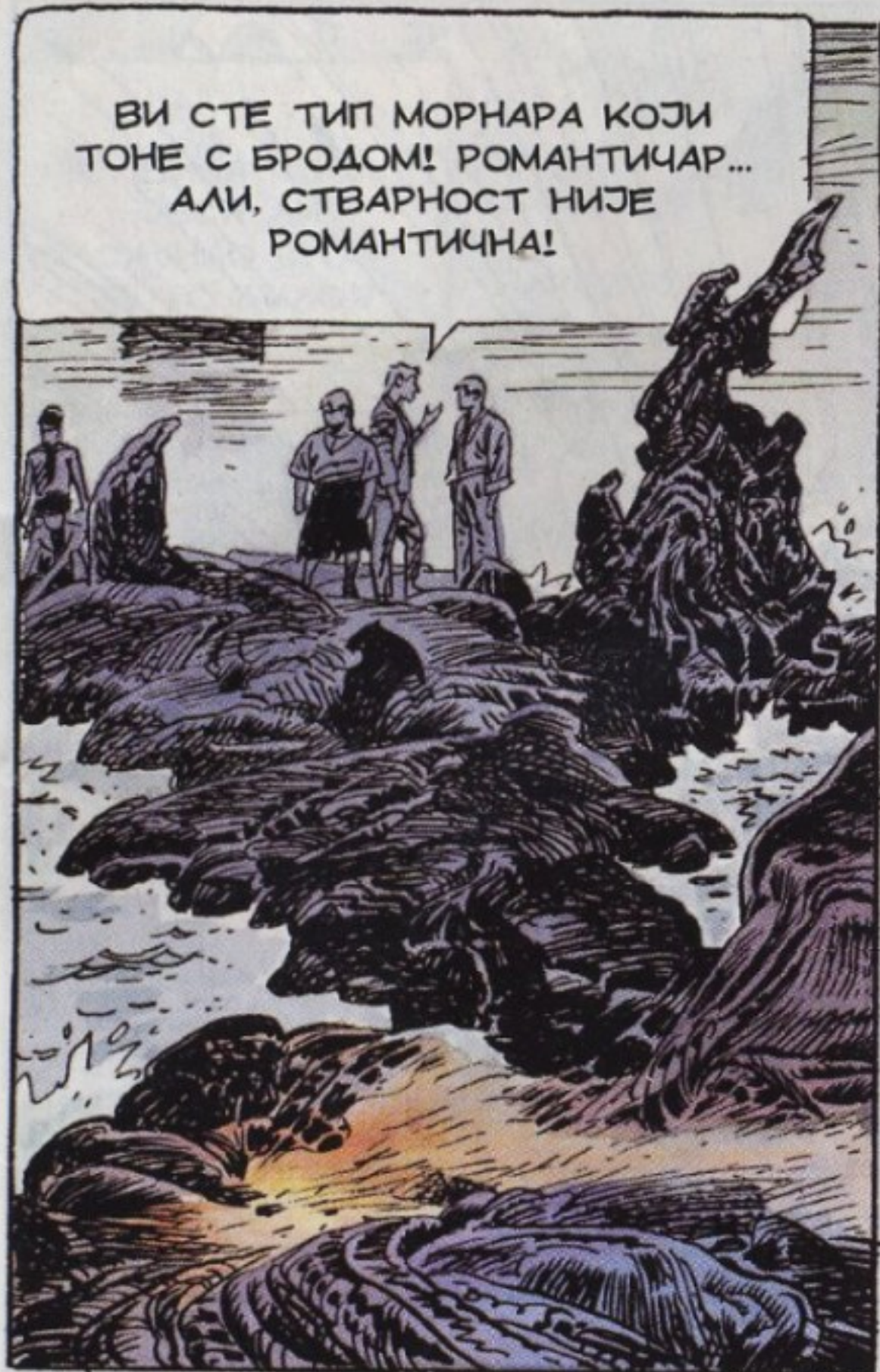
ТАДА СМО ЗАЧУЛИ
ПОВИКЕ С МОРА...

ХЕЈ,
ВИ НА
ОСТРВУ!

ОВАМО!

ВИ СТЕ ТИП МОРНАРА КОЈИ
ТОНЕ С БРОДОМ! РОМАНТИЧАР...
АЛИ, СТВАРНОСТ НИЈЕ
РОМАНТИЧНА!

КАПЕТАНЕ, ЧИНИ МИ СЕ
ДА НЕ РАЗУМЕТЕ! МРКИ,
ОБЈАСНИ ЧОВЕКУ!

ДА,
ГОСПОДИНЕ!

САД ЈЕ СВЕ
ЈАСНИЈЕ!

УХ!

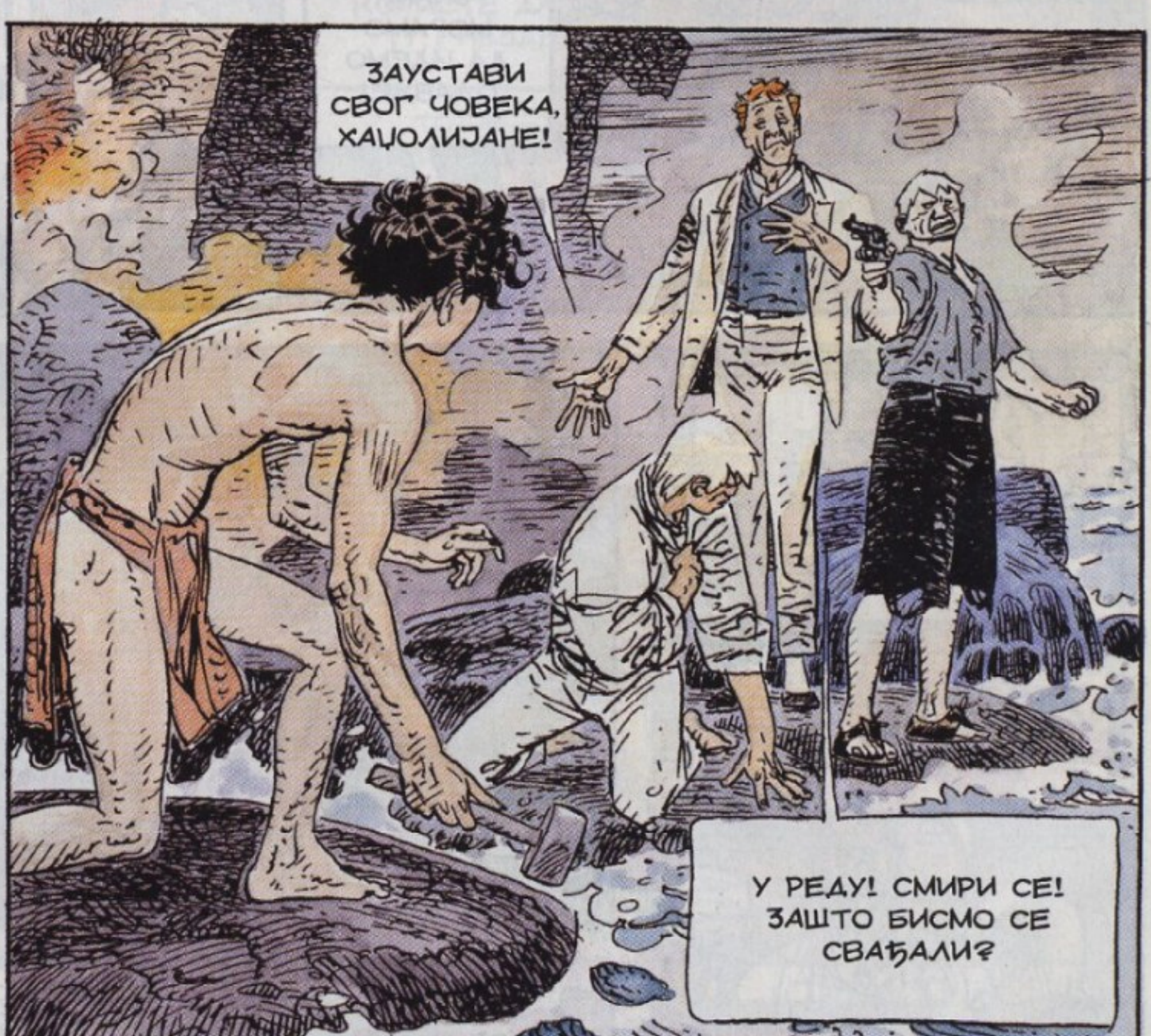
ХЕЈ!

ШЕФЕ, ШТА
СЕ ДОГАЂА!?

НЕ! ОСТАНИ
ГДЕ СИ,
МОАНА!

ЗАУСТАВИ
СВОГ ЧОВЕКА,
ХАЏОЛИЈАНЕ!

У РЕДУ! СМИРИ СЕ!
ЗАШТО БИСМО СЕ
СВАЂАЛИ?

ЕТО, ВИДИТЕ! НИШТА НИЈЕ
БИЛО! ОВО ЧИНИМ ДА СЕ
ИСКУПИМ ЗА УДАРАЦ!

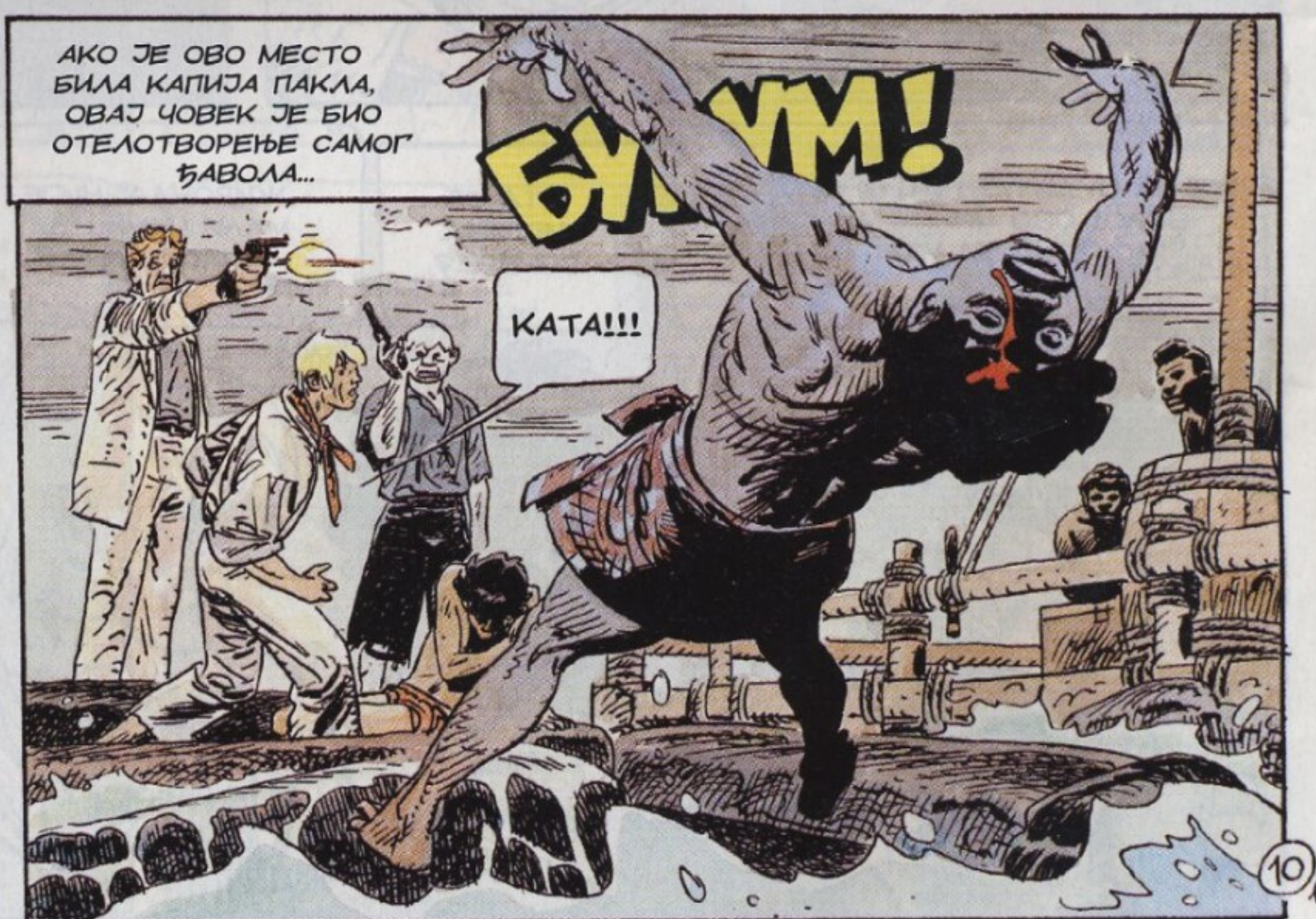
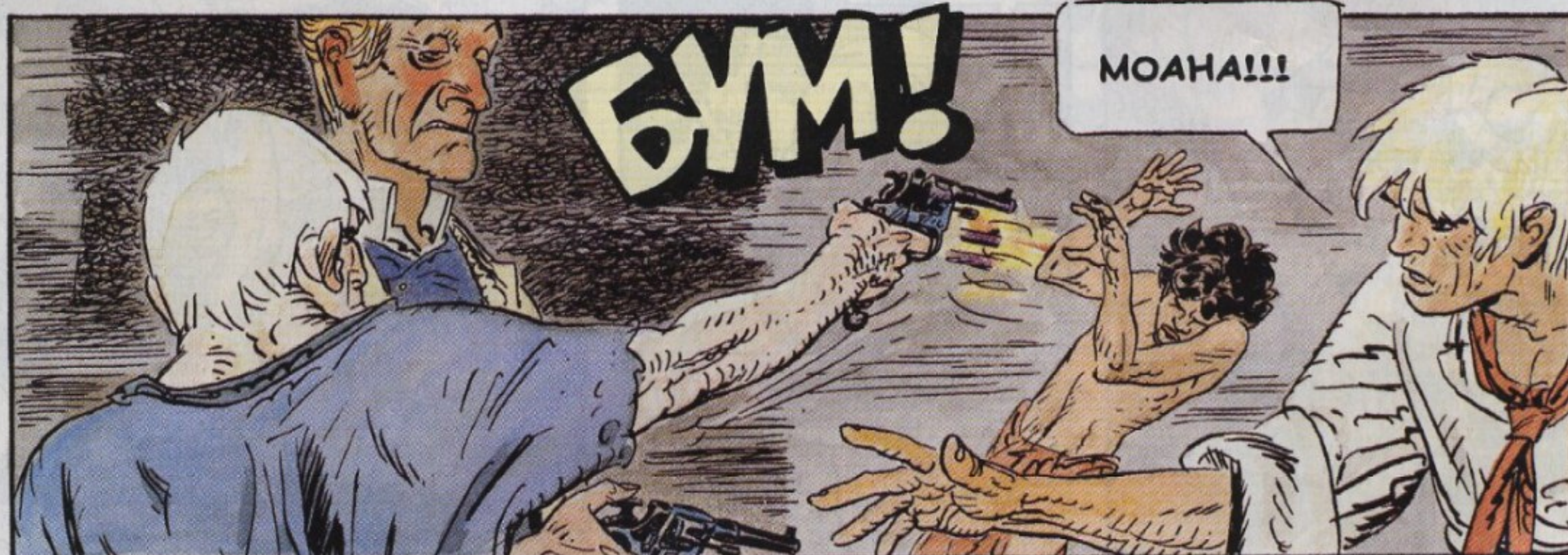
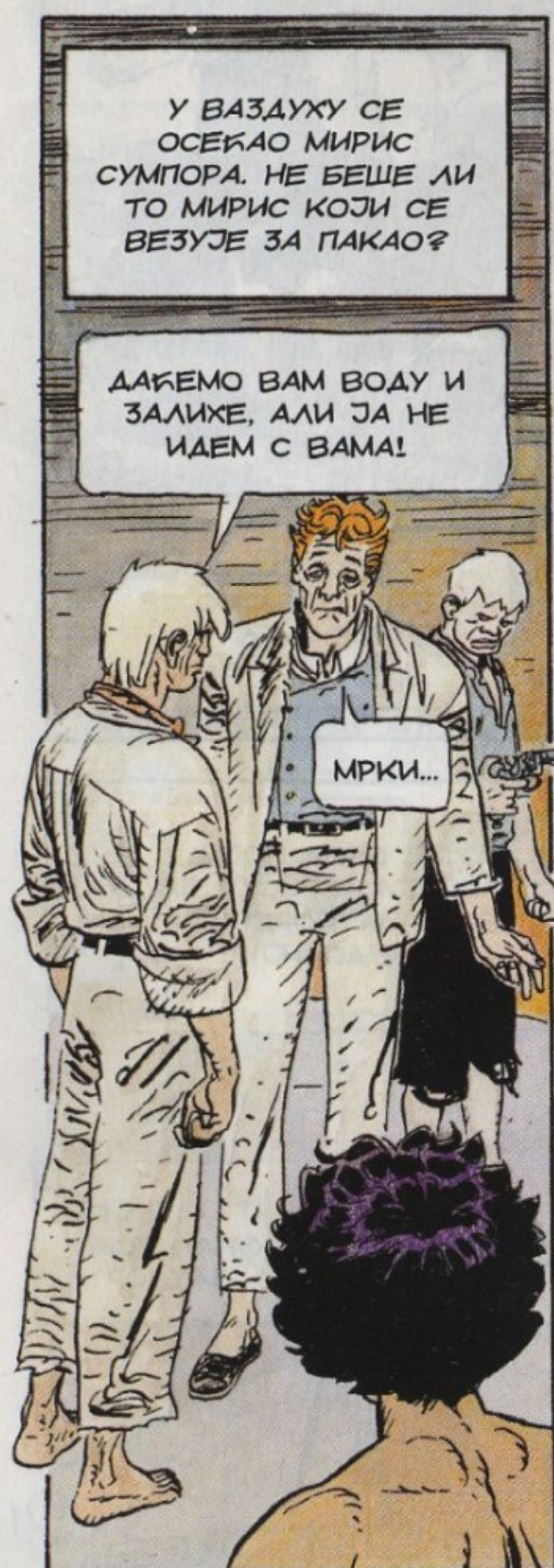
ШТА СЕ
ДЕШАВА,
РОНЕРЕ?

„ЖИРОНДА“ НИЈЕ
МАЛИ ЧАМАЦ ЗА
СПАСАВАЊЕ!

ТО ЈЕ БРОД КОЈИ
ФРАНЦУЗИ КОРИСТЕ ЗА
ПРЕВОЗ ЗАТВОРЕНИКА
У „КАЛЕДОНИЈУ“!

(*) ЧУВЕНИ
ФРАНЦУСКИ
ЗАТВОР

ЗАШТО ТАКВИ ЛУДИ УОПШТЕ ПОСТОЈЕ? МОАНА ЈЕ
БИО ОЗБИЉНО РАЂЕН, А КАТА ЈЕ ТОНУО НА ДНО
С МЕТКОМ У ГЛАВИ...

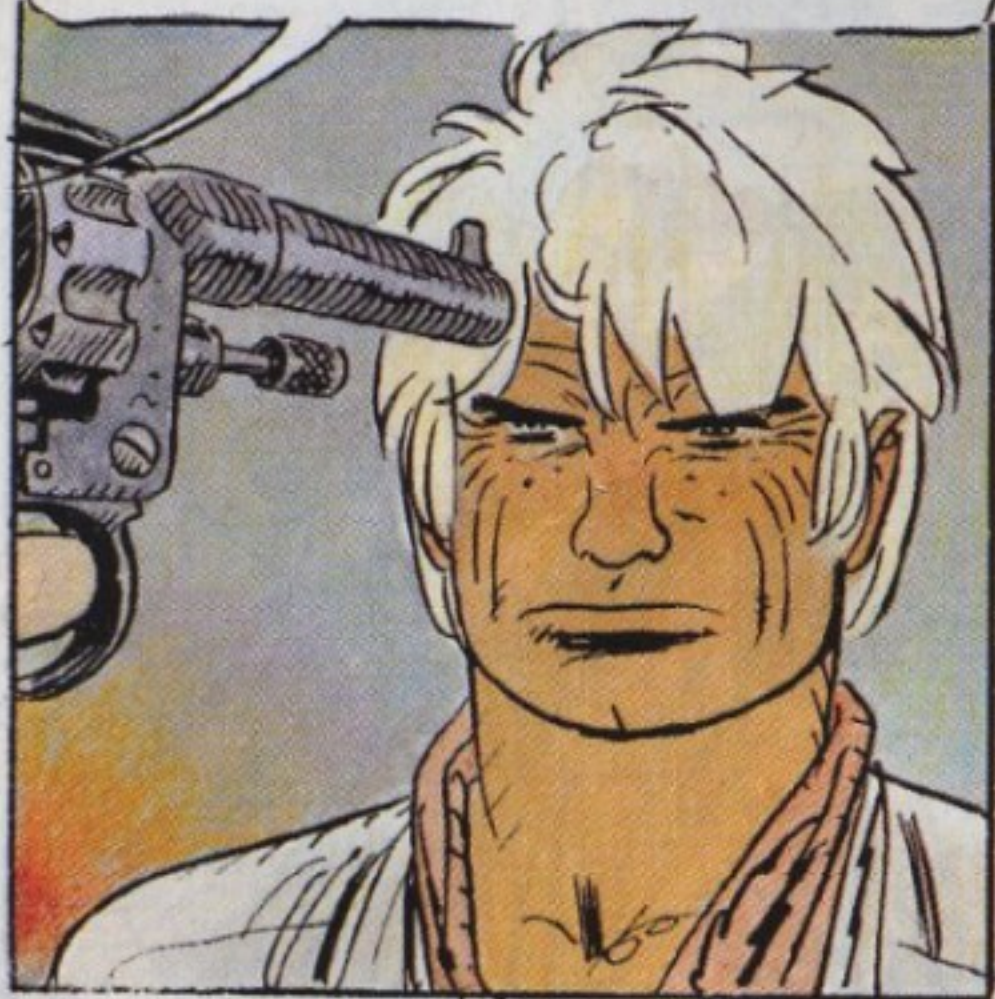

ДОСТА!
У РЕДУ!
ИДЕМ
С ВАМА!

У ТОМ ТРЕНУТКУ САМ СХВАТИО ДА
СМО ОСУЂЕНИ НА ПРОПАСТ. НИСУ
ИМАЛИ НАМЕРУ ДА ОСТАВЕ У ЖИВОТУ
ИКОГА КО БИ МОГАО ДА ПОСВЕДОЧИ
О ЊИХОВОМ БЕКСТВУ...

ТРЕБАЛО БИ ДА СЕ БОЈИШ
ЗА СВОЈ ЖИВОТ, КАПЕТАНЕ,
АЛИ ЈА У ТВОЈИМ ОЧИМА НЕ
ВИДИМ СТРАХ ВЕК МРЖЊУ!
МРЗИШ ЛИ МЕ? ЗАШТО?
ЗАТО ШТО САМ ИХ УБИО?

ПА ОНИ СУ САМО ПАГАНИ,
ДИВЉАЦИ, НЕКИ ЧАК И
ЉУДОЖДЕРИ! ОНИ НЕМАЈУ
ДУШУ! ЧАК МИ НИ БОГ НЕ БИ
ЗАМЕРИО!

МОРАО САМ НЕШТО ДА УЧИНИМ,
АЛИ ШТА? ЂАВО КАО ДА МИ
ЈЕ ЧИТАО МИСЛИ...

ПОБАЦАЈТЕ
СВОЈЕ ОРУЖЈЕ
У МОРЕ!
НОЖЕВЕ,
СЕКИРЕ, КАМЕ...
НЕ ЖЕЛИМ
НИКАКВЕ ГЛУПЕ
ИДЕЈЕ!

БИЛА ЈЕ ТО НОЖНА МОРА.
БИО САМ ОЧАЈАН, ИЛИ ЋЕ НАС
УБИТИ ВУЛКАН ИЛИ ОВИ
ДРИПЦИ. ИСХОД ЈЕ БИО ИСТИ...

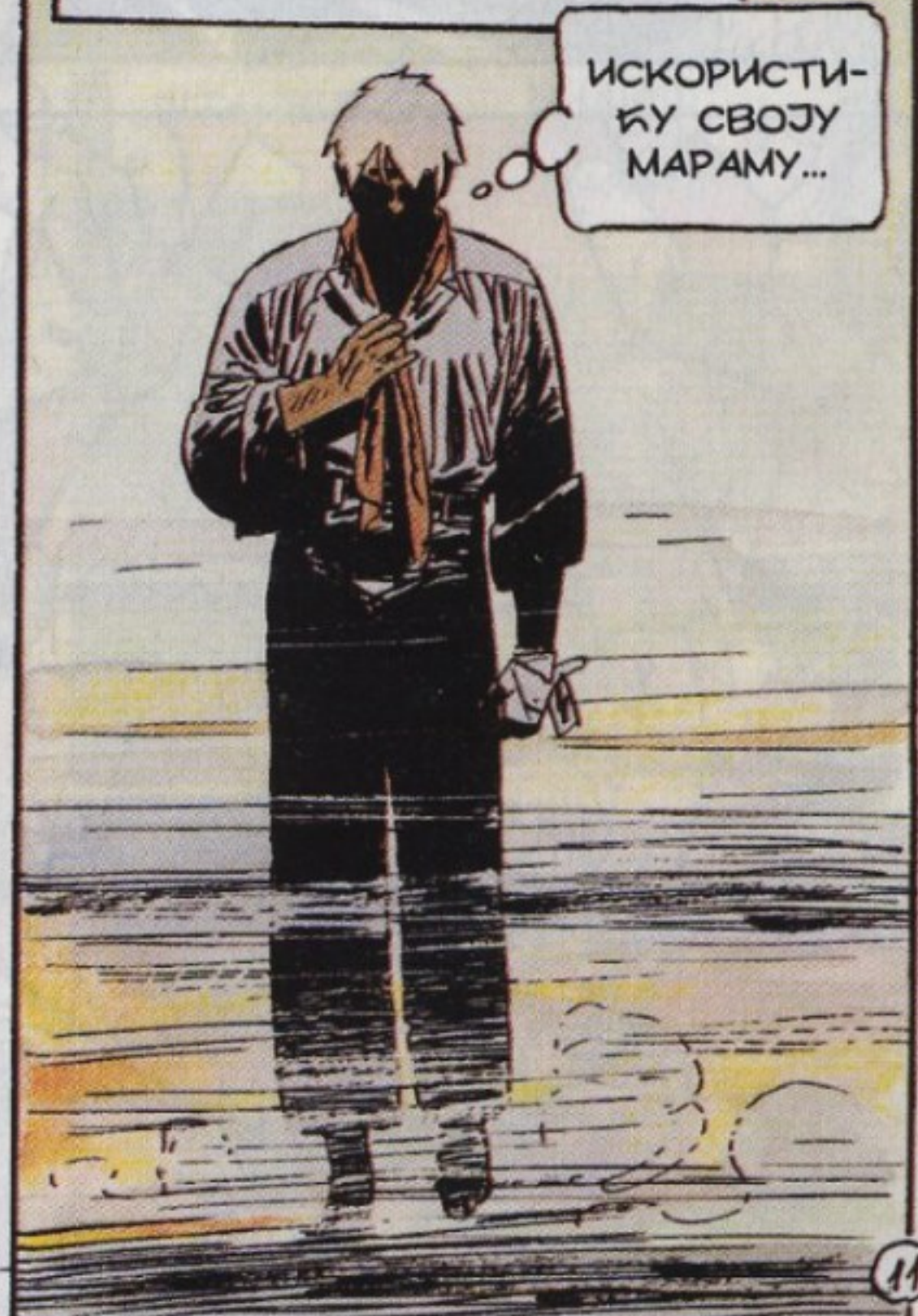
ПОБРИНИ
СЕ ЗА
МОАНА,
ХО-ВАНГ!

ДА,
ГОСПОДАРУ
РОНЕРЕ!
СВЕ ЛОШЕ?

ДА, „СВЕ ЛОШЕ”. МИСЛИО
САМ ДА НЕМА ИЗЛАЗА, КАД
МИ ЈЕ СИНУЛА ИДЕЈА...

ИСКОРИСТИ-
ЋУ СВОЈУ
МАРАМУ...

ШТА ТО РАДИШ?
МОЛИШ СЕ? ХАЈДЕ,
ПОЖУРИ! ЗАР СЕ
ТЕБИ НЕ ТРЕСЕ ТЛО
ПОД НОГАМА?

ДОЛА-
ЗИМ...

ДОЛА-
ЗИМ...

КРЕЖИ!

И КРЕНУО САМ ШТО
САМ БРЖЕ МОГАО...

ХУХ!

xyx!

МРКИ!

ШТА?

ШТА?

TRAC!

АААААХ!

МРКИ!!!

А ОНДА САМ НАПАО
ХАЏОЛИЈАНА ПРЕ НЕГО
ШТО ЈЕ СТИГАО
ДА СЕ СНАЂЕ...

AAAAA X

МРКИ!!!

А ОНДА САМ НАПАО
ХАЏОЛИЈАНА ПРЕ НЕГО
ШТО ЈЕ СТИГАО
ДА СЕ СНАЂЕ...

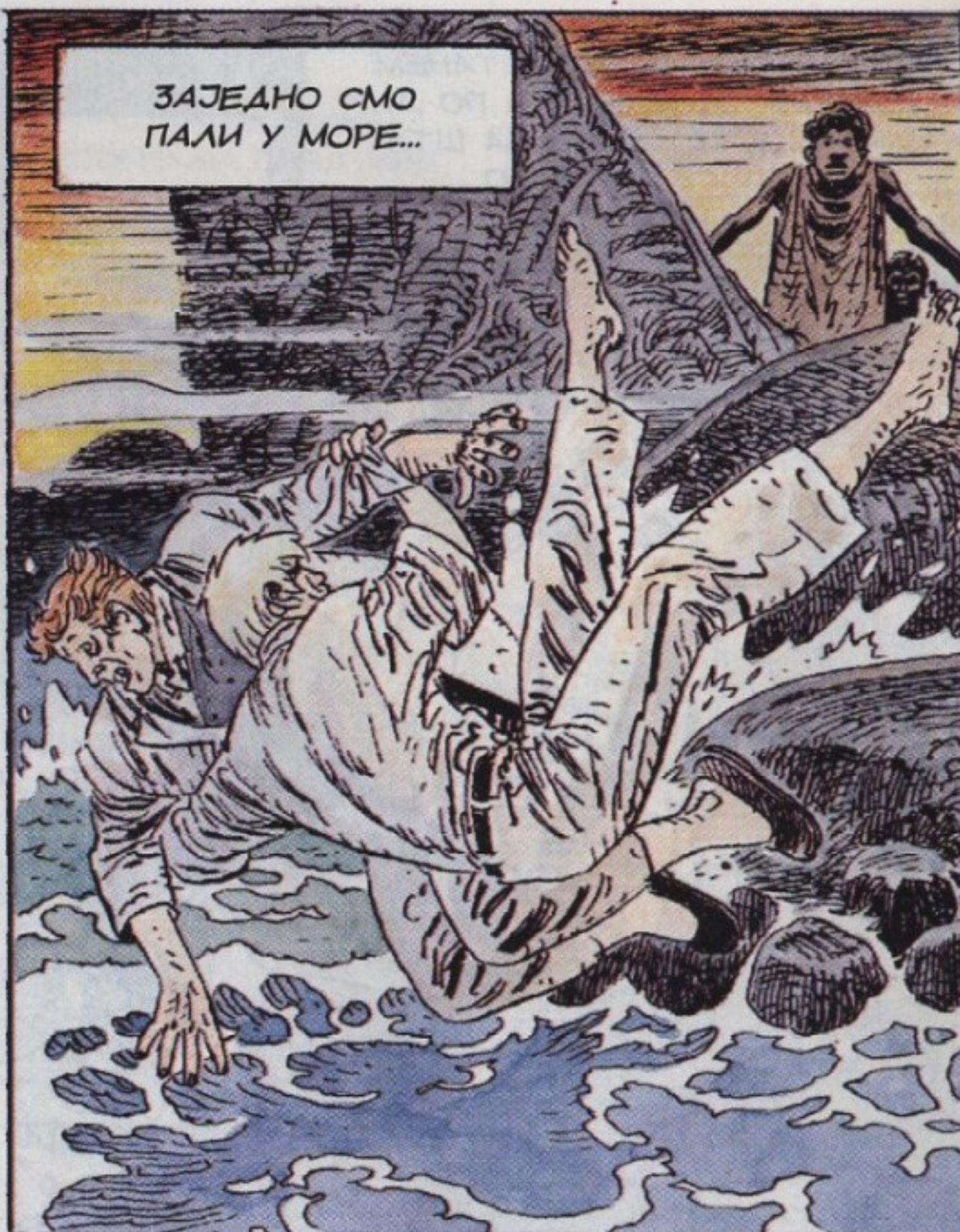
АЛИ, НИСАМ ИМАО
СРЕЌЕ КАО С МРКИМ...

ОСЕТИО САМ СТРАШАН БОЛ ИЗ
УХА. УХВАТИО САМ СЕ ЗА
ХАЏОЛИЈАНА ТРУДЕКИ СЕ ДА
НЕ ИЗГУБИМ СВЕСТ...

ЗАЈЕДНО СМО
ПАЛИ У МОРЕ...

БИО САМ ЈАЧИ, АЛИ МОРАО
САМ ДА УДАХНЕМ ДА БИХ
ПОТПУНО ПОВРАТИО СВЕСТ,
А ОН СЕ БОРИО КАО ЂАВО....

ЗАЧУО САМ
ПИСКУТАВИ,
ГОТОВО ЖЕНСКИ
ГЛАС МРКОГ...

ГОСПОДИНЕ
ХАЏОЛИЈАА-
ААААААН!!!

МОЈА ПОВРЕЂЕНА РУКА ЈЕ
ПОПУСТИЛА... ПОМИСЛИО
САМ ДА ЋЕ МЕ УБИТИ....

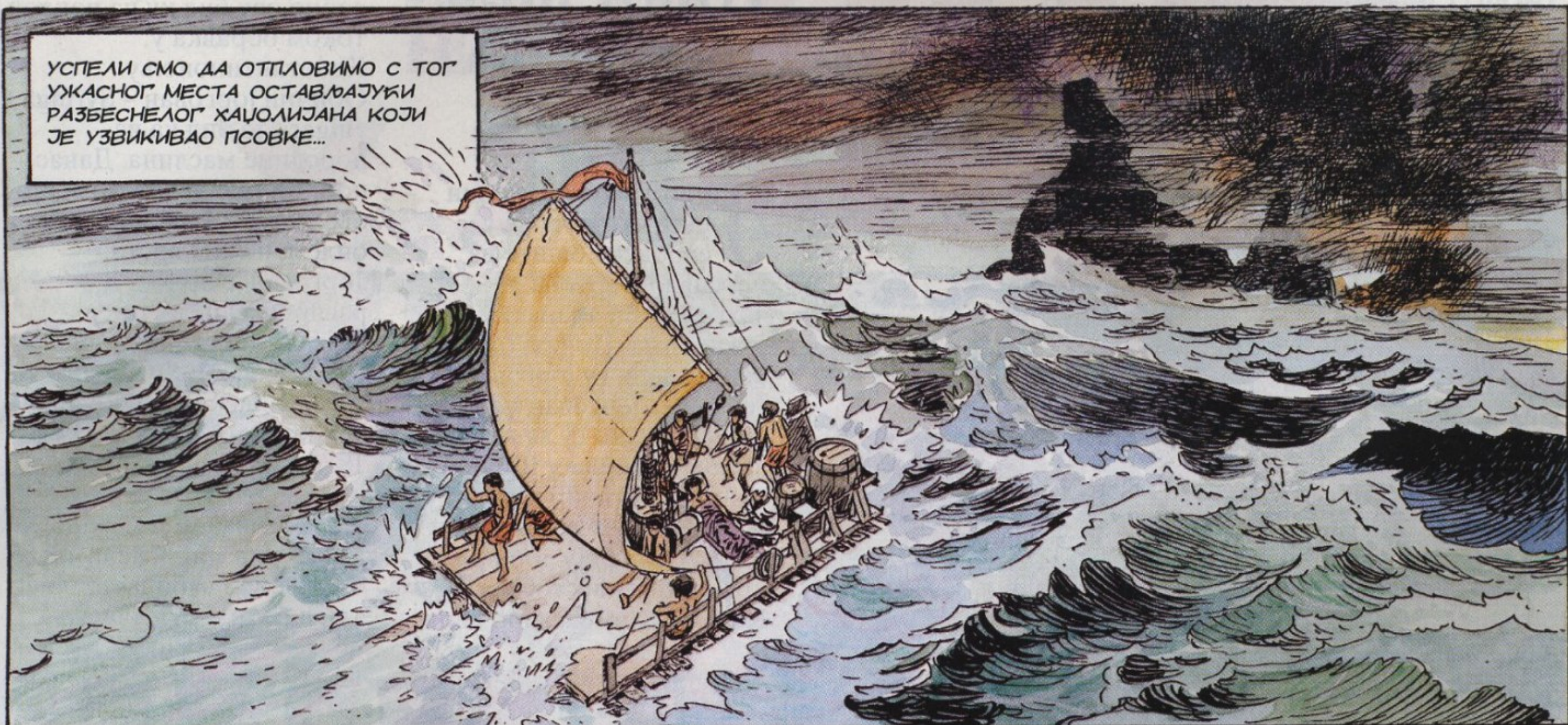

МРКИ!!

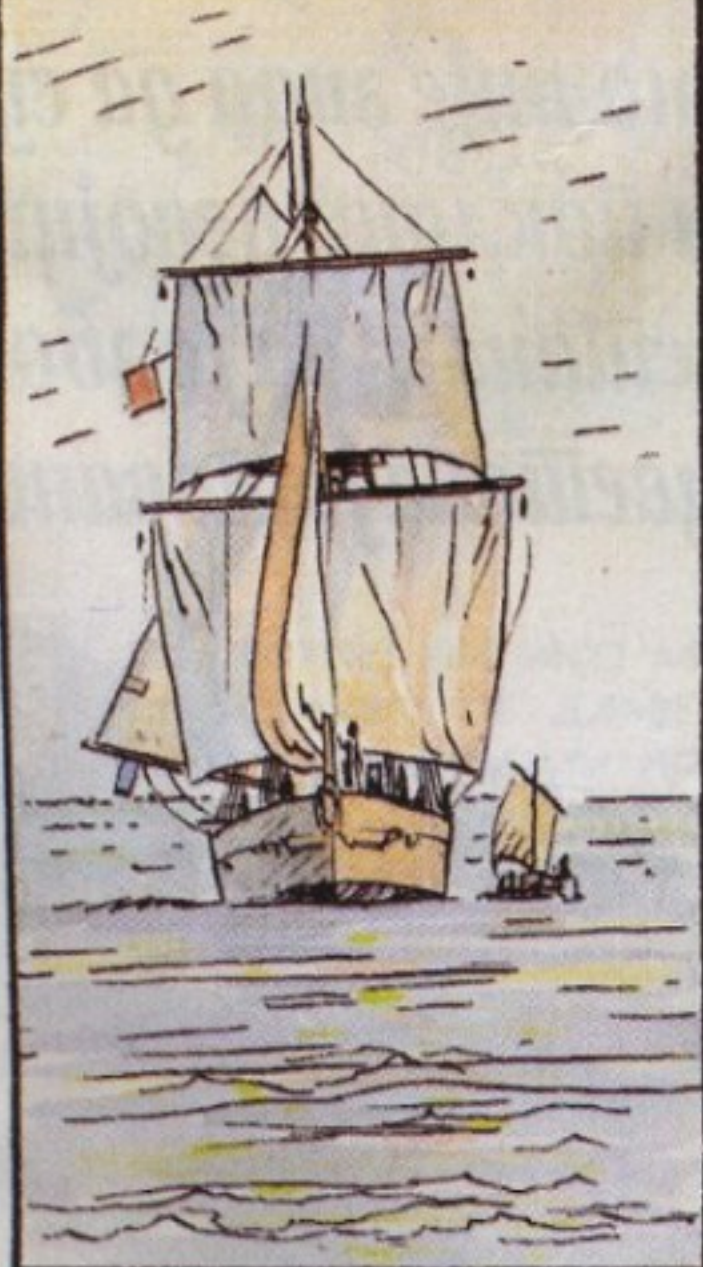

УСПЕЛИ СМО ДА ОТПЛОВИМО С ТОГ
УЖАСНОГ МЕСТА ОСТАВЉАЈУКИ
РАЗБЕСНЕЛОГ ХАЏОЛИЈАНА КОЈИ
ЈЕ УЗВИКИВАО ПСОВКЕ...

ТРИ ДАНА КАСНИЈЕ
ДОМОГЛИ СМО СЕ
ПЛОВНИХ ПУТЕВА,
ГДЕ СУ НАС
ПОКУПИЛИ...

ТО ЈЕ ЦЕЛА
ПРИЧА!

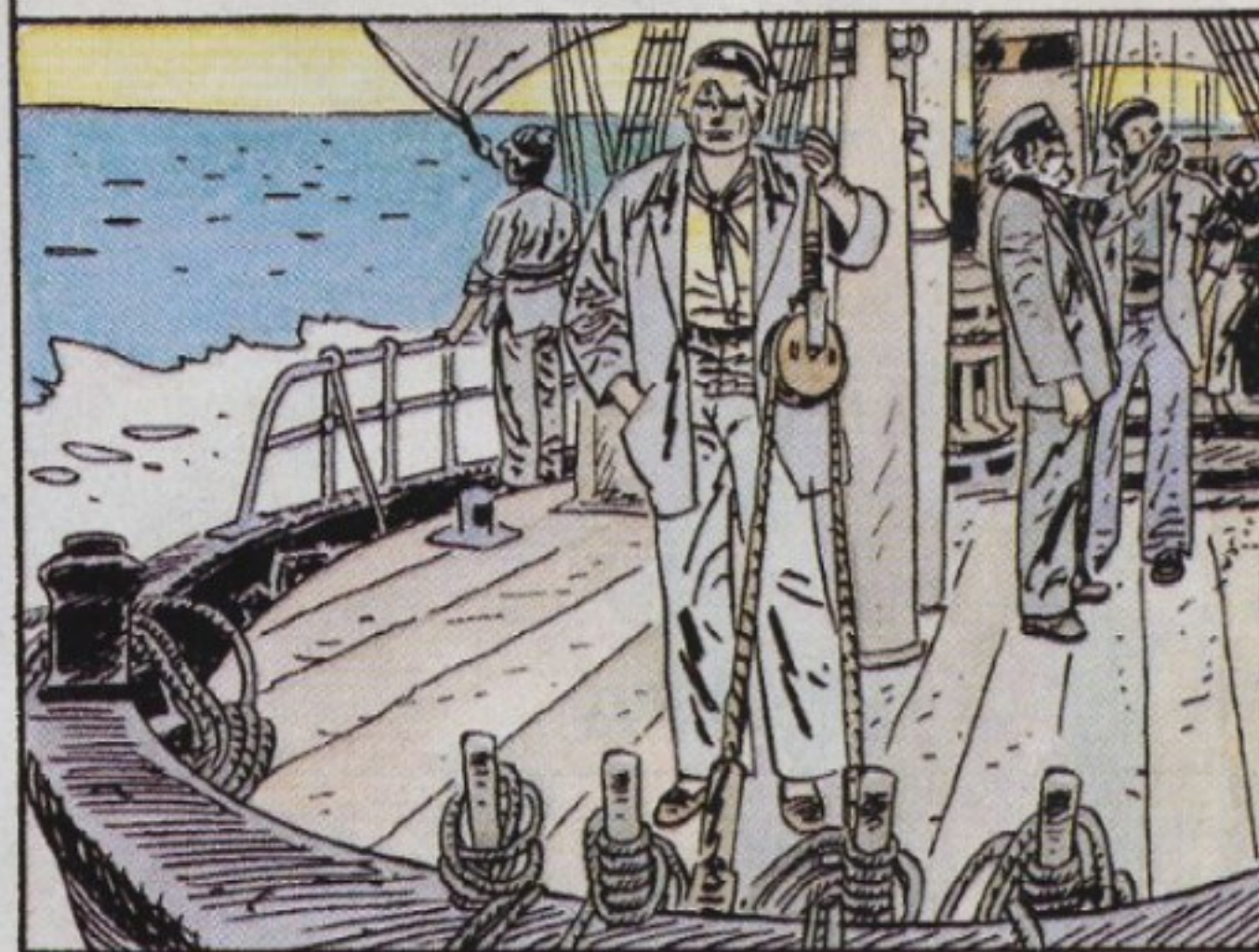
ШТА СЕ ДОГОДИЛО
ТОМ ГРОЗНОМ ЧОВЕКУ,
ХАЏОЛИЈАНУ? ДА ЛИ
ЈЕ И ЊЕГА ПРОГУТАО
ВУЛКАН КАО И МРКОГ?

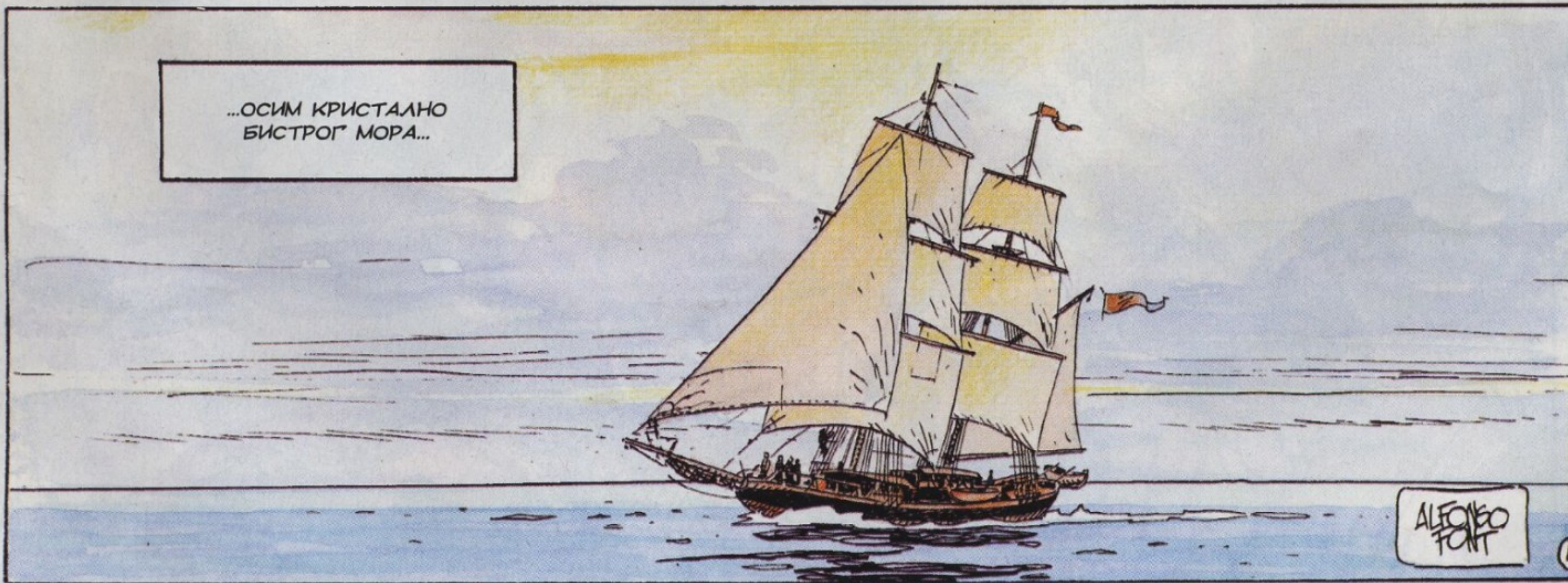
НЕ ЗНАМ,
ГОСПОЂО
СТИВЕН-
СОН!

КАДА СМО ГОДИНУ ДАНА КАСНИЈЕ
ПРОШЛИ ТУДА, НИЧЕГ НИЈЕ БИЛО...

...ОСИМ КРИСТАЛНО
БИСТРОГ МОРА...

ALFONSO
FONTE

151

КРАЈ ЕПИЗОДЕ

ГОВОР БИЉА ЈОРГОВАН

Јоргован је пролећни цвет, а стигао је у европске баште из персијских вртова захваљујући арапским трговцима. Почетком 10. века Арапи су јоргован (ергован, јергован или лиљаче, како су га код нас звали) пренели у Шпанију одакле се раширио по југу Европе. Претпоставља се да је у Аустрију дошао крајем шеснаестог века. Касније је амбасадор цара

Фердинанда I (1793–1875) добио ову биљку на поклон током боравка у Константинопољу. Обични јоргован – *Syringa vulgaris* је биљка из породице маслина. Данас постоји око деветсто врста ове биљке, а највише има оплемењених врста. Јоргован је врло распрострањен грм, а поједине врсте одомаћене су и у Кини. Већу пажњу узгајивача цвећа побудио је тек крајем 18. и почетком 19. века.

Јоргован има мајушне и веома мирисне цветове светлољубичасте боје, али и беле и ружичасто-

КРАЉИЧИН

Српски краљ Урош Немањић сигурно није знао да су у древној Персији веровали да човек који поклони девојци ирану јоргована најовештава љубавни растанак, па је због своје невесте и барску долину оденуо у цветове јоргована

Илустровала
Силва Вујовић

црвене. Они су сакупљени у гроздове. Занимљиво је да снажан мирис јоргована посебно привлачи лептире. Некада су се цветови и кора јоргована употребљавали за лечење маларије и органа за варење. Својевремено, код нас су били у моди сапуни с мирисом јоргована.

У Европи се још давних дана говорило да јоргован, попут другог цвећа, изражава нежна љубавна осећања. Такође, овај цвет је и знак љубавне стидљивости. Поклањали су га они који нису имали храбрости да

растанак. Ако би младић поклатио својој драгој гранчицу јоргована, то је значило да се веридба (или љубавна веза) неопозиво раскида. За разлику од Европљана, Американци, као и Енглези, сматрали су, а тако је и данас, да се девојке које носе цвет јоргована никада неће удати. Другим речима, јоргован је нека врста заштитног знака уседелица. Упркос томе, 1937. године у Холивуду је снимљен музички филм „Maytime” (код нас преведен као „Бели јоргован”) са славним глумцима певачима Џенет Мекдоналд и Нелсоном

Средњовековна прича каже да је пре више од седам векова српски краљ Урош одлучио да ибарску долину, од данашњег Краљева до Рашке, одене у прекрасне и мирисне грмове јоргована. Према легенди, Урош Немањић је то учинио у знак добродошлице својој невести, Францускињи, потоњој српској краљици Јелени Анжујској.

Између 1245. и 1250. године млада невеста стигла је из иностранства у Рашку. Иако је била француског рода, не зна се тачно да ли је допутовала из срца Француске, или можда из јужне Италије, или чак Грчке. Кад се удала за Уроша I, он је већ био краљ и Јелена је с њим добила два сина, краљеве Драгутина и Милутина. Не зна се ни колико је година имала кад је стигла у Србију. Извесно је да је у Србији провела више од шездесет година и да је надживела мужа. Због своје доброте и племенитости, краљица Јелена била је омиљена у народу. Осим што је градила манастире, основала је школу где су се васпитавале српске девојке које су на крају школовања добијале мираз како би се удале. Подигла је и своју гробну задужбину,

манастир Градац. Краљица Јелена примила је највиши монашки чин у Цркви светог Николе код Скадра, вероватно око 1280. године. Као краљица свих српских земаља склопила је очи фебруара 1314. године. Погребна поворка се три дана пробијала кроз снег кањоном Ибра. Јоргован је дочекао, али није својом лепотом и испратио племениту владарку. Краљица Јелена канонизована је три године касније. Занимљиво је да је гробно место у манастиру Градац двојно, али у њему је сахрањена само Јелена. Значи ли то да је краљ Урош требало да почива поред своје невесте? Вероватно. Па ипак, Урош је сахрањен у својој гробној цркви у Сопотанима, а не поред своје жене. Као да се напоследку испунило древно персијско веровање о јорговану и љубавном растанку: већ уснули љубавни пар напоследку се растао ■

М. Ођановић

ЦВЕТ

речима исказу љубав и наклоност. Међутим, у Персији, одакле потиче, јоргован је увек означавао љубавни

Едијем у главним улогама. Била је то мелодрама чија се радња дешавала управо под прекрасним грмом белог јоргована. Упркос древно персијском веровању да јоргован означава раскид љубавне везе, стара српска легенда говори о другачијем поимању поруке коју носи овај цвет.

ИСПУЊАЉКА

1						
2						
3						
4						
5						

БО, ВАЦ, ЈЕ,
ЛА, ЛО, НА,
НОГ, ПА,
СВИ, СЕ, СЕ,
ТОМ, ТОР,
ЋИ, ШЕ

Од наведених слогова
склопите тражене речи и
упишите их водоравно. У
означеним пољима
добићете име и
презиме певачице
која представља
Србију на „Песми
Евровизије”.

1. Некадашњи
кошаркашки
репрезентативац,
Винко, 2. Члан
сената, 3. Врста
игре на срећу, 4.
Муж женине
сестре, 5.
Навикнути се,
навићи се ■

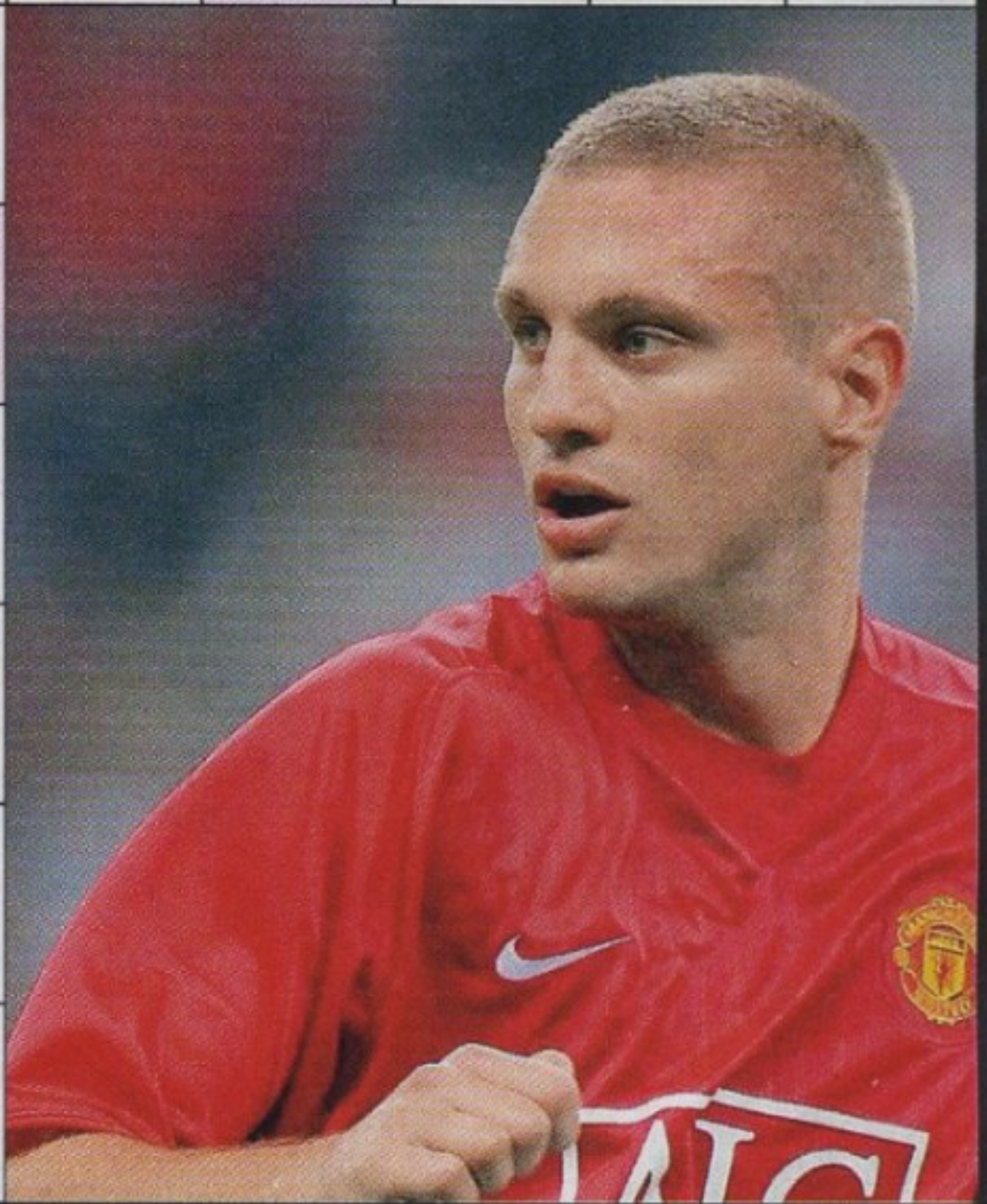
АНАГРАМ

ОВА РАЈСКИ ПЛАМТИ

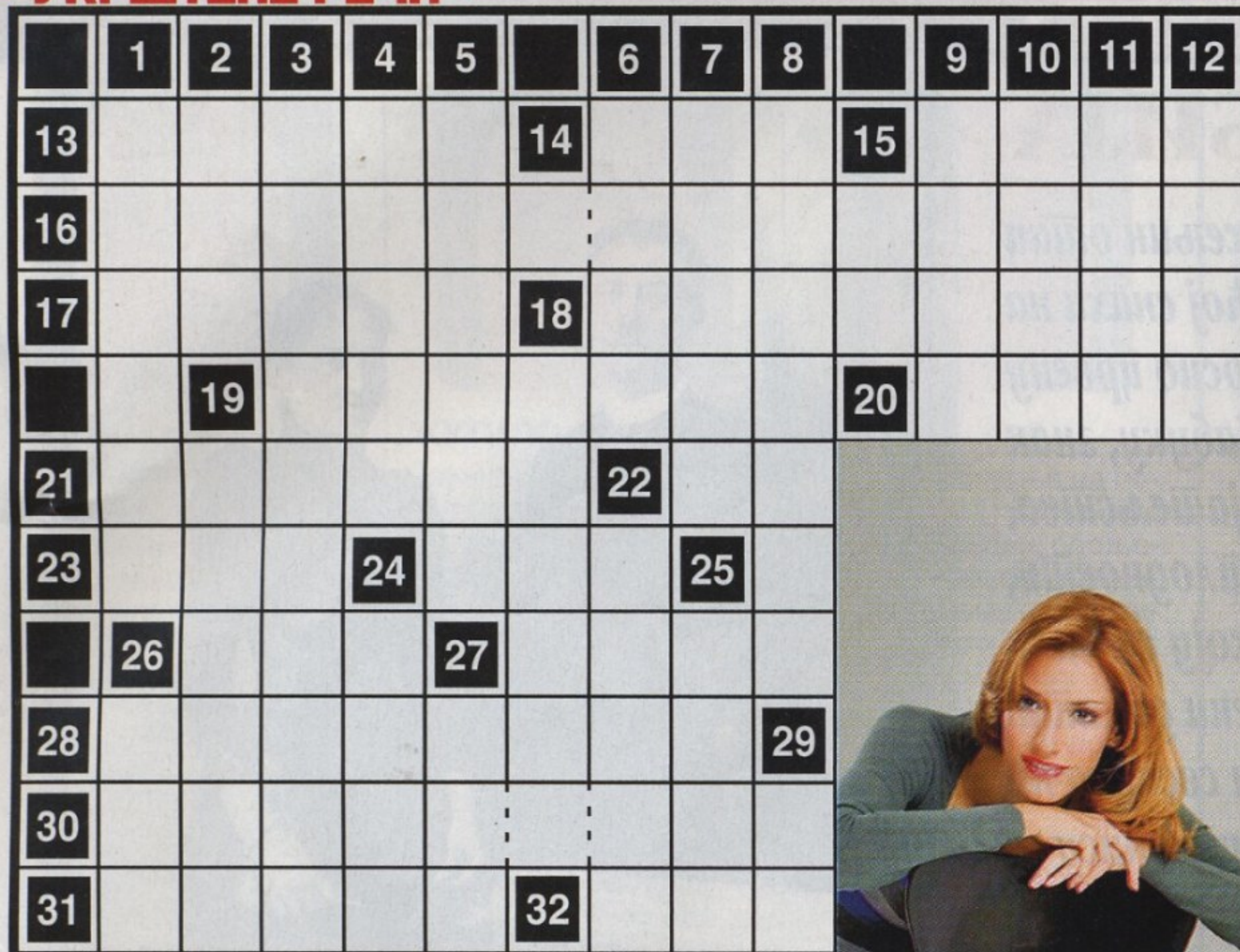

СКАНДИНАВКА

	ОРГАН ЧУЛА МИРИСА	ФИЛМСКИ ДЕТЕКТИВ НЕС	КЛУБ ФУДБА- ЛЕРА СА СЛИКЕ	ИНИЦИ- ЈАЛИ ГЛУМЦА БЕРЧЕКА	МАГАРЕЋИ ГЛАС, РЕВ	ВАЗДУХО- ПЛОВИ	АМЕРИЧКИ ГЛУМАЦ ЕДВАРД	САМО- ГЛАСНИК И СУГЛАС- НИК	НАШ НОВАЦ	ВЕЗНИК	НОЋНА ПТИЦА ГРАБЉИ- ВИЦА		ГЛУМИЦА БЛАМ	ОЗНАКА
ФУДБАЛЕР СА СЛИКЕ												Н. З.	ВРСТА ЖИТА	
ПОПУСТИ- ТИ НЕШТО ЗАТЕГ- НУТО										ПЛАНЕТА СУНЧЕВОГ СИСТЕМА				
МУШКИ ПОТОМАК				КИНЕСКИ (скр.) ТРЕШЧИЦА				У НЕКО ВРЕМЕ ПОЛАЗИТИ НА ПУТ						
	ОРГАНИ ЧУЛА ВИДА СМОТАТИ				ФИЛМСКА НАГРАДА СТРЕЛ- КИЊА БИНДЕР						КОМПО- ЗИТОР ОФЕНБАХ			
ПИСАЦ СРЕМАЦ							ИСТА СЛОВА ОДЈЕК, ЕХО							
ПРВО СЛОВО		СЕРИЈСКИ ФИЛМОВИ АЗИЈСКА РЕКА								СИТАН ДЕО МАТЕРИЈЕ				
ОГАЊ						ГРЧКО СЛОВО ОМЛ. АТЛ. КЛУБ								
НАЗИВ				ИЗРАШТАЈ НА ПРСТУ СРЕМСКА МИТРОВ.										
ЕВРО- АЗИЈСКА ДРЖАВА							ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА СЕВЕР							
ИРИДИЈУМ			ПИСАЦ ГОРКИ											

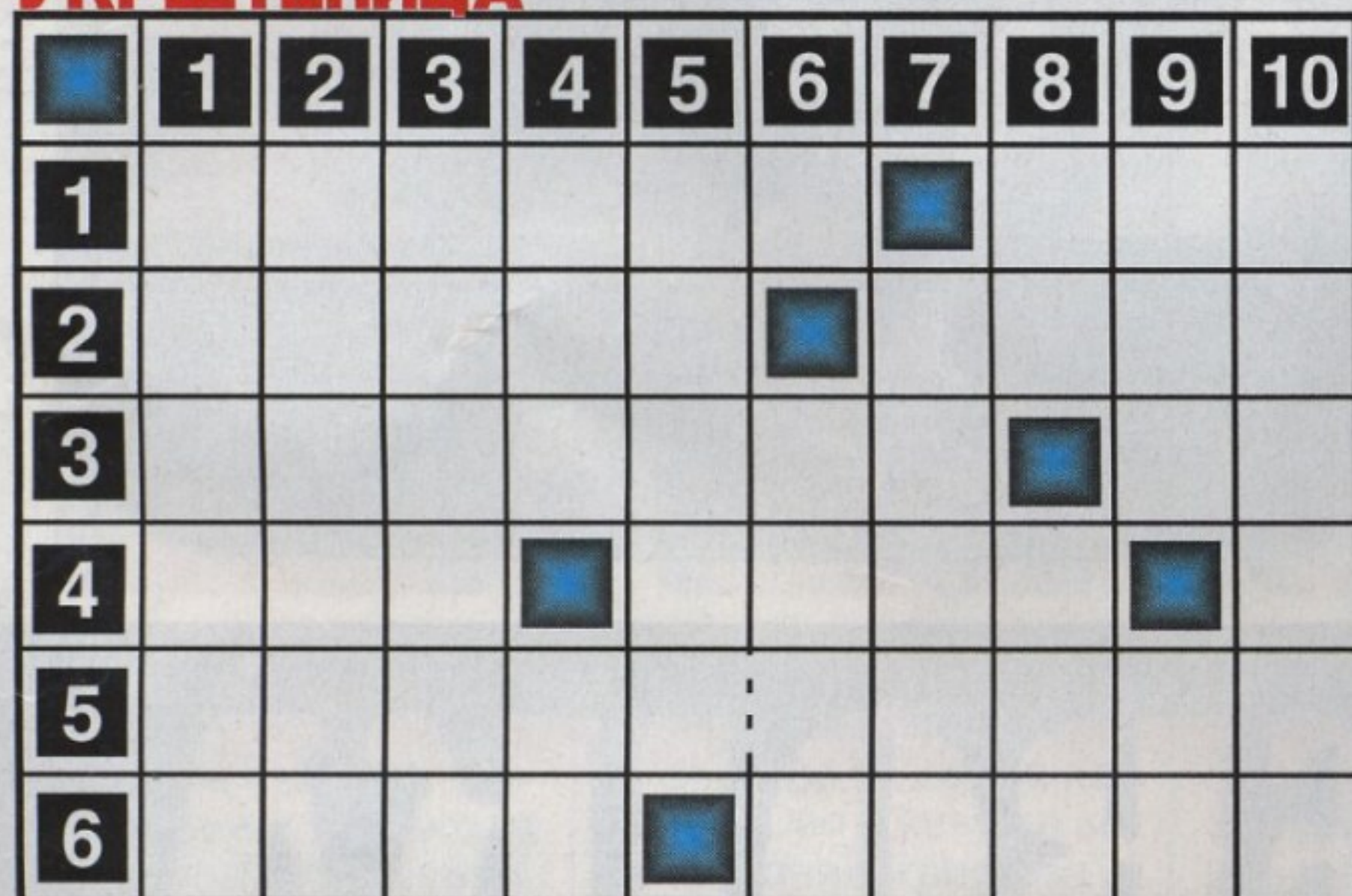
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРРАВНО: 13. Име славног маратонца Бикиле, 14. Притока Саве, 15. Надимак глумца Карацића, 16. Телевизијска водитељка са слике, 17. Крш, голет, 18. Лица без држављанства, 19. Медицински апарат за прегледање ушију, 20. Народни певач у Киргиза (анаграм: КИНА), 21. Источни Медитеран, 22. Нота солмизације, 23. Тип француског аутомобила, 24. Језеро у Северној Америци, 26. Позади, 27. Сабласт, 28. Злочиначка делатност, 30. Амерички глумац, 31. Изложбено-продајни објекат, 32. Стари Словен ■

УСПРАВНО: 1. Морски пас, 2. Змија удавка, 3. Манифестација коју је водила ТВ водитељка са слике, 4. Фудбалер Душан, 5. Име глумца Квина, 6. Мајчин брат, 7. Труд, мука, 8. Метричка стопа од два кратка и једног дугог слога, 9. Кошмар, 10. Ивова шумица, 11. Стил у одевању, 12. Наш редитељ Јован, 15. Килотона (скр.), 18. Туђе, непознато, 19. Област под влашћу емира, 22. Име глумице Мишић, 24. Главни град Јордана, 25. Име бугарског писца Пелина, 26. Неред, лом, 27. Велика азијска река, 29. Иницијали старије глумице Тарнер ■

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРРАВНО: 1. Закржљали прст папкара – Хокејашка плочица, 2. Ваздухоплов – Птица грабљивица, 3. Школске ферије – 22. и 13. слово азбуке, 4. Албанска телеграфска агенција – Главни град европске државе – Везник, 5. Дечак из стрипа са слике, 6. Врста цвета – Збирка географских карата ■

УСПРАВНО: 1. Врста прикључне пољопривредне машине за парање корова (мн.), 2. Утеловљење божанства у хиндуизму, 3. Бележници, нотари, 4. Кенијски маратонац, Роџерс – Два сугласника, 5. Пас из стрипа са слике, 6. Ознака за тону – Србољуб одмила, 7. Почетак трке, 8. Река у Италији – Прастановник Француске, 9. Спис – Два самогласника, 10. Певач, Фил ■

СВИ МЛАДЕНЦИ СВЕТА СРБИЈА

Пре двадесетак година, у предвечерје топлог летњег дана, млада жена самоуверено се упутила у пратњи младића ка кући у којој је живео њен свештеник. Свештеников дом налазио се у дворишту једне од најлепших београдских православних цркава. Благородни осмех на протином лицу и позив да уђу, само је на кратко одагнао неку врсту зебње коју су у том тренутку осећали.

Јер, девојка и младић нису дошли у обичну посету: требало је да полажу веренички испит.

Неколико минута касније придружили су им се кум и стари сват. У ствари, нико од њих није знао у чему се тачно састоји веренички испит. Љубазни прота понудио им је кафу, а потом и домаћу ракију од кајсије. Вереник је одбио и једно и друго. „Не пијем кафу, а камоли ракију!”, саопштио је безмало без гласа, као да даје заклетву. Плашио се да ће му прота поставити неко важно питање на које неће знати одговор. Међутим, испоставило се да није тако...

Подигавши чашу према девојци која је, за разлику од младића, одавала утисак спремности на све и у чијој је руци све-

*Младожењин отац
је будућој снахи на
дар носио црвену
јабуку, знак
пријатељства,
љубави и плодности,
у коју су били
забодени дукати.
Ни свекрва ни
ташћа нису се
јошово ништа
ишта ле пре венчања,
све до прве брачне
ноћи кад би свекрва
лујала на враћа
младенаца како
јој унуци не би
били љуви*

Свајкови
с младенцима
иду кроз село.

ДЕВОЈКА,

хор, да ли ће доћи и младожењин свештеник, будући да је из друге парохије, и слично.

У прошевину с јабуком и преврнутом чарапом

Ово је био пример модерног брака са старим црквеним обележјима који је уговорен и склопљен готово без учешћа родитеља. Некада је то у Србији било незамисливо. Наиме, у прошевину девојке, посебно на селу, ишло се тек кад су се родитељи међусобно о свему договорили. Стиче се утисак да су младић и девојка тек после договора, тачније после свадбе, имали прилику да се упознају и заволе.

У прошевину је ишао отац будућег младожење у пратњи још једног мушког члана породице. Младожења је ретко полазио на тај важан разговор. И мајка је, наравно, седела код ку-

ће. Једино што је могла да учини било је да сину преврне једну чарапу наопачке како би, као неком мађијом, изабраној девојци преврнуо памет. Јер, ако јој памет буде „преврнута”, онда ће несумњиво пристати да се уда за њега. У Србији је некада свекар будућој снахи на поклон носио црвену јабуку која је код нас иначе симбол љубави, плодности и пријатељства. Уколико је вереница имала среће да је проси богати младић, у јабуку су били забодени дукати!

У сваком случају, кад би просци дошли у девојчин дом, она се није појављивала, већ је стрпљиво чекала у другој соби док се све не утаничи. Тек кад би се очеви о свему договорили, позвали би девојку. Међутим, она не би одмах дошла, него би послала просцима празан тањир

тлудала кристална чашица с ракијом, прота је рекао: „Чини ми се да знам ко ће овде бити газда у кући!”

Упечатљива реченица, вероватно изречена у најбољој намери, али не и пророчка. Јер, девојка није постала газда у кући. Можда зато јер се то венчање обавило у Србији где су газде обично мушког пола.

Што се вереничког испита тиче, он није био ни тежак ни непријатан. Кад се свештеник уверио да будуће младенце нико не присиљава на брак, потрудио се да им објасни да у на-

шој, православној цркви постоји седам светих тајни. Поред свете тајне крштења, миропомазања, покајања, причешћа, јелоосвећења, свештества – постоји и света тајна брака. Брак је света тајна јер човека води у вечну духовну љубав која се не склапа само за привремени живот, већ за вечност.

Уследили су и савети како да се истрајно поднесу сви напори које живот носи са собом, а посебно брачни живот. Затим су се договорили око самог обреда венчања. Хоће ли певати

Венчани портрети краља Александра Обреновића и краљице Драге, 1900. година (фотографија Милана Јовановића).

Д. С. Радовановић
с вереницом
Милицом
(око 1890–1891.
године)
– фотографија
Милана
Јовановића.

Милан Јовановић:
професор Драгољуб
Појовић са сусредом
Мицом, 1902. године.

Краљ Александар Карађорђевић и краљица Марија на венчању.

ОД ЗЛАТА ЈАБУКА

прекривен марамицом. Тада је будући свекар на тањир стављао јабуку с дукатима. Млада би потом изашла и, уколико је дала пристанак, пољубила младожењиног оца у руку. Просце је даривала кошуљама, чарапама и пешкирима. Тада је на реду био договор о прстену.

Обред веридбе или прстенувања такође се одржавао у девојчиној кући. За ту прилику припремао се свечани ручак. Некада би долазио и свештеник веренице како би је „пропитао“. Ако су вереници били из града, одлазили би на испит у цркву. Свештеник би девојку питао да ли је у сродству с младићем, да ли је приморана на удају, да ли је болесна... Уколико је све у реду, он би их благосиљао и то је био тренутак кад је младић стављао девојци ве-

ренички прстен на десну руку. Сви су могли да одахну и посвете се закусци.

Свадба од недељу дана

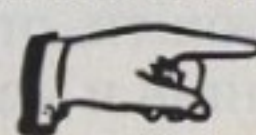
У нашим крајевима био је обичај да се свадбе одржавају у јесен. Чак постоји и изрека да „пролећна млада и јесење прасе никада не ваљају“. У ствари, јесен је било најприкладније годишње доба за сеоска венчања јер је тада било највише хране, плодова, па и пића. Тако су могли да се преброде многи издаци који прате велике свадбе. А некада су свадбе у Србији трајале и по седам дана. Затим су постајале све краће: три дана, напоследку само један дан.

Главне личности на свадби били су – осим младенаца – стари сват (старојко) и кум. Они су руководили целокупним свадбеним обредом и весељем.

Стари сват био је угледна личност, често младожењин ујак. Кум је био онај који је крстио младожењу, а уколико је био сувише стар или болестан, онда би ту важну дужност преузео неки од његових синова. Било како било, кума је требало поштовати: „Кум на земљи, а Бог на небу“, каже једна наша стара изрека. Истину за вољу, улога кума и старог свата била је да са свештеником венчају младенце, а потом им крсте децу кад дођу на свет. Трећа важна личност на венчању био је младожењин брат, односно – девер. Његова дужност била је да изведе младу из њене куће пошто се она свечано обуче за венчање. Девер је обавезно куповао младој венац или вео, као и ципеле. У прошлости је пред младом водио коња, чувао је и стајао покрај ње све док траје свадба.

Четврта важна личност на венчању био је чауш, који је заправо био забављач: он је збијао шале, певао и делио поклоне... Према нашем познатом етнологу Тихомиру Р. Ђорђевићу, „првобитна улога чауша била је да својом спољашњошћу, понашањем и говором скрене на себе пажњу и младенце ослободи од урока“.

На дан свадбе девојке би сватове китиле рузмарином и босиљком. Према Веселину Чајкановићу, циљ кићења био је да се свадба заштити од урока и демона. Младожењина мајка окитила би кочије пешкирима и тек тада сватови би кренули ка младини кући. Претходно би сви доручковали. Кад би стигли у младину кућу, опет би их чекала богата трпеза. Док би се они гостили, девер би отишао по младу. Морао је да плати како би је

четрдесет седам

„откупио”. Наводно, то је био новац за венчић или „дувак” који је такође требало да заштити младу од урока. Кад би сватови били код треће ракије, млада је у пратњи девера излазила из собе. Најпре се здравила с оцем, затим с кумом и старим сватом. Занимљиво је да, према обичају, младић ни за време доручка ни за време ручка није ништа јео, већ је тек пред одлазак у цркву могао да поједе парче младог сира.

У цркву су прво улазили млада и младожења, затим кум, стари сват, а тек онда родбина. Обред је некада, баш као што се чини и данас, почињао везивањем руку младенаца. Затим би им свештеник на главу стављао круну, а куму и старом свату давао свеће које горе све док траје обред. Уз свештеникове благослове, младенци с кумом и старим сватом обилазе око иконе. Напослетку свештеник приноси младенцима чашу с вином, па свако од њих отпије помало. Прстење, које је купио кум, размењује се три пута између младенаца.

У црквеној порти сватови играју коло, а деца вичу: „Куме, изгоре ти кеса!” Кум неколико пута баца увис ситан новац. Овај обичај такође је симболичан: треба да обезбеди плодност и богатство у браку.

Мед за сладак живот, а наконче за плодност

У неким крајевима Србије био је обичај да кум, кад младенци стигну младожењиној кући, послужи младенце медом како би им живот био сладак. Онда би младој дали сито у коме су помешани зоб и пшеница. Њен задатак био је да баци зоб и пшеницу према кући, а трећи пут сито на кров куће. Напослетку би младој у наручје давали наконче, мушко дете које сватови доводе на коњу пред младожењину кућу. Невеста треба три пута да пољуби и дигне увис наконче да би добила мушку децу!

Млада би онда даривала дете, вратила га родитељима и улазила у кућу с погачама под мишком и боцама вина у руци. Да би у кући било и за „иће и за пиће”!

Али, ту је чекала својеврсна препрека. На прагу невесту је чекао младожења испружених руку. Она је, супротно западним обичајима, требало да протрчи испод његових руку и прескочи праг тако да је он не дохвати. Али како? Шта је требало да значи овај обичај? Јасно: да жена треба да се плаши свог мужа! Јер, ако би до такоа невесту руком (што је наравно било обавезно), то је значило да ће он бити газда у кући. А праг је млада морала да избегне, јер је највише изложен опасностима од злих чини и магије.

четрдесет осам

На почетку свадбене вечере млада је служила свекра и свекрву. После треће здравице показивали су се поклони које су младенци добили. То је био задатак чауша. Узвикивање шта је ко даривао био је својеврсни весели увод у весеље и игранку. Сватови су се затим хватили у коло.

После свега што се данас чује на свадбама, можда ће се неко упитати каква је некада била свадбена музика. По свој прилици, није била као данас. Уз пратњу фрулаша, певале су се обредне песме које су имале сасвим одређену поруку. Често су се певале опроштајне песме којима су се девојке опраштале од својих родитеља. У тим песмама опевана је и туга родитеља који чине све да их кћерка не би напустила... Сличне су биле свадбене тужбалице у којима је опеван бол девојке због напуштања родитељског дома и растанка с другарицама. „Супарничка страна” певала је заклетвене песме: у њима се младић заклињао да ће чувати девојку. У песмама саветима, мајке су упућивале савете кћеркама да буду вредне и поштују мужа и свекрву. Молитвене песме биле су заправо магијске песме и у њима су упућиване молитве божанствима за добробит младенаца. У песмама благословица обично се призивала плодност. Песме здравице певали су кум и стари сват, а за покудне песме, које су биле шaljиве и веселе, био је задужен чауш.

Кад би младенци отишли на починак, свекрва би први пут добила значајну улогу. Њен задатак био је важан у обреду „свођења младенаца”. Наиме, кад би младенци најзад ушли у своју собу, после извесног времена свекрва би одлазила до њихових врата и снажно лупала. Зашто им је сметала? Да ли зато што је била љубоморна? Не! То је чинила да се, према веровању, младенцима деца не би рађала глува! Какав диван почетак пријатељства између свекрве и снахе!

Мада, то није све. Будући да се некада водило рачуна да млада треба да буде чедна, постојао је обичај да свекрва после прве брачне ноћи узима младину спаваћницу, ставља је у сито и показује по селу. Неке су имале шта да покажу, а друге су морале да подмећу лажне доказе...

Трећег дана свадбе у младожењину кућу у посету су долазили пријатељи – младици родитељи. Главни циљ ове посете није био да се увере да ли је њиховој кћерки добро у новом дому, већ да размене поклоне с младожењиним породицом. И поново кошуље, пешкири, везени столњаци, ракија... Била је то још једна прилика да се опет нешто презалогјаји ■

Мирјана Оџановић

10 НАЧИНА ЗА УПАД У ЗАМАК

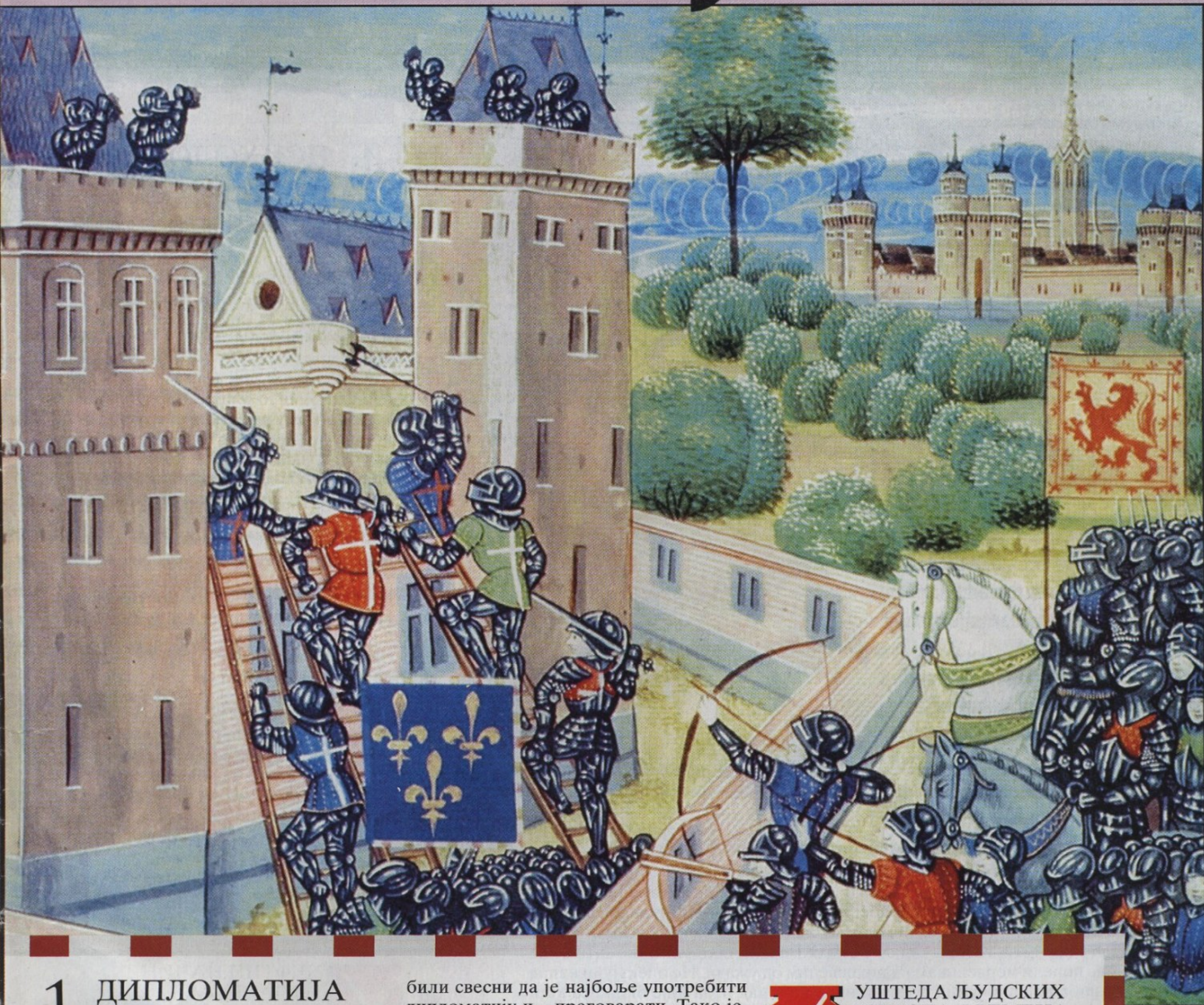
ОС Н

*Да би се одбранили од непријатеља,
људи су у давним временима
градили утврђења у која
није било лако продрићи.
У почетку грађене од дрвета,
зидине се од 12. века праве
од камена, а у наредном столећу
добивају на висини и ширини,
с кулама одакле су војници лако
могли да уоче најаче и да на њих
осиу палбу. Циљ ојсаде, која је
некад могла да траје и месецима,
није било рушење бегема
већ продирање у замак.
И поред свих мера
предострожности, освајачи су
разним лукавствима ипак успевали
да надмудре војску која је
бранила утврђење*

Новчић
с ликом
школској
владара Вилијама I,
заробљеној
код Алвика.

ВОЈИТИ ЕОСВОЈИВО

1. ДИПЛОМАТИЈА НА ДЕЛУ

Владар који би одлучио да се упусти у опсаду неког утврђења унапред је знао да је цена похода изузетно висока, не само новчано већ и у изгубљеним животима. Ако би и успео да освоји замак, касније је морао да се намучи да би извршио поправке на оштећеним зидинама. И у тим давним временима владари су

били свесни да је најбоље употребити дипломатију и – преговарати. Тако је, рецимо, енглески краљ Хенри II (1154–1189) без иједне одапете стреле добио „на тацни“ чак четири добро чувана утврђења само зато што је код Алнвика његова војска 1174. године успела да зароби Вилијама Срчаног, шкотског владара. Уследили су мировни споразуми који су додатно утврдили власт Хенрија II ■

УШТЕДА ЉУДСКИХ
ЖИВОТА, ВРЕМЕНА
И НОВЦА

НЕОПХОДНА ДОБРА
ПРЕГОВАРАЧКА
ОСНОВА

2. ЛЕПО ВАС МОЛИМО

Уколико заповедник освајачке војске није имао у плану изненадни напад, прво што би урадио било је да команданту који је предводио војску унутар замка предложи услове предаје. Иако се углавном радило о лажним обећањима, ипак се поштовала утврђена војничка част: ако би војници у утврђењу пристали да га предају без борбе, било им је дозвољено да напусте замак под пуном опремом. У супротном, знао се исход. Чим би освајачка војска продрла у утврђење, нештедимице би убила сваког ко би јој се нашао на путу. Наравно, током опсаде прилике „на терену” биле су варљиве. Почетни успеси војске која се бранила могли су да се преокрену и да освајачи добију на предности. То се обично догађало ако су људи унутар бедема били сувише исцрпљени дугом опсадом. Онда је предаја била неминовна ■

**ИЗБЕГНУТ
НАПАД КОЈИ
МНОГО КОШТА**

**ЉУДИ КОЈИ СЕ
БРАНЕ НИСУ
УВЕК СПРЕМНИ
НА ПРЕГОВОРЕ**

*Замак Аливик
налази се
у енглеској
графовији
Норџамберленд.*

4. ПСИХОЛОШКО НАДМУДРИВАЊЕ

Уместо да покушају да освоје утврђење, нападачи су прибегавали психолошким надмудривањима. Једна од „игара” била је следећа: сваком кога би успели да ухвате, као рецимо гласнике који су покушавали да јаве савезницима да су под опсадом, одсекли би главу и потом је поставили на дугачко копље да је унутар зидина сви виде и да знају шта их чека. Или би што ближе замку поставили богату трпезу и чистили се свакаким ђаконијама знајући да људи унутра троше залихе хране. Освајачи нису презали ни од још суровијих поступака: унутар зидина убацивали су лешине животиња, чак и делове тела заражених људи. То је био један од разлога што се у Европи проширила куга за коју се верује да је четрдесетих година 14. века усмртила трећину становништва овог континента.

Освајачи су играли и друге психолошке игре. Док су 1266. године трупе енглеског краља Хенрија III (1216–1272) биле у опсади замка Кенилворт, испред зидина се појавио кентербериски надбискуп. У договору с Хенријем III, високи поглавар поручио је људима у замку да их све лишава права на даљу припадност цркви. Веровао је да ће таква казна да их сломи јер нико не жели да буде осуђен на вечно проклетство. Међутим, преварио се. Следио је одговор на претњу. Дуж зидина замка прошетао се лекар обучен у бело који је поручио да екскомуникује и надбискупа, и енглеског краља и читаву његову војску ■

**ЈЕФТИН НАЧИН,
УГЛАВНОМ
ДЕЛОТВОРАН**

**ЉУДИ У ЗАМКУ
МОГЛИ СУ ДА УЗВРАТЕ
И ДА САМИ ПРИМЕНЕ
ПСИХОЛОШКЕ ИГРЕ**

*Замак Бервик,
приказан
на литографији
из 19. века,
Шкотли су
освојили
лукавством.*

3. ИЗНЕНАДНИ НАПАД

Зашто би војска припремала опсаду ако је у утврђени замак могла да уђе неопажено? Оваквој тактици прибегавали су, рецимо, Шкоти у 14. веку зато што нису имали одговарајућу опрему и оружје да би се упустили у окршај. Памти се 1312. година кад су у замак Бервик продрли тако што су се уз зидине попели мердевинама направљеним од ужади. Не очекујући напад је почео да лаје, сви би били ухваћени на спавању. Наредне године Шкоти су поново прибегли лукавству – у замак Линлитгов ушли су колским колима прерушени у сељацима. У историји је остало забележено да је нападачка војска често знала да се прерушава. Умотани у беле чаршаве, Енглези су у зиму 1437. године преотели од Француза замак Понтоаз. Загледани у наносе снега који је прекривао околину утврђења, стражари су сувише касно схватили да је непријатељ успео да их надмудри ■

**ЛАК И БРЗ УПАД,
БЕЗ ГЛОМАЗНЕ
И СКУПЕ ОПРЕМЕ**

**ВЕЛИКИ РИЗИК
УКОЛИКО ОДБРАНА
НИЈЕ УХВАЋЕНА
НА ПРЕПАД**

5. ПРЕСКОЧИТИ ЗИДИНЕ

Поставити уз зидине мердевине којима ће се војници попети до врха и ускочити у замак чини се као једноставна тактика. Али, војници на мердевинама били су лака мета: без тешкоћа могли су да буду погођени стрелом или су на њих изручивали кључалу воду, камење, ужарени песак. Имајући то на уму, командант освајачке војске поставио би мердевине на неколико места дуж бедема тако да војници који су дуж зида бранили замак нису могли да стигну да се ослободе свих нападача.

Осим мердевина, знатно чешће користиле су се дрвене куле. Неке су имале точкове тако да су могле да се покрећу и да се поставе на најзгодније место уз зидине. Кула је на врху била обезбеђена летвама с малим отворима тако да је нападач могао да баци стрелу, али, заштићен са свих страна, није био баш лака мета. Међутим, да би се покретна кула примакла утврђењу, претходно је морао да се затрпа канал с водом који се налазио око замка. Прича каже да су крсташи, који су 1099. године били у опсади Јерусалима, давали новчић сваком ко би у тај канал убацио што већу стену.

Јасно је да су војници из замка лако могли да на дрвене куле баце упаљене бакље и да их у року од неколико минута претворе у буктињу у којој би изгорели и људи. Да би спречили да се кула запали, војници су је претходно премазивали сирћетом или неким другим мање запаљивим средствима ■

ЗИДИНЕ ЗАМКА
УГЛАВНОМ БИ
ОСТАЛЕ
НЕОШТЕЂЕНЕ

МОГУЋИ ВЕЛИКИ
ЉУДСКИ ГУБИЦИ

Војници покушавају да се пребаци преко зида утврђеног замка.

6. АКО НЕЋЕ МИЛОМ, ОНДА ЋЕ СИЛОМ

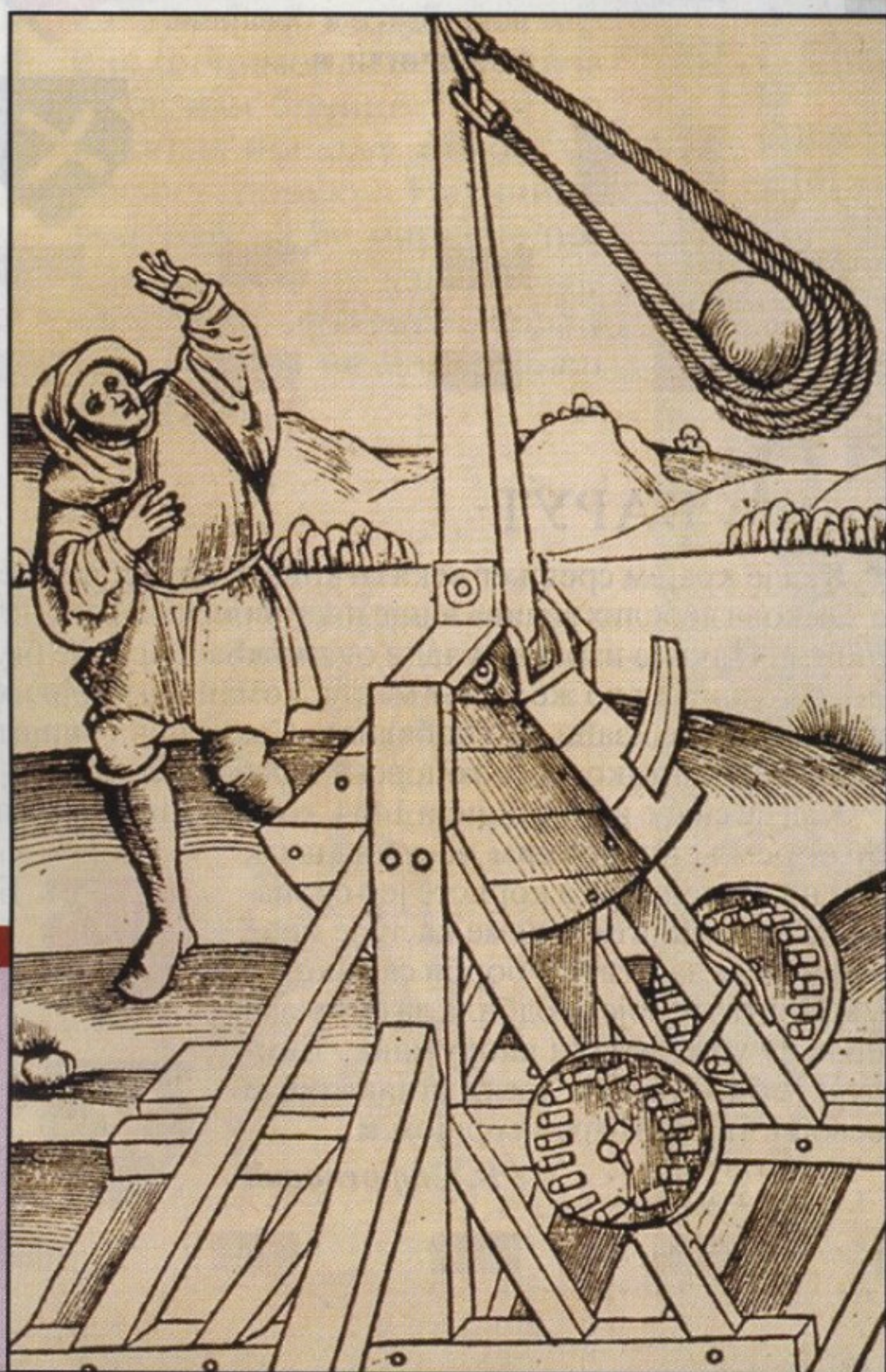
Ако нападачи не би успели да пређу преко зида, онда би покушали да их оштете или униште. Један од начина био је да се употреби оруђе познато као ован – дугачко дебло које је на врху имало металну главу. Међутим, најчешће се догађало да војници с овном не би ни успели да приђу капији, јер би људи са зида на њих свашта бацали. Имајући то на уму, нападачи су чешће користили оруђе којим се „пуцало“ из даљине. Радило се о некој врсти катапулта којим је велико камено ђуле могло да се хитне према капији или зидинама ■

НАПАДОМ ИЗ ДАЉИНЕ
ОДБРАНА ЈЕ МОГЛА
ДА БУДЕ ОБЕСХРАБРЕНА

СКУПО АЛИ НЕ И ТАКО
УСПЕШНО ОРУЂЕ КАКО
СЕ ОБИЧНО ВЕРУЈЕ

На дрворезу из 15. века види се како је изгледало то древно оруђе налик катapultу за бацање камене ђулади на даљину.

7. НЕКА ГОРЕ!

У давно време утврђење око замка правило се од дрвета. Пошто се ради о веома запаљивом материјалу, бедеми су почели да се граде од камена. Због сигурности, ови бедеми су имали дупли зид. На познатој таписерији из Бајоа приказан је догађај из 1066. године. Тада су Нормани кренули у освајачки поход на Енглеску. Бретонски замак Данан освојили су тако што су успели да запале утврђење које је било од дрвета. Иако су од 12. века бедеми прављени од камена, катапулт је могло да се убаци запаљиво ђуле које би изазвало пожар на грађевинама подигнутим унутар замка ■

ДРВЕНО УТВРЂЕЊЕ
БИЛО ЈЕ ЛАКО
ЗАПАЛИТИ

КАМЕН ЈЕ
ОДОЛЕВАО

Таписерија из Бајоа, широка 50 центиметара и дугачка 70 метара, чува се у истоименом француском граду у Нормандији.

Док идући људи копају тунеле, остатак војске из заклона на пада замак „ишешком артиљеријом“.

8. ПОТКОПАТИ ТЕМЕЉЕ

Зидине око замка биле су грађене да трају, али ни оне најјаче нису могле да опстану уколико би им се поткопали темељи. Зато су освајачи прибегавали копању тунела испод утврђења. С обзиром на то да су то радили близу замка, били су лака мета, па су имали покретне „кућице“ које су их штитиле од развог оруђа. Уколико је терен био погодан, тунели су могли да се копају и са веће удаљености од бедема. Кад би подземним путем стигли до основе зида, отворе су морали да обезбеђују гредама да не би остали затрпани. Потом би у тунел уносили дрва, а понекад и недужне животиње, попут свиња, и све запалили. Од пожара темељи би попустили и зид би се обрушио.

Ако људи унутар замка нису могли да виде да ли им неко испод земље ради о глави, могли су то да осете. Један од начина био је да на одређена места поставе посуде с водом, и чим би се течност ускомешала, то је био знак да непријатељ вреба из земље. Међутим, ако би се догодило да се зид обруши, то још није био крај. Припремљени за напад, војници у утврђењу спремно би дочекали непријатеља. Некад су чак успевали и да га поразе. Пошто је освајачима био циљ да замак освоје неоштећен, понекад би позвали команданта утврђења да му покажу тунеле и предоче каква их судбина чека уколико се добровољно не предају. Ова тактика некад је имала успеха ■

СИГУРАН НАЧИН
ДА ЗИДИНЕ
ПОПУСТЕ

ИЗИСКУЈЕ ДОСТА
ВРЕМЕНА, А БОРБА
НИЈЕ ИЗБЕГНУТА.
СКУПЕ ПОПРАВКЕ АКО
СЕ ОСВОЈИ УТВРЂЕЊЕ

Краљ Стефан приморао је на предају становнике замка Ексетер.

9. ИЗГЛАДЊИВАЊЕ

Чак и они најупорнији и најсрчанији морали су да попусте уколико су месецима били под опсадом. Знајући да се залихе хране на крају потроше, освајачи би са свих страна опколили зидине и не би пустили чак ни птицу да улети у замак. Једно време људи би јели чак и пацове, псе, мачке, али не задуго.

Најбоље време за почетак опсаде било је у рано лето кад су људи у замку већ полако трошили залихе од претходне жетве, а нису успели да магацине напуне новим. Постојала је могућност да на високим температурама пресуше бунари у утврђењу. Те среће био је краљ Стефан (1135–1154), нормански краљ Енглеске, док је његова војска опседала Ексетер 1136. године. Кад су људи у замку остали без воде, вино им је служило и за пиће и за кување, али њиме су морали и да гасе ватру. Као што се и очекивало, кад им је понестало вина, морали су да се предају.

Историја је препуна прича о становницима замкова које су освајачи успели да изгладне и освоје. Чак и кад нису били без хране, сама помисао да ће се то догодити некад је била разлог за предају.

Тактика изгладњивања имала је и недостатке. Војници који су можда могли да се упуте у друге освајачке ратове, седели би око замка, а за тај нерад примали су плату. Уз то добијали су храну и пиће, што је такође коштало. Оставши без залиха, некад су се и освајачи повлачили ■

ВРЕМЕ ЈЕ ИГРАЛО
НАЈВЕЋУ УЛОГУ

СКУПО И СУВИШЕ
ДУГОТРАЈНО

Док шовови бљују ватру, војници наоружани луком и стрелама чекају непријатеље.

10. БАРУТ

Кад је крајем средњег века откривен барут, променила се војничка тактика, а замкови дебелих зидина више нису били утврђења која су пружала сигурно уточиште. Иако је израда ђулади од гвожђа и бронзе била скупа, а топове није било лако довући до жељеног места, командант који их је користио био је готово сигуран да ће изаћи као победник. Само, цена уништеног утврђења била је сувише велика тако да се топовска паљба избегавала.

Кад су снаге из Јоркшира 1464. године започеле опсаду замка Бамбург, били су опремљени моћним наоружањем, али нису хтели да га користе јер су знали да ако униште бедеме касније неће моћи да се заштите у борби са Шкотима. Пошто је војска одбила да се преда, ипак су употребили наоружање. Бамбург је био први енглески замак који је освојен тешком артиљеријом ■

В. Софреновић

БАРУТ ЈЕ ПРЕСУДИО
ТРАДИЦИОНАЛНИМ
ЗАМКОВИМА

СКУПА ОПСАДА.
ТЕШКО ПРЕНОСИВО
ОРУЖЈЕ

Свет и Бројкама СЛУШАЈ ПАЖЉИВО!

800.000

песама омиљене музике чује за пет година у просеку сваки музички поклоник ■

69

минута траје песма Криса Батлера која носи назив „The Devil's Glitch” и то је најдужа поп песма икада снимљена. Иначе, текст ове песме има пет стотина стихова ■

19

недеља на првом месту топ-листе најслушанијих песама у Великој Британији била је песма „Битлса” „Hey Jude” ■

4

милијарде до сада снимљених мелодија стало би на четири милиона iPod уређаја од 4GB, односно, 100.000 комада новијих модела од 160GB ■

100.000.000

албума продао је до сада амерички музичар Мајкл Џексон. Само 1983. године продато је у свету педесет милиона примерака његовог музичког албума који је носио назив „Трилер” ■

16

година имао је британски рок музичар Пит Доерти кад је

победио на поетском такмичењу и отпутовао у Русију да би тамо представио своју поезију ■

165

пута подигла се завеса на позорници Берлинске опере кад је 1988. године ту наступио прослављени италијански тенор Лучано Павароти ■

28.000

фунти стерлинга платио је Пол Макартни да би три млазњака испалила суви лед у облаке који су се надвили над Санкт Петербургом, како би спречио да пада киша за време његовог концерта у овом руском граду ■

308

комада разноразних делова садржи бубњарска опрема Чеда Смита, бубњара групе „Red Hot Chili Peppers”, и захваљујући овој чињеници он је ушао у Гинисову књигу рекорда ■

ВОЈНИЦИ ИЗ СВЕТА ЖИВОТИЊА

Недавно је из Турске прешло на иранску територију четрнаест веверица које су ухапшене и оптужене за шпијунажу. Као у филму о Џејмсу Бонду, сем што је ова вест била званично објављена преко иранске новинске агенције Ирна. Портпарол енглеског Министарства иностраних послова чак је званично прокоментарисао ову вест, додуше једном речју: „Nuts”, буквално „ораси”, преодно „глупости”.

Но, животиње „с дозволом за убијање” попут агента 007 нису смешна и безазлена измишљотина, јер су се њима служили још у Другом светском рату: у британској обавештајној служби „радило” је 200.000 голубова, а у америчкој 50.000. Седамдесетих година прошлог века Енглези су смислили да се у просторије у којима се испитују осумњичени терористи убаце мишеви. Јер, зна се да особа која лаже и која је под стресом

кроз зној испушта неке хемијске супстанце које њихов невероватан њух може да осети. Од овог пројекта ипак се одустало јер ови глодари нису могли да разликују неког ко намерно лаже од обичног путника који се плаши летења авионом.

У једној од највећих поморских база у Сан Дијегу, у Калифорнији, војни стручњаци још од педесетих година минулог века увежбавају делфине, фоке, морске лавове и

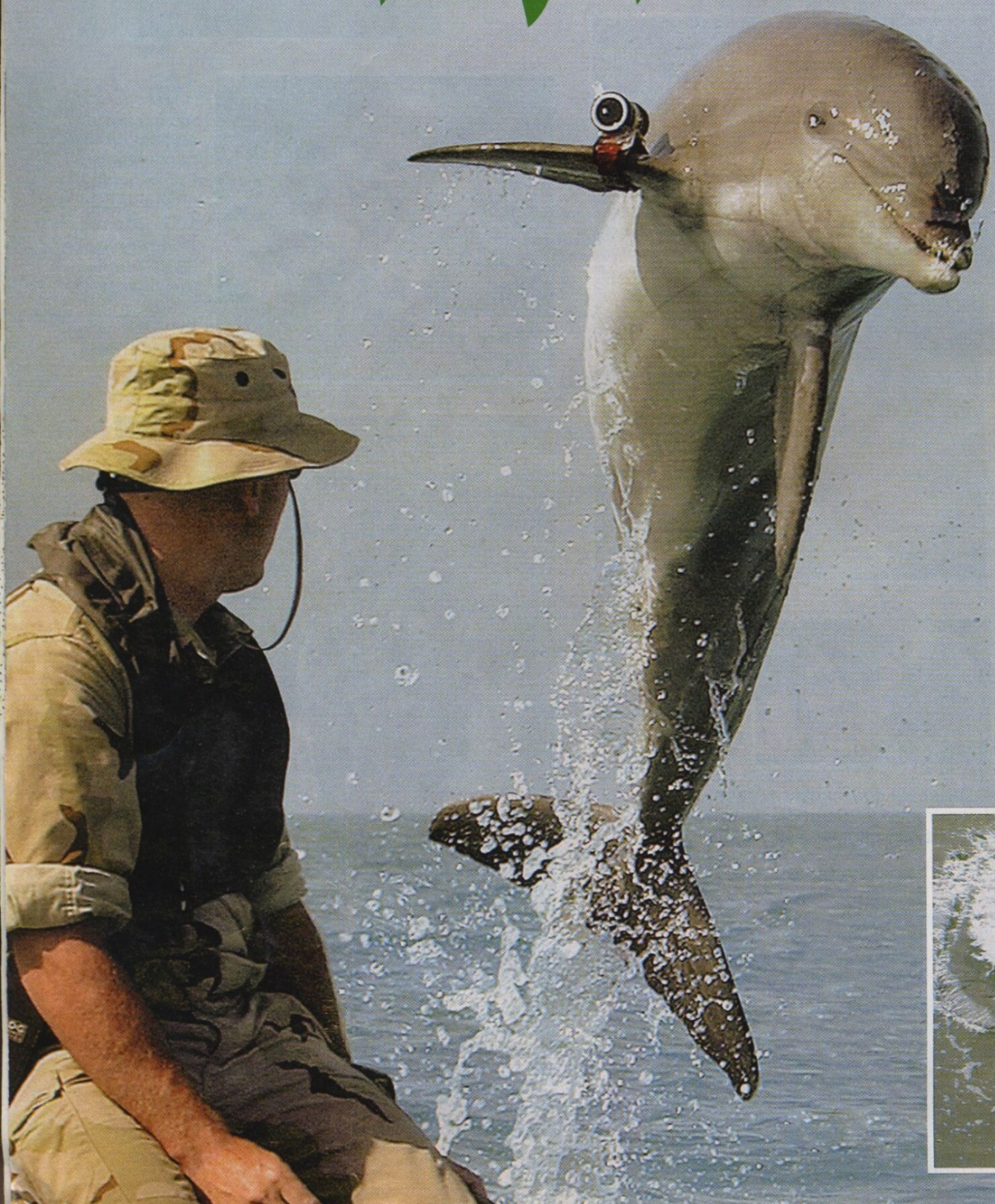
белуге да их штите од плутајућих мина и напада камиказа кад је флота заузета неким задатком у иностранству. Делфин Такома и морски лав Зак постали су славни током Заливског рата: њихов задатак био је да налазе мине које је иранска морнарица бацила у море.

У бази у Сан Дијегу увежбавају и друге врсте животиња, на пример птице грабљивице, чији је задатак да нађу пилоте који су пали негде иза не-

ШПИЈУНИ, ЧУВАРИ,

Откако се ратује, животиње помажу човеку, а у новије време чак и веверице и пауци добро дођу у међудржавним споровима

Један делфин игра се са својим дресером, потпуковником Ендроом Гаретом. На бочном перају причвршћен му је уређај за откривање мина.

пријатељских линија или да чак разоре њихове војне базе. Агенција за развој напредних пројеката при америчком Министарству одбране већ годинама се бави проучавањем како да путем радио-импулса усмери ајкуле, мајмуне и мишеве. Из података који су процурели у јавност сазнаје се да ће помоћу једне посебне антене моћи да шаљу сигнал и на удаљеност до 300 километара, наређујући тако животињи да нападне, на пример, тим људи жаба који је на задатку. Ово уби-

ХАНИБАЛОВИ СЛОНОВИ

Још 218. године пре наше ере велики картагински војсковођа Ханибал прешао је преко Пиринеја и Алпа у друштву крда од 37 слонова. Неколико векова касније Плиније Старији записао је да су ове дебелокошце Римљани плашили „ратним свињама“, док су у Португалу користили „оклопљене носороге“. Но, у Индији слонови су постали војници још много раније, 1100. године пре наше ере. У 12. веку кинеска царска војска користила је мајмуне са запаљеним „оделом“ које је бацала на непријатељске логоре ■

КАМИКАЗЕ, НОСАЧИ...

ПОМАГАЧИ, И ТО КАКВИ!

Животиње су неуморни радници, што добро знају алпске војне јединице које користе муле за пренос робе, хране и људи. Али, све чешће се размишља о томе какав би допринос војсци и ратовању могле да дају и неке друге животињске врсте.

Пауци као роботи:

У америчким технолошким лабораторијама ради се на усавршавању малих робота који личе на пауке ■

Веверице шпијуни: Иранска полиција каже да је ухватила четрнаест малих глодара обучених за шпијунажу ■

Соколови осматрачи:

Птице грабљивице дресирају се да уоче пилоте који су принудно слетели иза непријатељских линија ■

Алпаке као нечујни

камиони: Натоварене оружјем, ове спретне и тихе животиње у стању су да прођу непроходним планинским стазама ■

Морски лав Зак био је увежбан да у Персијском заливу уочава и проверава мине.

ствено „оружје“ слично је оном јату од 27 делфина камиказа који су били спремни да се, опремљени бомбама, залете на било који наложени циљ.

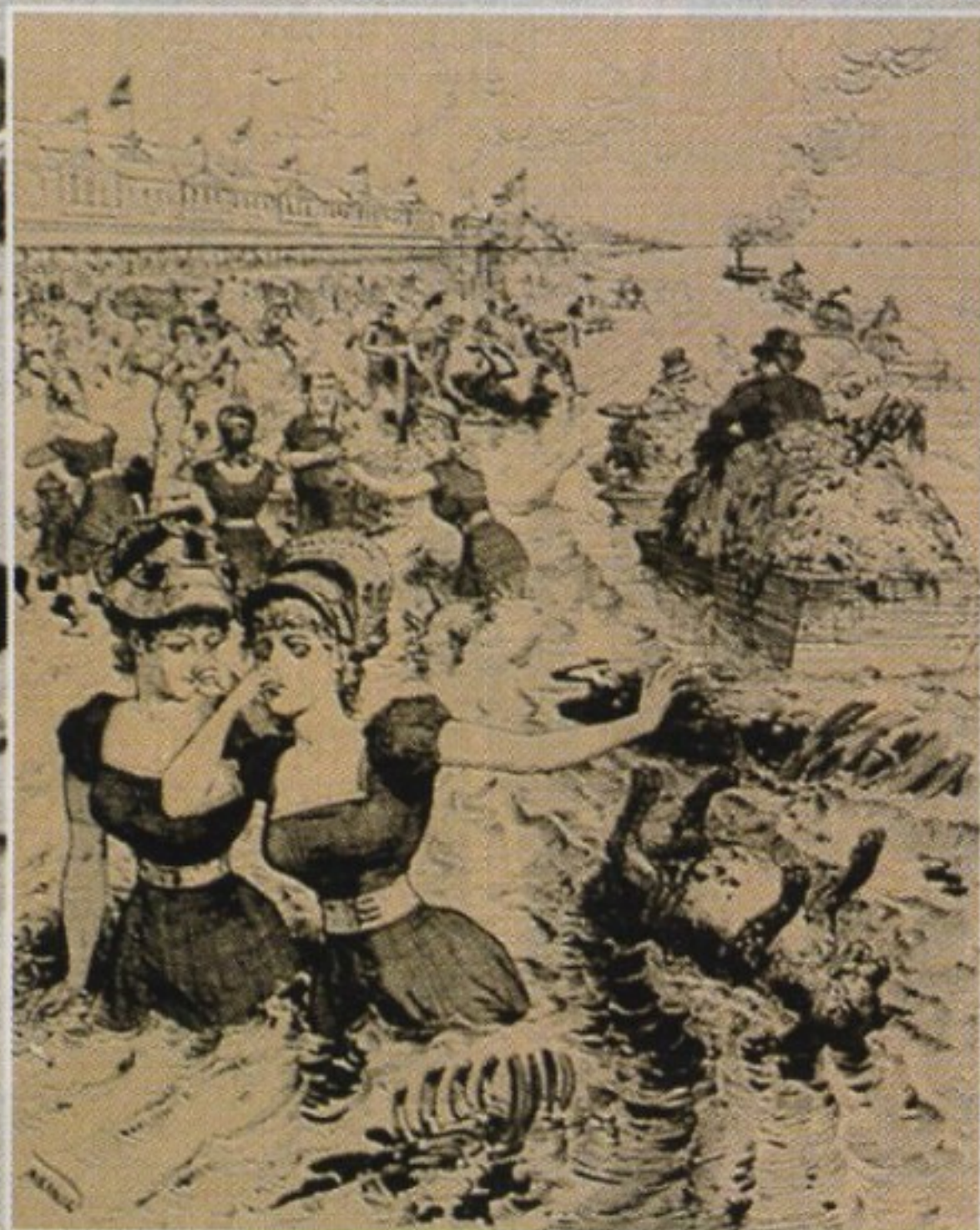
Но, још пре неколико година причало се да је бивши официр совјетске морнарице, извесни Борис Зурид продао ове делфине Ирану. Још једна узнемиравајућа вест стигла је после урагана Катрин који је протутњао над Њу Орлеансом. Наводно, попустиле су ограде и побегло је јато делфина убица које су дресирали амерички специјалци.

Животиње се одавно користе за војне подухвате и то не само за шпијунажу. Војни

стручњаци знају да им је намена пре свега чување безбедности. На пример, пси и канаринци могу да открију присуство мина или биолошког оружја и често се за то користе. Пробе с лептирима су пропале, али сада се покушава с подражавањем вилиних коњица, паукова и других инсеката да би се направили ситни роботи с различитим наменама.

Што се тиче оне вести с почетка ове приче, не зна се да ли су веверице осуђене или се спрема размена шпијуна, као у време хладног рата: можда група веверица за јато јастребова или нешто слично ■

РАТ КОЈИ НЕПРЕКИДНО ТРАЈЕ

Шалџива
илустрација која
приказује смрдљиво
острво Кони у САД
почетком 20. века.

Цртеж који јасно
говори о хигијени на
улицама Њујорка
1881. године.

Брда
и ковитлаци
ђубрета на једној
депонији поред
Маниле
(Филипини)

ШТА СВЕ ЧОВЕК ТОКОМ ХИЉАДА ГОДИНА НИЈЕ РАДИО ДА БИ СЕ ИЗБОРИО С ЋУБРЕТОМ КОЈЕ ЈЕ САМ ПРАВИО... БОРБА И ДАЉЕ ТРАЈЕ, САМО ШТО СЕ САВРЕМЕН НАЧИН ОДЛАГАЊА ОТПАДА СТАЛНО ТАКМИЧИ СА СВЕ ВЕЋИМ БРОЈЕМ СТАНОВНИКА НА ПЛАНЕТИ, ПА ПОБЕДА НИЈЕ НИ НА ВИДИКУ

КАКО ПОБЕДИТИ ОТПАТКЕ

Уличице као обори за стоку, загађена вода и неподношљив смрад. Тако је било од праисторије до средњег века, од антике до ренесансе, од барока до данашњих дана. У разним историјским раздобљима сви су имали невоља с одлагањем отпада. Међутим, ђубре је за археологе драгоцен материјал који казује о свакодневном животу: да би се сазнало какви су били обичаји и навике људи у прошлости, треба да се копа по њиховим отпаcima.

Као лична карта

Из ђубришта древних цивилизација научници сазнају шта се јело, ко је бацио отпатке, да ли је био богат или сиромашан, којим се послом бавио, шта је радио у слободно време, чак и како се звао.

Међутим, између нас и наших предака који нису имали канте за одлагање отпадака, постоји једна велика разлика: били богати или сиромашни, они су мало шта одбацивали јер је у давна времена прерађивање било уобичајено. Од праисторије до савременог доба, предмети за свакодневну употребу бацили су само ако су били пред распадањем.

У римско доба изломљено стакло се сакупљало да би се претопило, а мокраћом се одмашћивала сировна вуна. У средњем веку жене су пепелом из камина и с огњишта прале и белеле рубље, а крпе

и изношена одећа вековима су служили за производњу хартије. Металне посуде и други кухињски прибор у 19. веку продавани су сакупљачима да би се поново искористили као сировина.

Пошто у то време није било пластике и алуминијума, на ђубришта су обично бацили остаци хране (љуске, коштице, семенке, оглодане кости), а у недостатку канализације и људски измет. Била је то велика невоља будући да су се нокшири празнили право на улице или у импровизоване рупе.

Пре 12.000 година отпаци су се бацали одмах иза куће. Кад би се нагомилали, читаво село једноставно би се преселило на друго место. Прве јаме за бацање отпадака појавиле су се пре 10.000 година, а тек су антички Грци одлучили да ђубре одлажу ван насеља. У 5. и 4. веку пре наше ере у Атини отпатке су носили чак два километра изван зидина града, а тај посао обављали су копролози (од грчког *kopros*, излучевине). Највероватније су то радили робови под нечијим надзором.

Ни у Риму прилике нису биле много боље: само су богати људи били повлашћени да своје излучевине избацују у *Cloaca maxima* (једну од најстаријих канализационих цеви у граду која је завршавала у Тибру). На хиљаде обичних грађана живело је у зградама званим *insulae*, небодерима античког доба високим и до десет спратова, али без теку-

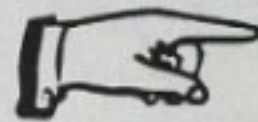
ће воде и канализације. По правилу, требало је да се отпаци бацају у заједничку цистерну у приземљу, али уместо да силазе низ стотинак степеника и да се поново пењу, станарима је било лакше да остатке хране и излучевине из нокшира бацају кроз прозоре право на улицу. Свестан овог ужаса, Јулије Цезар је 47. године пре наше ере покушао да наредбом спречи такав начин бацања ђубрета, али све је било узалудно.

И гладијатори на ђубришту

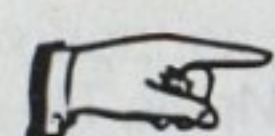
У центру Рима није било ђубретара као у Атини, већ је богатији свет морао да плаћа послугу која је то радила да их не би казнили. Слуге су бацале отпатке најчешће у природне јаме, пећине, вртаче по унутрашњости. Понекад су на колима носили и лешеве гладијатора убијених у борбама у арени. Брдо Тестачо, на коме се данас налази једно насеље ита-

лијанске престонице, заправо је античко ђубриште. Ипак, Тибар је био најомиљеније место за бацање свега и свачега: такав начин одбацивања непотребног сматрао се најприроднијим, па је половином 15. века папа Павле II чак направио посебне рампе да би се ђубре и отпадне воде лакше сливали у реку.

На исти начин и становници Лондона претворили су Темзу у канализацију под отвореним небом. Последице су се најбоље могле сагледати 1858. и 1859. године кад се догодила страшна суша, упамћена под називом „велики смрад”. Наравно, он се појавио труљењем отпадака у пресахлом кориту, а осетило га је готово три милиона становника.

Дечак који је 1942. учествовао у прикупљању отпадака погодних за прераду.

Осим река, и улице су биле налик на канализацију. Средњовековне куће биле су високе и раздвојене уским пролазима на које су домаћице бацале отпатке без трунке гриже савести. У 13. веку појавила се потреба да се крајеви улица преграде зидићима да ђубре не би затрпавало и главне улице. Но, ни оне се баш нису сијале од чистоће, јер је средином сваке шире улице пролазио канал за одливање у коме су такође пливали свакојаки отпаци из домаћинства, занатских радњи, лешине животиња, садржаји ноћних посуда.

Неки већи успех нису постигли ни јавни контејнери за отпатке који су се у 14. веку појавили у већим градовима. Сељаци који би долазили у

град да продају робу имали су обавезу да контејнере испразне у своја кола и после их изруче на њиве као ђубриво. Једини начин да се улице мало оперу и људи спасу смрада била је киша. Ко би данас уопште и помислио да је током средњег века и ренесансе чувена античка арена у Верони, запуштена и ван употребе, коришћена као велико ђубриште.

Свиње усисивачи

Но, увек је било људи који су смишљали духовита решења. У 13. веку у Сијени за чишћење главног градског трга била је задужена крмача с четири прасета. Кад би изгладнели, појели би све на шта наиђу, па је иза њих било поприс-

Девојке скаути проучавају начин сакупљања отпадака у Њујорку 1930. године.

лично чисто. Замисао се убрзо проширила и на друге градове. Невоља је била у томе што су животиње после варења добар део избацивале из себе, тако да смрада никако није могло да се реши. Зато су веома брзо протеране с градских улица и тргова.

Највећа мука била је заправо у томе што је мало њих пристајало да се бави послом ђубретара. У Ђенови су се ови радници звали *бесањини*. Њихов задатак био је да на својим мулама односе отпатке које би власници зграда остављали пред капијама. У 16. веку у Милану сакупљаче ђу-

брета звали су *руее*: они су чистили око двораца и кућа, а награда за то било је само ђубре по коме су могли да претурају и нађу нешто што би продали или су све продавали сељацима као ђубриво.

Тек од 18. века у Риму је успостављена прва градска служба за одношење отпадака и то само у одређеним деловима града. У документима је остало записано да је у Таранту 1752. године извесни Франческо Мацаракјо у замену за одношење ђубрета ван градских зидина добио земљиште где ће да га одлаже.

Крајем 19. века, с развојем индустрије, што је као последицу имало све већа брда отпада (сваки становник Париза правио је 1895. године 190

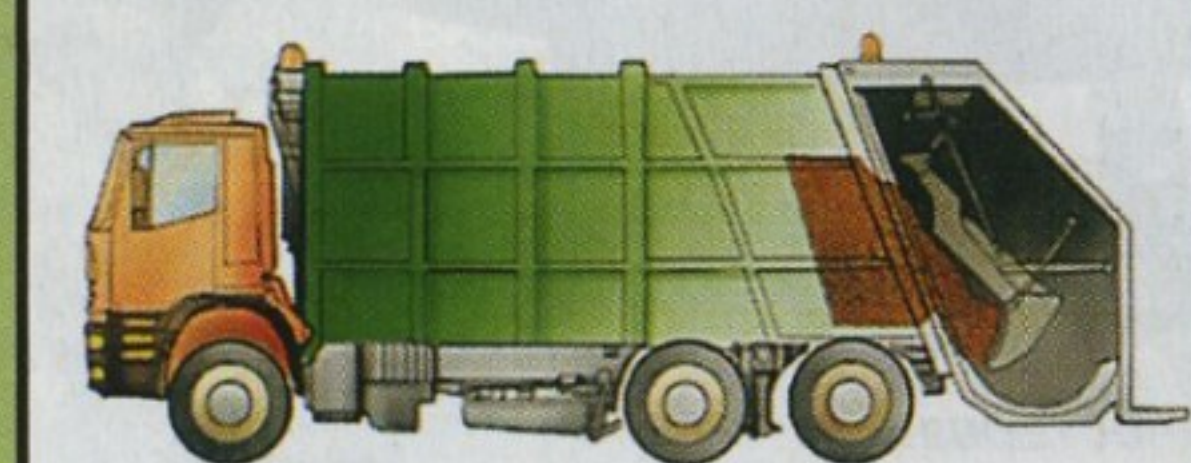
КОНАЧНО НАМЕНСКИ КАМИОН

Тек почетком 20. века појавили су се први покривени камиони за пренос отпадака који су заменили откривена кола са запрегом. Били су чистији, али непрактични за утовар: да би их пунили, ђубретари су морали да подижу канте изнад рамена.

Решење за ову муку стигло је 1929. године кад је један спољашњи механизам омогућио да се канте лако дижу: прво једна по једна, а онда и серијски. Била је то права рево-

луција у историји хигијене градова. Током четрдесетих и педесетих година камиони су постајали све бољи, а онда се појавио камион на самосабијање с пуњењем отпозади (данас их има и на предње и бочно пуњење), који не само да празни контејнере, него захваљујући хидрауличном систему сабија отпатке унутар контејнера омогућавајући тако да у исти простор стане много више ђубрета ■

1. Камион се зауставља на улици...

2. ...и прима садржај контејнера.

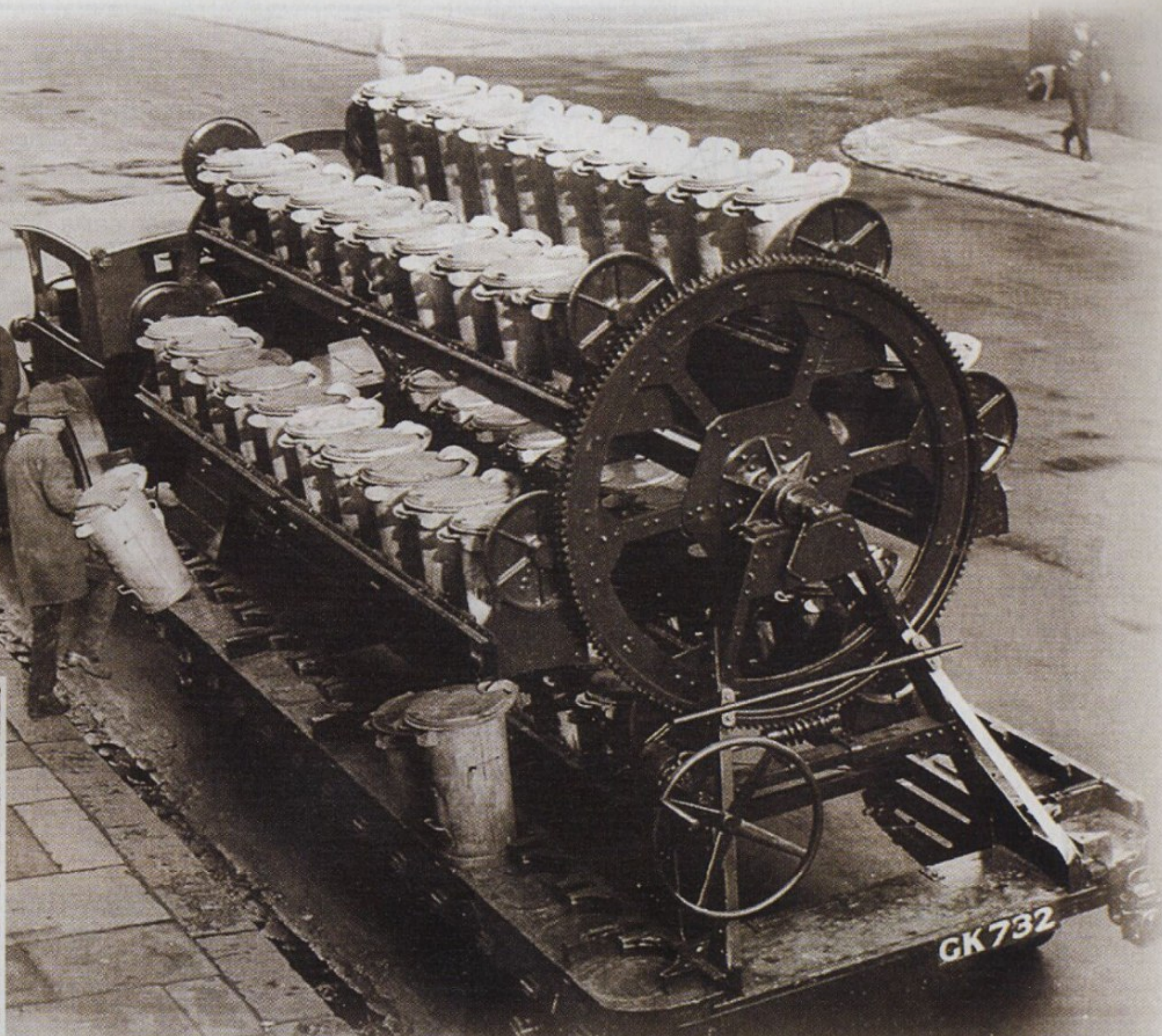
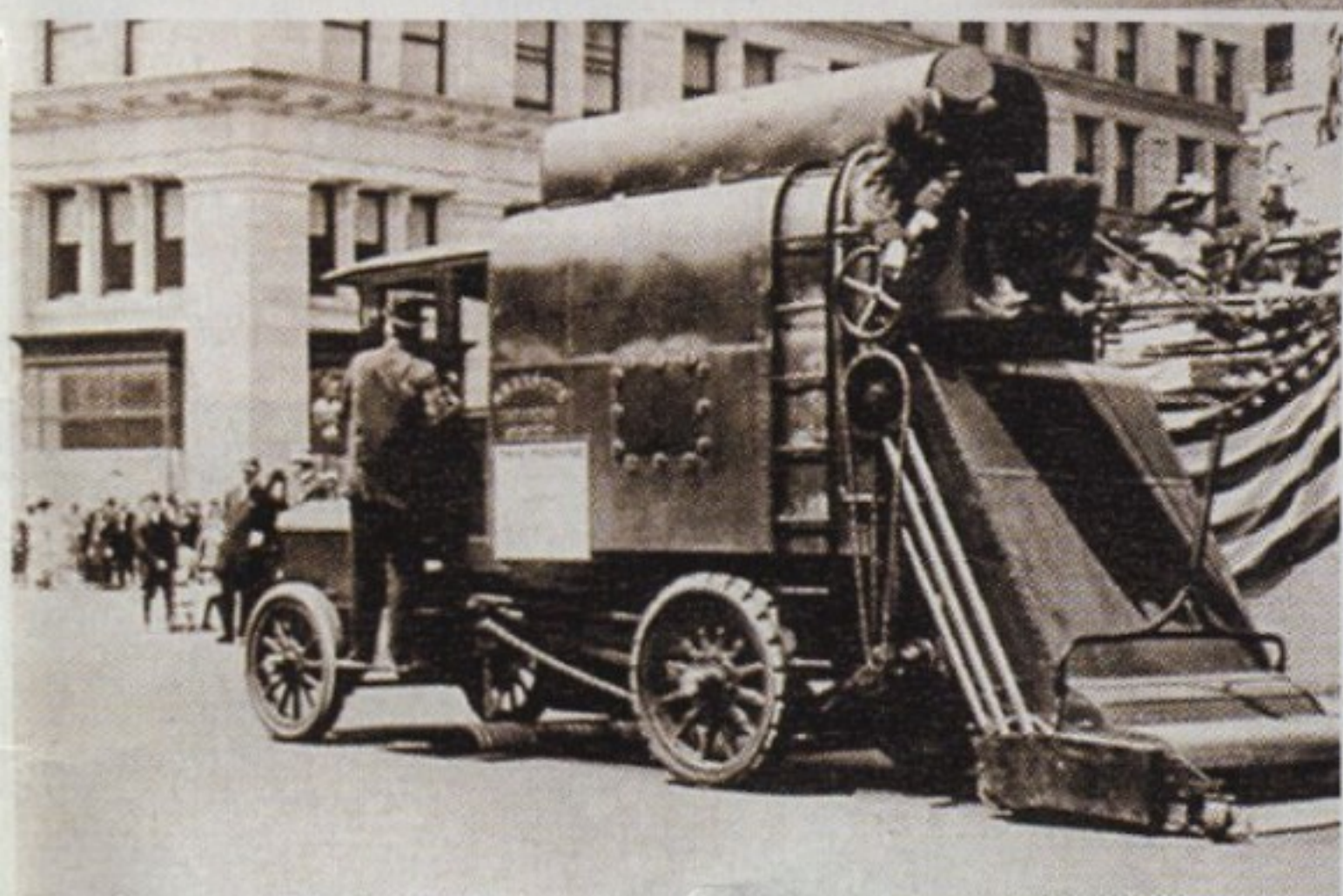

3. Потом се лопата подиже...

килограма ђубрета годишње, а данас 560 килограма), ипак је морало да се предузме нешто озбиљно. У Напуљу су градски ђубретари радили заједно с приватним: сваки је за плату опслуживао 20 до 30 породица. Истих година у Милану је донет закон по коме је у чишћењу улица морало да учествује: „30 кола с једним упрегнутим коњем, 30 контејнера за житке отпатке, 6 кола за угинуле животиње, 30 колика на два точка за дневне отпатке, 80 кола за поливање већих површина и 12 малих кола за поливање мањих површина”. Било је успелено више

Њујорк око 1910: људи се диве новом камиону за чишћење улица.

Камион за сакупљање канти с ђубретом у Лондону 1930: захваљујући систему зупчаника и полуга отпаци су се брже пресипали и односили.

ЂУБРЕТОЛОГИЈА

У Америци се од пре отприлике двадесет пет година претурање по ђубриштима сматра науком – гарбологијом (од енглеског garbage, отпад, ђубре). Израз је највероватније увео Алан Веберман употребивши га у књизи о Бобу Дилену, кантаутору о коме је сазнао готово све, чак је „проучио” и његову канту за отпатке. Међутим, за грану археологије прогласио ју је 1973. Вилијам Ратје који је са својим студентима археологије с Универзитета у Аризони направио посебан истраживачки пројекат.

Идеја је једноставна: ако претурајући недељу дана по ђубрету одређене породице „ђубретолози” могу да открију коју врсту млека пије мама, колико пива пије тата, колико писаме добијају, у који супермаркет иду у набавку, које новине читају... ширећи потом истраживање и на целу заједницу, онда је могуће написати детаљну историју потрошачких навика у одређеном временском раздобљу.

Управо то Ратје је урадио на депонији Фреш Килс где су се од 1948. до 2001. године одлагали отпаци Њујорка. Ово ђубриште сад се претвара у зелену површину. Испитујући слојеве отпадака, Ратје је потрошачко доба поделио на три раздобља: архаично (1950–1961), класично (1962–1975) и декадентно (1976–1980) ■

од сто људи који су радили у групама од по осморо, плус надзорници.

Стижу машине

Ова војска радника на одржавању чистоће смањила се с појавом машине чистилице којом је управљао само један човек а вукао је коњ. Ово чудо технике могло је за један сат да очисти површину коју би четворица људи чистила читав дан. Патент Џозефа Вајтворта употребљен је први пут у Манчестеру (Енглеска) 1841. године, а изгледао је овако: на дугачком ланцу било је учвршћено мноштво метли које су се окретале системом ремена, осовине и зупчаника.

Још један енглески проналазак изазвао је велико изненађење: звао се „уништавач”, а био је претеча данашњих крематоријума. Ова позната општинска пећ подигнута је у Паддингтону (Лондон) 1870. године. Уследили су други слични уређаји, делотворнији и мањи загађивачи ваздуха, али грађани их никад нису прихватили ■

З. М.

Последња велика криза с одношењем отпадака десила се крајем прошле године у Напуљу: због штрајка радника град је недељама био затрпан и смрдљив.

4. ...садржај контејнера премешта...

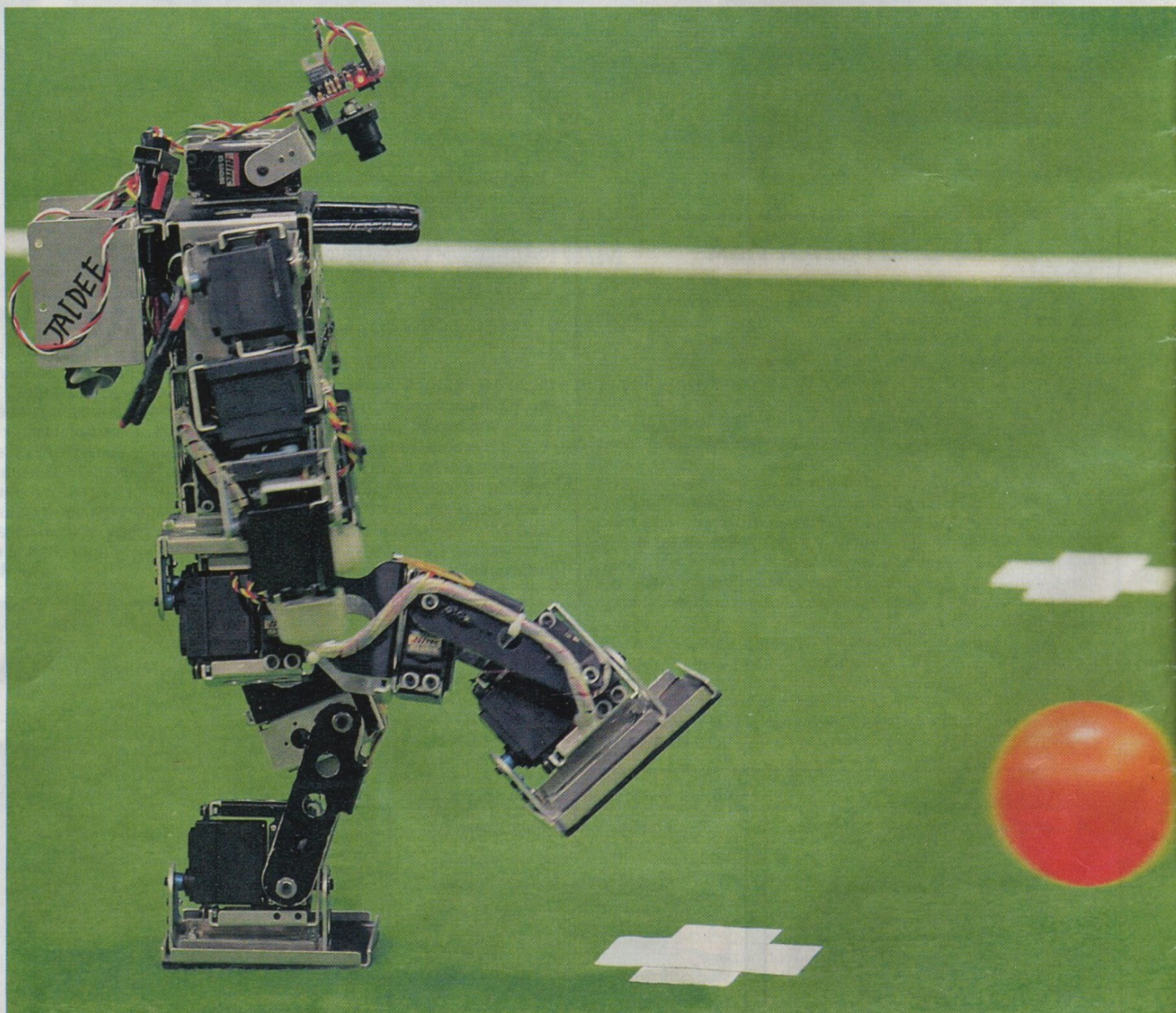
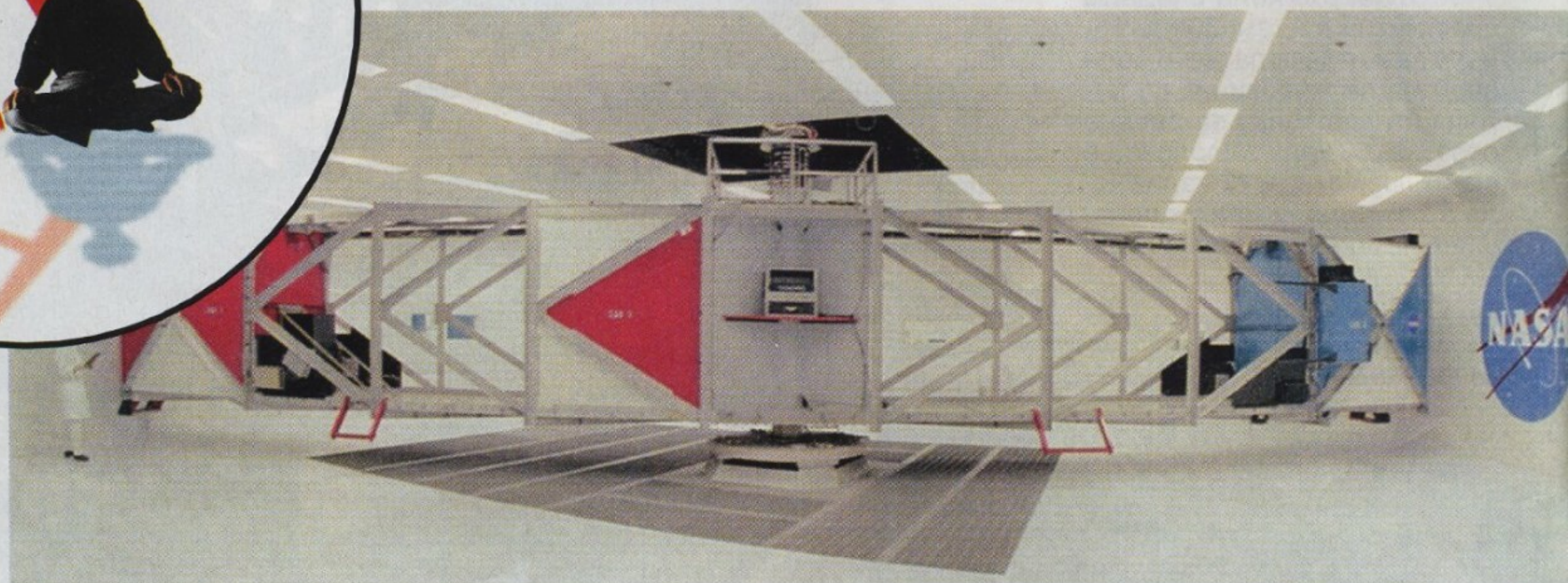
5. ...и сабија у контејнер камиона.

ЗА ВЕЖБУ БУДУЋИХ АСТРОНАУТА

Како смањити физичку патњу пилота свемирских бродова због убрзања које трпе приликом лансирања у свемир? Наса управо ради на пројекту који треба да им олакша ове муке. У те сврхе у свемирском центру направили су једну нарочиту центрифугу: окрећући се сама око себе, она може да подражава гравитациону силу која је 20 пута већа од земаљске ■

СТРЕЛАЦ ИМИТАТОР

Учи гледајући. То је, најкраће речено, начин на који риба стрелац (*Toxotes jaculatrix*) савладава животне вештине.

Да би ухватила плен, плива по самој површини воде, а кад га уочи на неком листу над водом, у погодном тренутку испаљује воду из уста као метак чак до два метра удаљености и обара инсекта у воду. Ово је одличан резултат, будући да је риба дугачка свега 20–30 центиметара.

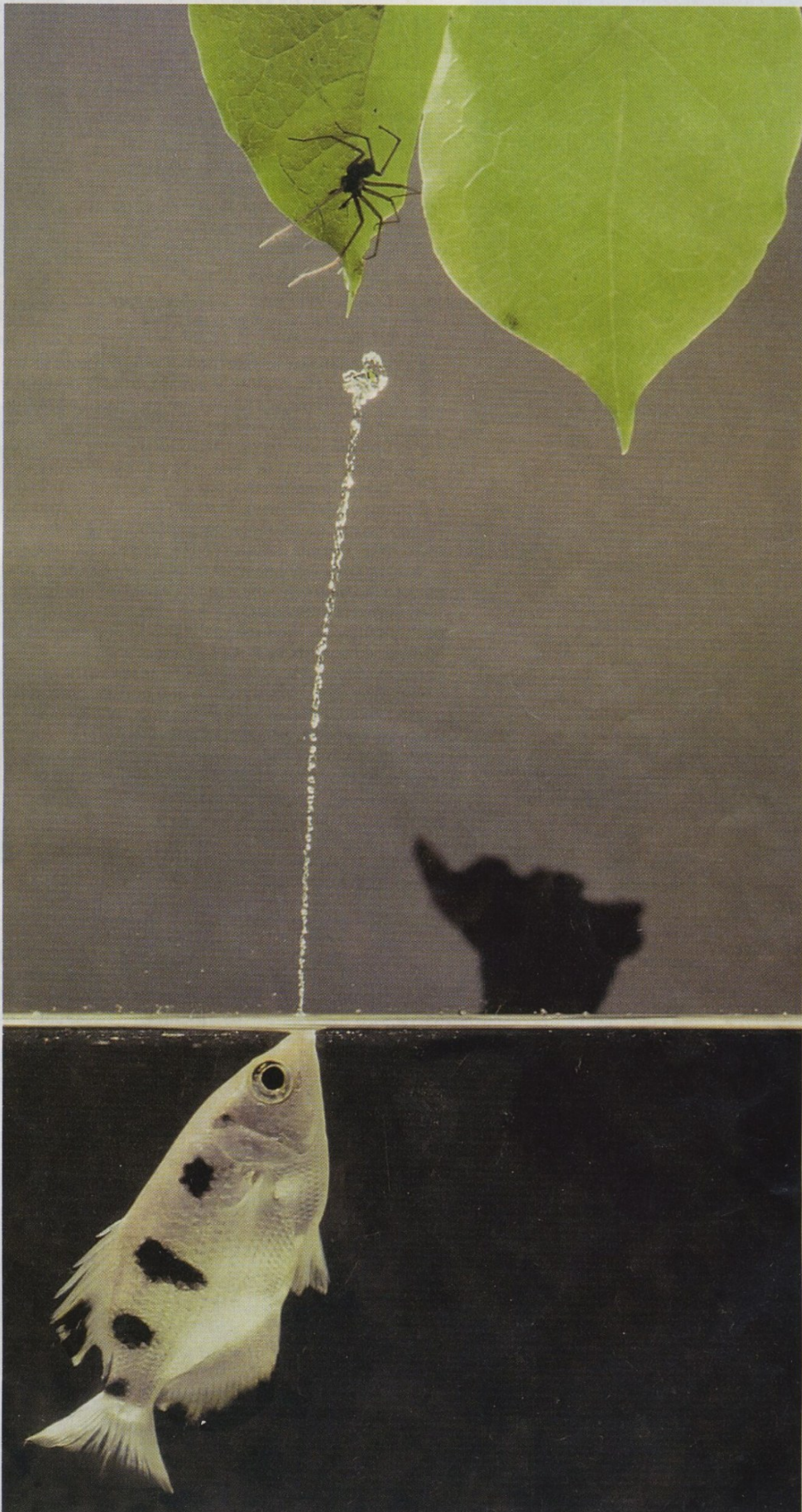
Али, да би постала тако добар стрелац, што укључује тачне прорачуне и процене, на пример плена у лету, ова риба посматра како то ради владајућа јединка у јату и подражава је. До тог сазнања дошла је група научника с Универзитета Фридрих-Александер из Нирнберга. Истраживање немачких научника важно је зато што доказује да чак и овако слабо развијен нервни систем као што је код риба може да изведе веома сложен поступак прорачунавања. Сада би

такав систем могао да се пренесе на роботичку и натера роботе да „науче” шта треба да раде ■

РОБОКУП У ФУДБАЛУ

Ово је фудбалер Џејди на Светском фудбалском шампионату у Бремену, у Немачкој, где учествује 440 екипа из 36 земаља света (56 је из Ирана!), а шампионат се зове Робокуп: деведесетих година прошлог века измислио га је Јапанац Хироаки Китано. Роботи играчи потичу из разних научних лабораторија, а Џејди, на пример, игра за Kmutt, Институт за роботичку при Универзитету у Бангкоку, на Тајланду. Циљ је да се 2050. године приреди такмичење између хуманоида и правих играча од крви и меса, као и да се направе што спретнији роботи. Фудбал је за то одлична вежба, јер је за робота највећи задатак да шутира лопту и развије смисао за играчку тактику, објашњавају научници у часопису „Природа” ■

ОБАВЕШТАЈЦИ НА ДЕЛУ

Често слушам људе како кришом помињу да о многим друштвеним и политичким дешавањима у ствари одлучују обавештајне службе. Не занима ме баш толико да ли је то тачно, већ шта је њихов задатак.

**МИМИ
Земун**

Обавештајне службе су специјализоване организације чији је задатак да тајно сакупљају податке значајне за безбедност – о људима и (политичким) организацијама које сматрају могућим противницима или непријатељима. Постоје обавештајне службе које су окренуте ка иностранству, као и контраобавештајне службе чији је задатак да одређену земљу штите од страних обавештајних служби. Неке од најпознатијих обавештајних служби данас су америчка Централна обавештајна служба – ЦИА и британски Интелигенс сервис. Код нас постоји Безбедносно-информативна агенција Републике Србије. Она је под контролом Народне скупштине којој два пута годишње подноси извештај о раду и о безбедоносном стању у земљи ■

шездесет два

ПРОТИВ БЕСМИСЛА РАТА

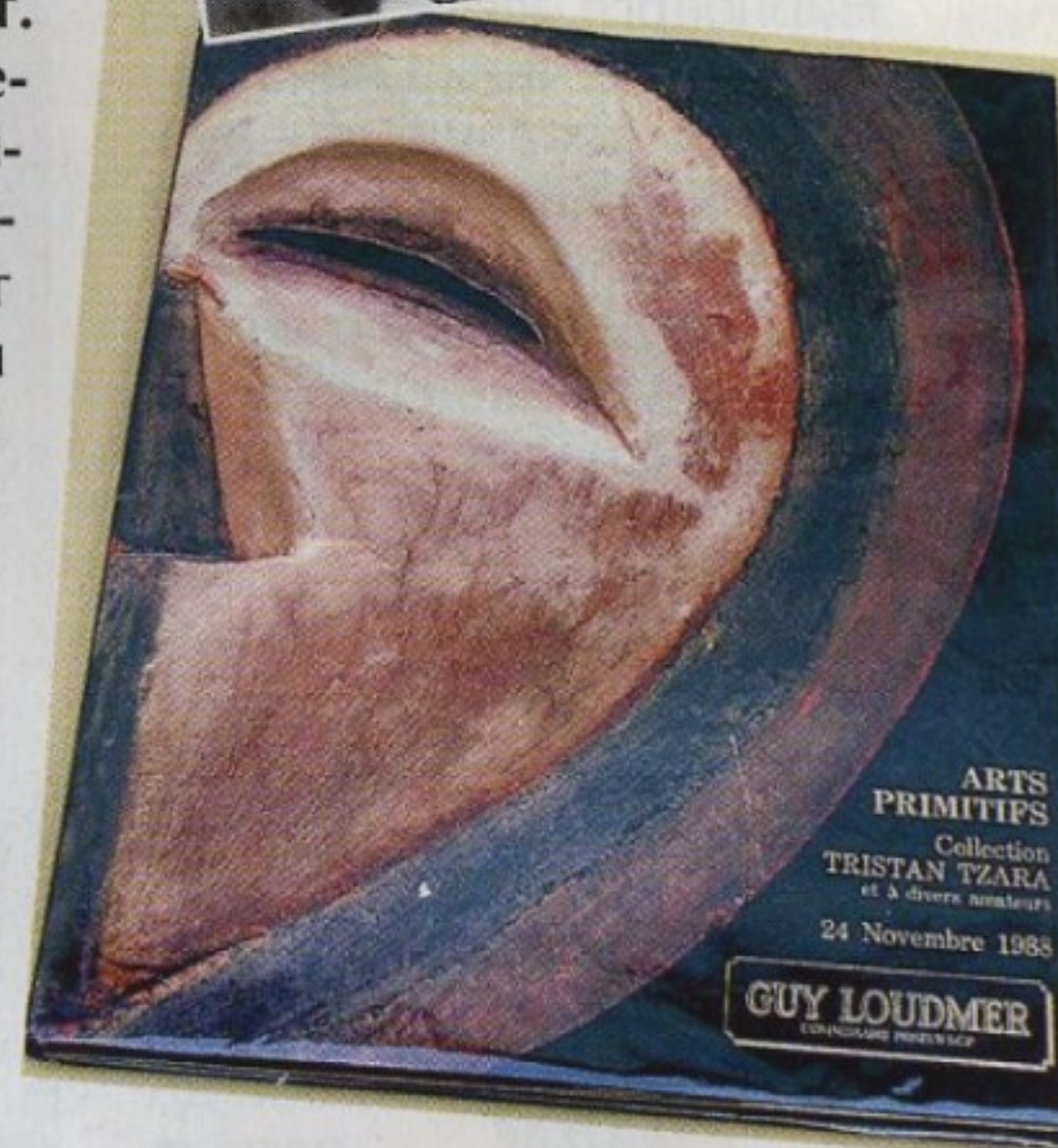
У „Забавнику“ сам видео слике неких дадаистичких дела, али ми и даље није сасвим јасно шта је то дадаизам. Волео бих да ми укратко објасните.

**ВЛАДАН
Барајево**

Дадаизам је уметнички покрет који је настао 1916. године у Швајцарској, тачније у граду Цириху. Покретачи су били уметници, првенствено сликари и песници, који су, као противници рата, нашли уточиште од ужаса Првог светског рата у неутралној Швајцарској. По окончању рата, дадаизам се јавља и у Француској (Паризу). Румунски уметник Тристан Цара сматра се главним заговорником дадаизма: он је 1918. године написао Дадаистички манифест.

Дадаисти су указивали на бесмисленост савременог света, анархију која влада у друштву, на цинизам у људском понашању, а пре свега на бесмисленост ратовања. Уједно, дадаизам је био протест против устаљених уметничких схватања, форми и садржаја. Ипак, нису сви дадаисти деловали на исти начин. Кроз уметничко деловање појединачно су развијали сопствена, врло разнолика начела дадаизма. На пример, француски уметник Марсел Дишан привукао је велику пажњу направивши прве реди-мејд скулптуре („Фонтана“). Осим исмевања устаљених ставова о класичној уметности, дадаисти су се залагали за спонтаност и аутоматизам у стварању, као и фантазмагорични поглед на свет. Сматрају се претечама концептуалне уметности и инспираторима надреализма ■

ВАДИЧЕП!

Волео бих да знам кад је човек почео да употребљава вадичепе, односно отвараче за боце.

**ДАРКО
Панчево**

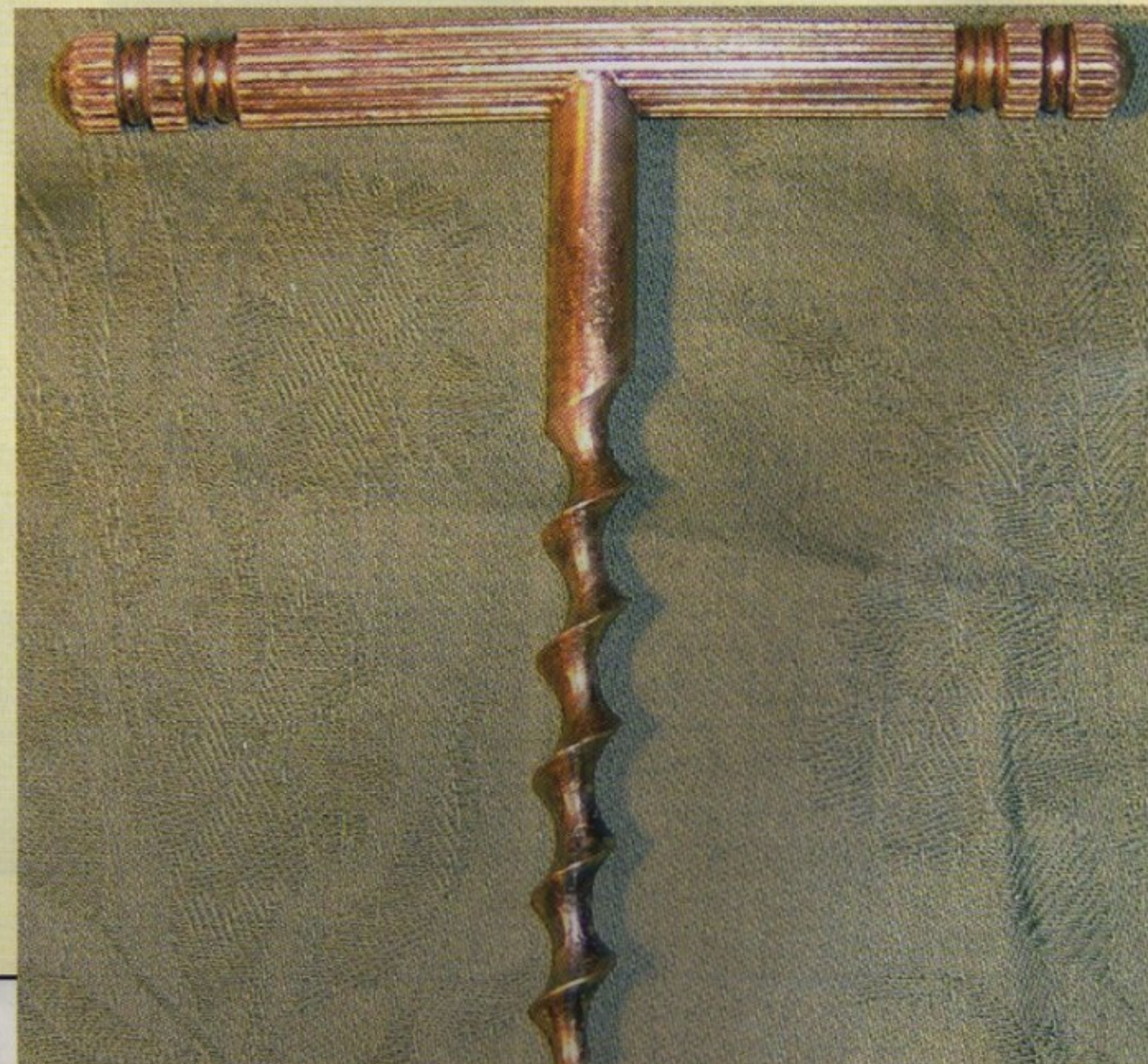
За поклонице добрих вина, отварање боце је својеврстан обред, такорећи чаролија. Све очи тада су упрте у боцу. Најпре се скида спољашњи печат, а затим се врх вадичепа усмерава ка средишту запушача од плуте. Отварач се окреће и лако продире кроз плуту све док не изађе на други крај. Онда, уз помоћ мање или веће снаге, покретом нагоре, особа која држи боцу извла-

чи чеп из уског стакленог грла. Чује се одређени звук, зависно од тога о каквом је вину реч. Божански нектар спреман је да га кушају...

Није лако тачно одговорити на питање ко је први на-

правио вадичеп. Чини се да је нараву за вађење запушача од плуте из грла боце с вином измислио Енглец по имену Самуел Хеншел 1795. године.

Треба имати у виду да је стаклена боца у давна вре-

ИЗ МАЛОГ ПРСТА

Где је и како настала изрека – поређење да неко има „знање у малом прсту“?

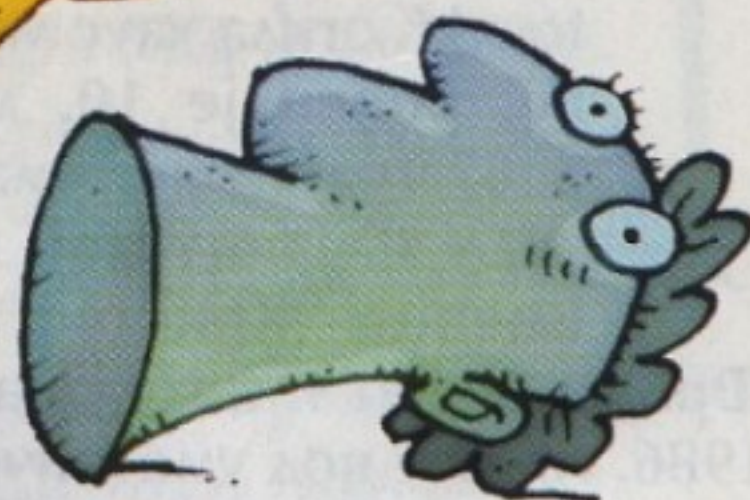
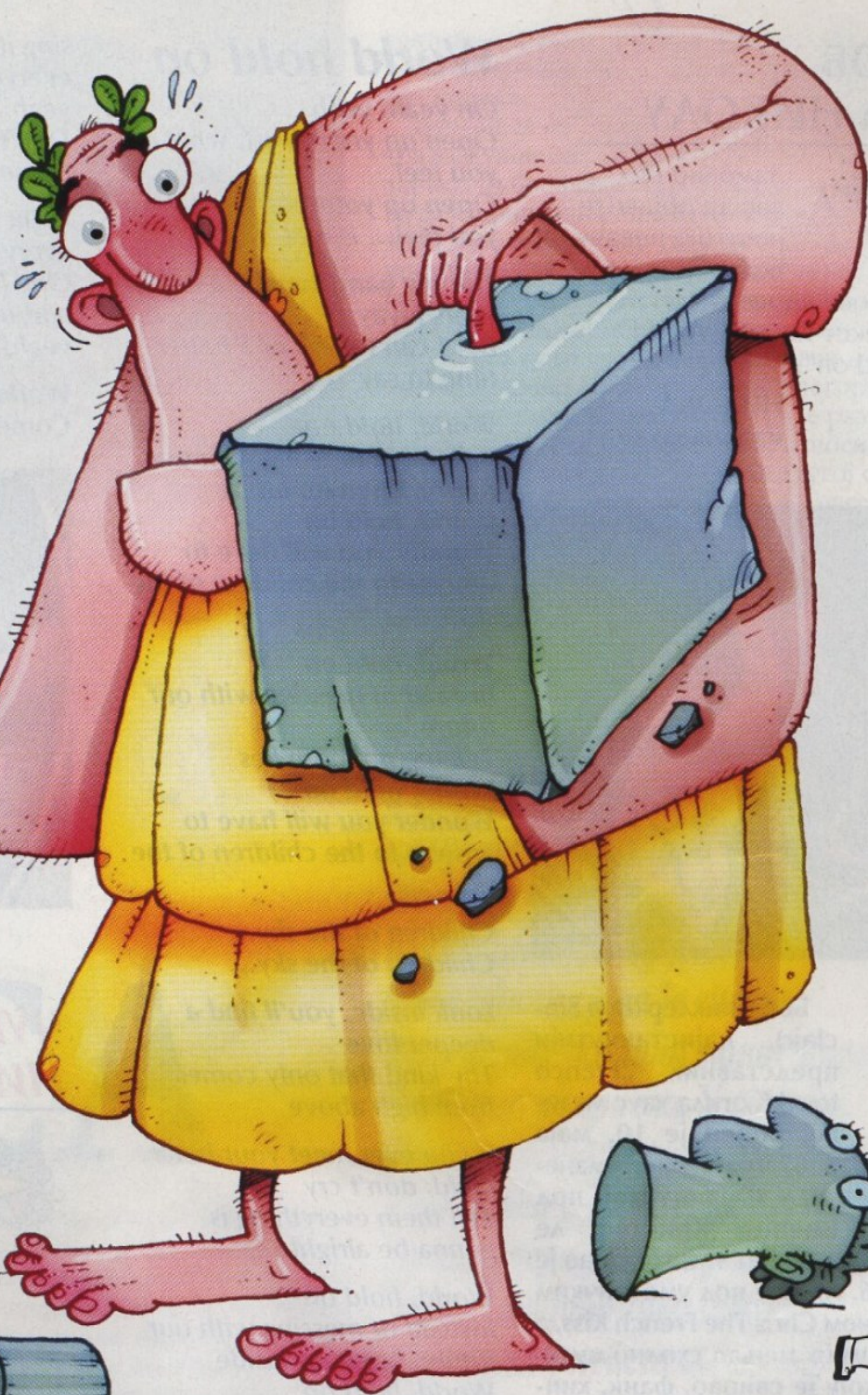
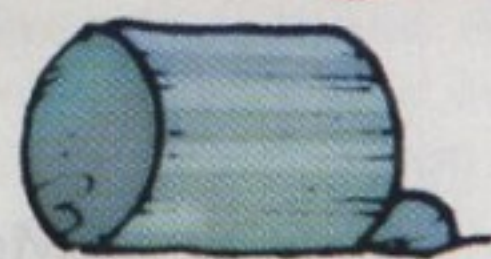
ИЛИЈА
из Ваљева

Илустровао
Добросав
Боб
Живковић

„Имати знање у малом прсту“ или радити нешто као „из малог прста“, често се у народу каже за изузетну вештину којом неко обавља неки посао.

Ова изрека – поређење настала

је у древном Риму међу каменоресцима. Наиме, да би се мермер могао правилно ломити и обрађивати, требало је уочити слојеве таложења или такозвану мермерну жилу. Вешти клесари напипавали су је прстима и ноктом утврђивали једва осетљиву линију раздвајања. Искуство је допринело да то раде брзо и непогрешиво, па су тако прст и нокат постали „алат“ клесара а потом и синоним за знање и вештину. Да би се што више истакла нечија мудрост и умешност у обављању посла, временом је избачено помињање нокта, а прст је сведен на мали. Дакле, рећи за неког да ради „из малог прста“ одвајкада је највећа похвала ■

мена била редак и скупocen предмет. На пример, све до 1728. године трговина винским боцама од стакла у Италији је била строго забрањена. Тек 1728. године, кад је почела производња боца од дебљег стакла, произвођачи вина могли су да их користе и затварају најпре дрвеним запушачем и канапом, а потом од плуте. Први отварачи или вадичеци били су од метала, с врхом који је заврнут. Он се, дакле, као и данас, завртао у плуту и потом се запушач вадио повлачењем. Разуме се, богаташи су имали другачије вадичеце, често направљене од драгоцених метала, украшене драгим камењем, слоновачом и слично.

Прошле године у италијанској варошици Бароло отворен је Музеј вадичеца. У чак деветнаест просторија при-

казани су разни вадичеци од најстаријих до данашњих. Занимљиво је да се један део ових савремених поклања као реклама за неки сасвим други производ. Додуше, не недостају и они скупocени које су осмислили чувени дизајнери. У сваком случају, у витринама Музеја вадичеца могу да се виде врло занимљиви експонати невероватних облика (од животињских глава до еротских фигура). Углавном потичу из Италије, Енглеске и Немачке, мада има и из Швајцарске (углавном вишенамених), као и Америке. Ту су и посебни вадичеци за отварање запушача на бочицама лекова или парфема. Ко жели да са зна нешто више, може да посети Интернет адресу:

www.museodeicavatappi.it

ГРЕШКА

У одговору читатељки која вас је замолила да напишете хемијске формуле четири драга камена, поткрала вам се не тако мала грешка. Док су рубин и сафир уистину корунди (Al_2O_3), при чему се сви корунди осим црвеног (рубин) и боје кајсије (падпарадша) називају сафиром, смарагд спада у групу минерала који се називају берилима ($\text{Be}_3\text{Al}_2(\text{SiO}_3)_6$) у које спадају још плаво-зелени аквамарин, жути хелиодор и ружичасти морганит. Примите срдчан поздрав од верне читатељке.

Заставе су остале скандинавских земаља. Заставе Норвешке и Исланда врло су сличне, јер су обе државе биле у саставу Данске. Норвешкој застави, насталој 1821. године, прилагодат је плави крст тако да су боје биле као на француској тробојци. Застава Исланда има небескоплаву основу, с белим крстом у коме је смештен црвени бели врхови глечера и ватра која изнутра пламти. Кад је Исланд 1944. године постао независна држава, усвојена је и застава. Боје на шведској застави изведене су из историјског грба – златне крпе на плавом пољу –

ЗДАРЕ

ицао
дерски

звиром је на би затириоз данашњеја Туцовића ивао у Дунав. аву, по чему сеље измеђуДимитрија, док се деоТуцовића и(Булевара пр. потока, дужиште које су на улица, одски поток 39. носилаоснивачу и године до, чувеном НУ ■

Рубин

Сафир

Дијамант

Смарагд

ХЕМИЈА ДРАГУЉА

Молим вас да напишете хемијске формуле и објавите слике драгог камења дијаманта, сафира, смарагда и рубина. Мислим да не тражим много. МИЛЕНА milena92sweet@hotmail.com

Дијамант је алотропска модификација елемента угљеника, чији је хемијски знак С. По тврдоћи, која се мери Мосовом скалом, то је најтврђа супстанца у природи. Дијамант је тетраедарске кристалне грађе и кад је чист, потпуно провидан, а с примесама може да буде плав, црвен, смеђ, жути, зелен и црни. Провидни дијаманти користе се за израду накита, а непровидни за брушење, бушење и аруу обраду тврдог материјала (драгог метала и стакла).

БОБ ЗА НИКОЛУ

Замолио бих вас да објавите нешто о певачу Бобу Синклеру, његову адресу као и текст песме „World Hold on“.

НИКОЛА
из Бањалуке

Боб Синклер (Bob Sinclair), најистакнутији представник „French touch“ стила хаус музике, рођен је 10. маја 1967. године у Дурманезу, у Француској, под именом Кристоф ле Фријан. У свет музике ушао је 1986. године под уметничким именом Chris The French Kiss, а потом их мењао сходно музици коју је свирао, фанк, хип-хоп, есид цез, латино и афрички звуци, и омиљености коју је стицао на Старом континенту, али и у Америци и Аустралији. Тако је био The Mighty Bob, Reminiscence Quartet, Africians All Stars.

Први велики светски хит „Love Generation“ имао је као Боб Синклер 2005. године. Песма је била једна од химни Светског фудбалског првенства 2006. године. Следећи успех донела му је песма „World Hold on“. Ремикс песме предложен је за награду Грeми и 2006. године нашао се на првом месту топ-листе америчког музичког часописа „Billboard“ испред хитова Мадоне и Кристине Агилере.

Најновији албум „Sounds of Freedom“ изашао је средином 2007. године и већина песама опет је у врховима светских топ-листа.

Адреса: www.bobsinclair.com нуди више података о познатом музичару.

Ево речи песме „World Hold on“ и слике Боба Синклера ■

шездесет четири

World hold on

Oh yeah, yeah...
Open up your heart, what do you feel
Open up your heart, what do you feel... is real

The big bang may be a million years away
But I can't think of a better time to say

World, hold on
Instead of messing with our future, open up inside
World, hold on
Wonder you will have to answer to the children of the sky

World, hold on
Instead of messing with our future
Tell me no more lies
World, hold on
Wonder you will have to answer to the children of the sky

Children of the sky...
Children of the sky...

Look inside, you'll find a deeper love
The kind that only comes from high above

If you ever meet your inner child, don't cry
Tell them everything is gonna be alright

World, hold on
Instead of messing with our future, open up inside
World, hold on
Wonder you will have to answer to the children of the sky

World, hold on
Come one, everybody in the universe, come on
World, hold on
Wonder you will have to answer to the children of the sky

Children of the sky... alright
Open up your heart
Tell me, how do you feel

Listen now, tell them everything, right here right now
Alright, everybody, here in the world
You are all the children, alright

Together now, unite, and fight... oooh
Open up your heart, no, peace, love for everyone

Oh, no no no no no, alright,
to the four corners of the world
Sing it loud, sing it loud, sing it loud loud loud
world hold on on

sing it loud, sing it proud
everybody, yeah yeah yeah
yeah, oooh
Don't take no for an answer,
no no, not today

Right here, spread love,
everybody join together now
One [race], one heart, love and unity, everybody sing
yeah!

World, hold on
Come one, everybody in the

universe, come on
World, hold on
Wonder you will have to answer to the children of the sky

World, hold on
Come one, everybody in the universe, come on
World, hold on
Wonder you will have to answer to the children of the sky

ЧУВАЈ СЕ НИКОТИНА!

Молим вас да ми одговорите да ли човек може да умре од тровања никотином.

ДЕЈАН Б.
Сталаћ

Може. Алкалоид никотин врло је јак отров и делује брзо. Смртна (летална) доза никотина за одраслу особу износи 60 милиграма, мада и четири милиграма, па и мање, могу да изазову тешко тровање. До акутног тровања никотином може да дође и

приликом пушења прве цигарете. Иако су знаци таквог тровања обично веома непријатни, није угрожен живот особе која је попушила цигарету. Но, како је никотин састојак и неких инсектицида, ако се прогута одређена количина таквих средстава или се њима попрска одело или кожа, може да дође до тешког акутног тровања никотином па и смрти. Главна мера у указивању помоћи отрованој особи састоји се у примени вештачког дисања.

С обзиром на то да оваквим инсектицидним средствима понекад рукују и неке особе, треба им на време предочити опасности којима могу да буду изложене уколико се не придржавају свих мера предострожности датих у упутствима за употребу ■

НЕ БОЈТЕ СЕ ЛАСИЦЕ!

Да ли је тачно веровање, раширено у нашем народу, да ласица може да удави човека?

РАДА
Инђија

Веровања најчешће немају никакве везе са стварношћу. Тако је и са овим твојим питањем. Ласица је најмања звер у нашим крајевима (дуга само око 20 центиметара). Она се храни малим животињама или испија птичја јаја, а тешко је и замислити како би могла да удави човека ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ЗАМИШЉЕНИ БРОЈЕВИ

Митра је замислила бројеве 30 и 5 ■

2. ДВА БУРЕТА

Нека је на почетку у другом бурету било x литара вина. Тада важи: $2x - 30 = 3(x - 20)$, односно $x = 30$. Дакле, на почетку је у првом бурету било 60 литара, а у другом 30 литара ■

3. БИЦИКЛИСТИ

Потребно је 20 минута ■

4. ТОША И ГОША

Нека је x број хектара које је поорао Гоша. Из датих услова имамо да је $2x/9 = 180$, односно $x = 810$ ha, односно Тоша је поорао 630 хектара ■

5. КОЈИ БРОЈ НЕДОСТАЈЕ?

Недостаје број 20. Наиме, у кругу су, у смеру кретања казаљке на сату, наизменично распоређени чланови низова: 3, 6, 9, 12 и 5, 10, 15, 20 ■

6. ПОПУНИТЕ!

15	8	1	24	17
16	14	7	5	23
22	20	13	6	4
3	21	19	12	10
9	2	25	18	11

7. ПЕНЗИОНЕРИ

Сваки од пензионера одиграо је две партије ■

8. ОБОЈЕНЕ НОВЧАНИЦЕ

Вероватноћа да је и друга страна новчанице црна износи $2/3$, па је то добра шанса за Марково клађење ■

9. ПЛАКАРИ И СТОЛАРИ

Потребна су му три дана ■

10. ИЗБРИСАН БРОЈ

Нека су написани бројеви $x, x+1, x+2, \dots, x+7$, а да је избрисан број $x+a$, где је $0 \leq a \leq 7$. Тада је: $x+x+1+\dots+x+7-(x+a) = 854$, односно $8x+28-x-a = 854$, па је $7x = 826+a$, што значи да је број $(826+a)$ дељив са 7, па је $a = 0$, односно $x = 118$. Значи, били су исписани бројеви: 118, 119, 120, ..., 125, па је избрисан број 118 ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Ћир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)-... - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

АНАГРАМ

Олимпијска ватра ■

СКАНДИНАВКА

Немања Видић, из, олабавити, Уран, син, кин, некада, очи, Оскар, Жак, Стеван, рр, а, серије, ватра, ета, име, нокат, Турска, то, ир, Максим ■

ИСПУЊАЉКА

Јелена Томашевић
(Јеловац, сенатор, томбола, пашеног, свићи се) ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Абебе, Уна, Мима, Јована Јанковић, карст, апатриди, у, отоскоп, Акин, Левант, ре, „ами“, Ири, с, иза, авет, криминал, Рајан О'Нил, штанд, Ант ■

УКРШТЕНИЦА

Папрст, пак, авион, соко, распуст, тл, АТА, Праг, и, Чарли Браун, ирис, атлас ■

С. Б.

Дојисујте се, људи!

Желим да се дојисујем.
Зовем се Стефан Мојсић
и живим на Косову.
m.stefan94@live.com

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

БРОЈ 2937

ЗАБАВНИК

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“
изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа ПОЛИТИКА АД
Цетињска 1, 11001 Београд

Генерални директор
др Зоран Ваџић

В. г. директора Сектора
издавачке делатности
Зоран Мошорински

Главни уредник
ревијалних издања и в. г. Главног
и одговорног уредника
Зефирино Граси

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тилев

Редакција ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
Булевар
десетог Стефана 24
11001 Београд

Секретаријат 330-1452; 330-1456
Техничка редакција 330-1454
Претплата 330-1638; 330-1640; 330-1633
Огласни сектор 330-1186; 330-1426
Телефакс 011/337-3319

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке
АД Београд: 205-16454-02

Претплату слати уз обавезну назнаку:
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка:
126 EUR. III група – Америка – Аустралија:
132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I CORRESPONDENT BANK

SWIFT- BIC: DRESDEFF
Name: DRESNER BANK AG
City, Country: FRANKFURT AM MAIN
GERMANY

II BENEFICIARY'S BANK

SWIFT- BIC: KOBBSBGXXX
Name: KOMERCIJALNA BANKA AD
BEOGRAD
Street: SVETOG SAVE 14
City, Country: BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

III BENEFICIARY

IBAN/ Account Number:
RS35205000702174700089
Name: POLITIKA AD - ZA NOVINSKO-
IZDAVACKU I GRAFICKU DELATNOST
Street: CETINJSKA 1
City, Country: 11000 BEOGRAD
REPUBLIC OF SERBIA

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

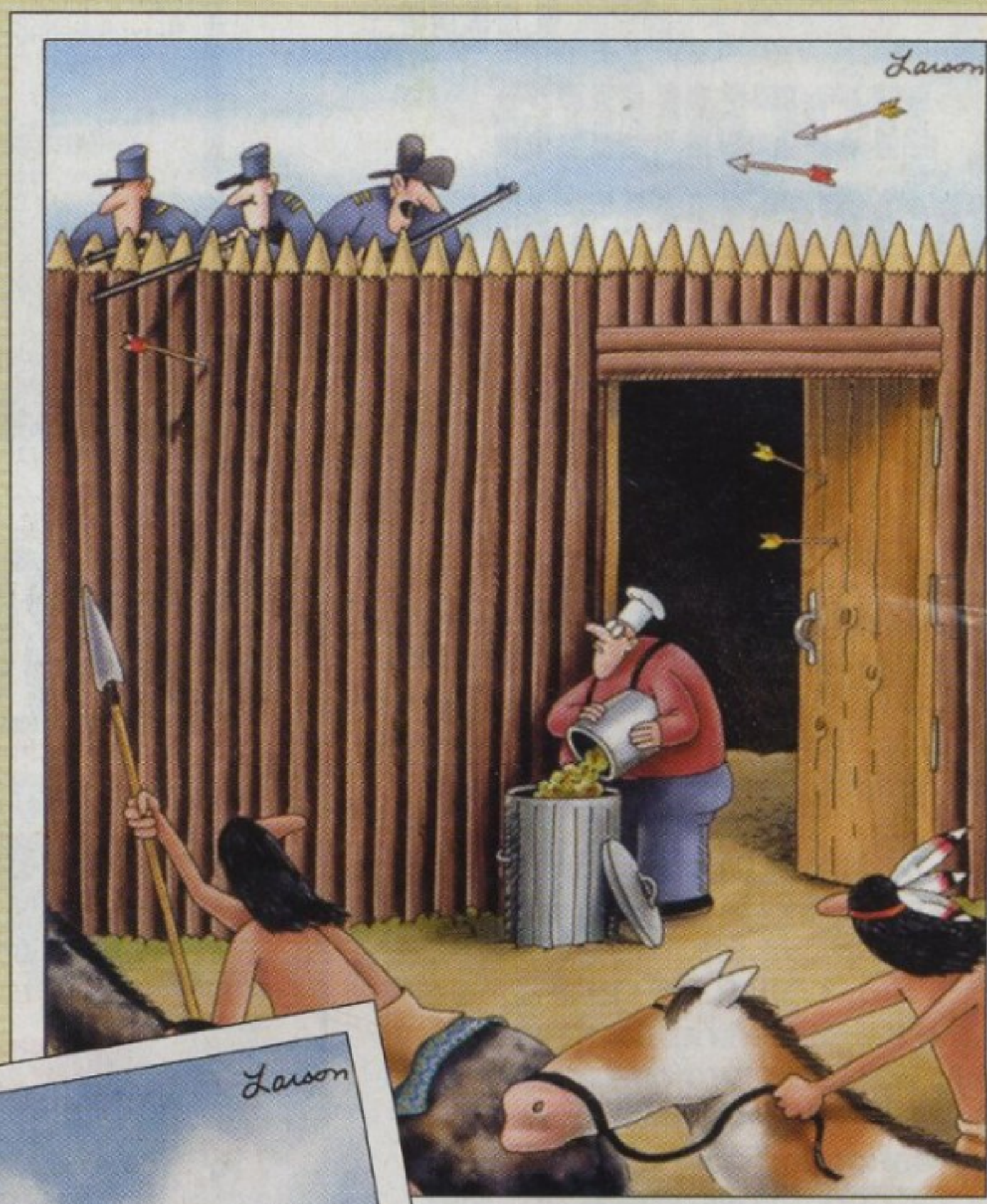
Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА АД, Цетињска 1, Београд
Србија или на факс ++ 381 11 3373-160

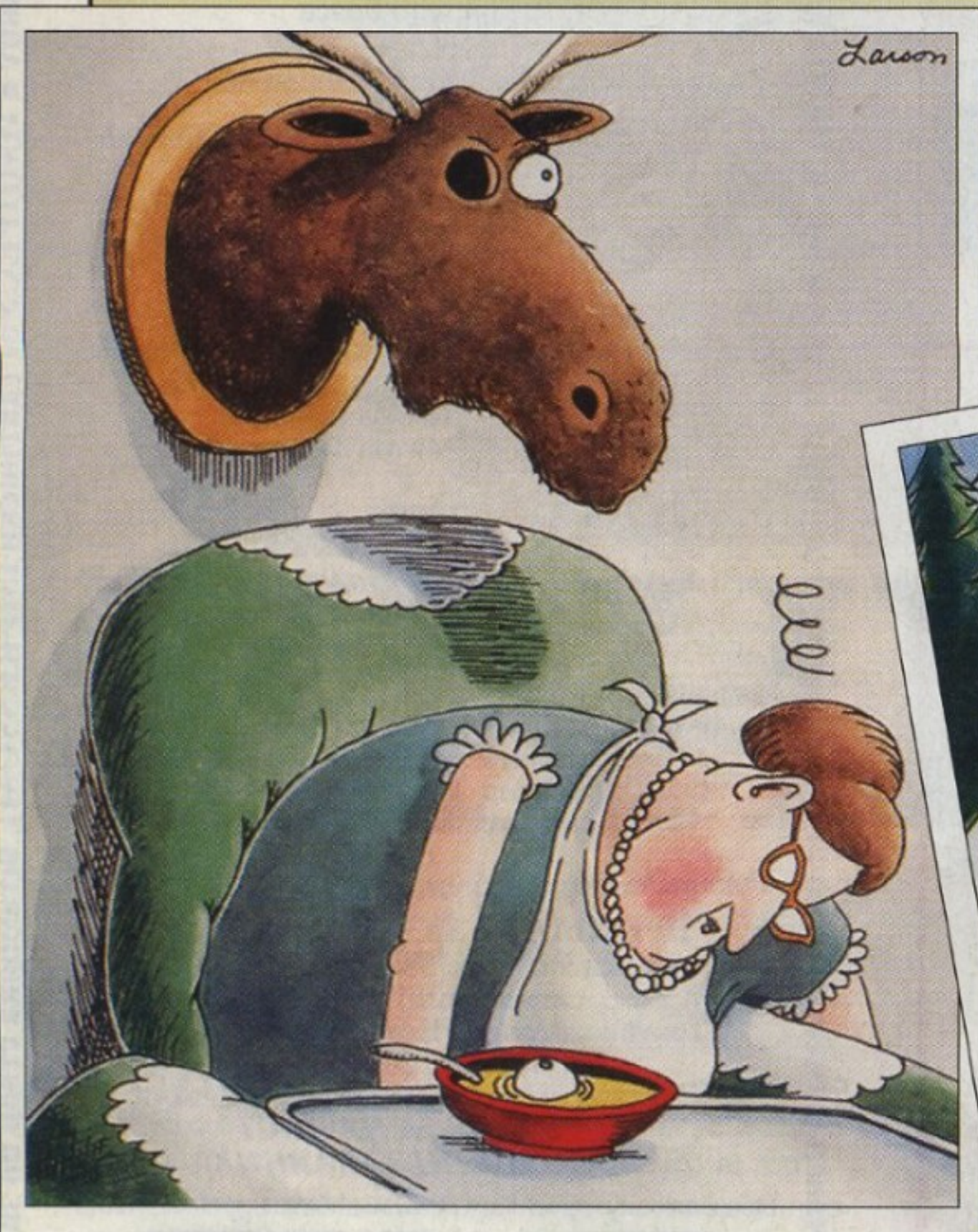
Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ЧУДЕСНИ СВЕТ

ГЕРИЈА ЛАРСОНА

„ФЛЕЧЕРЕ, БУДАЛО,
ЗАТВАРАЈ ВРАТА!“

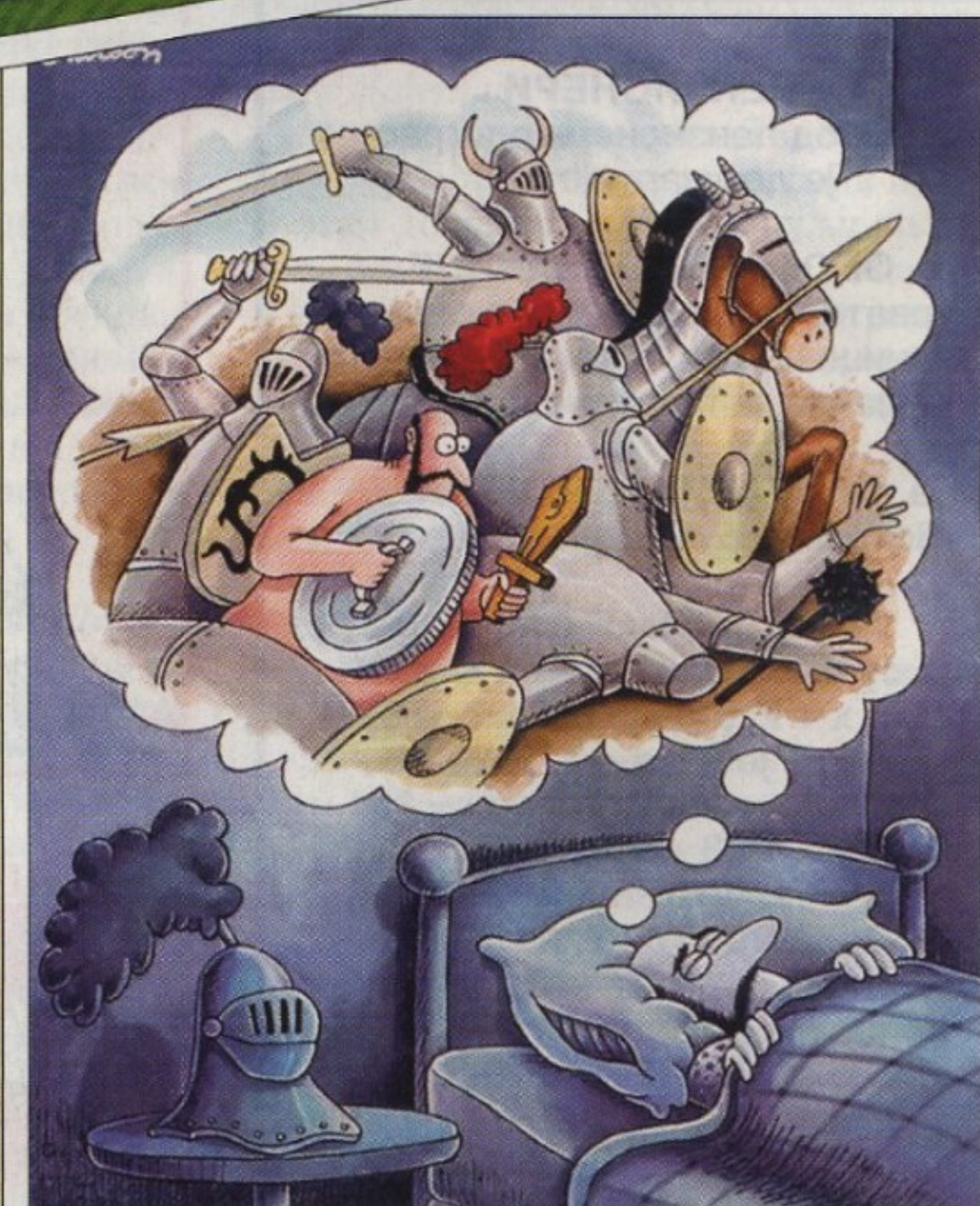

И НИКО ВИШЕ
НИЈЕ ЧУО ЗА
БРАКУ
АНДЕРСОН...

УОБИЧАЈЕНИ
СРЕДЊОВЕКОВНИ
КОШМАР

„ЕВО ЕРЛА,
ДОЛАЗИ...
И КАКО СМО
СЕ
ДОГОВОРИЛИ,
ОСТАЈЕМО
ЧВРСТО ПРИ
ТОМЕ ДА
ГА ОВЕ ЗИМЕ
НЕ ВОЗИМО
НА ЈУГ!“

РЕКЛИСУ О ЗДРАВЉУ

НЕВОЉА ЈЕ КАД НЕКО ПО СВАКУ ЦЕНУ НАСТОЈИ ДА ОСТАНЕ ТЕЛЕСНО ЗДРАВ, ЈЕР ЈЕ ТО ТЕШКО ИЗВЕСТИ А ДА СЕ НЕ НАРУШИ ПСИХИЧКО ЗДРАВЉЕ.

Гилберт Честертон
енглески књижевник и новинар
(1874–1936)

ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ РАСПОЛОЖЕН И ДОБРЕ ВОЉЕ БОЛЕСТИ ИЗБЕГАВАЈУ.

Лао Це
кинески филозоф
(6. век пре н. е)

МЕДИЦИНА ЈЕ ТОЛИКО НАПРЕДОВАЛА ДА ПРАКТИЧНО ВИШЕ НИЈЕДАН ЧОВЕК НИЈЕ ЗДРАВ.

Олдос Хаксли
енглески књижевник
(1894–1963)

ЗА ЈЕДНУ НАЦИЈУ МНОГО ЈЕ ВАЖНИЈЕ ДА ЈЕ ЗДРАВА НЕГО БОГАТА.

Вил Роџерс
амерички хумориста
(1879–1935)

ЧОВЕК НЕ ЗНА ДА ЦЕНИ ЗДРАВЉЕ СВЕ ДОК СЕ НЕ РАЗБОЛИ.

Томас Фулер
енглески писац
(1608–1661)

ТАЈНА ПСИХИЧКОГ И ФИЗИЧКОГ ЗДРАВЉА: НЕ ЖАЛИТИ ЗА ПРОШЛИМ ДАНИМА, НЕ БРИНУТИ СЕ О СУТРАШЊИЦИ ИЛИ ПРИЗИВАТИ НЕВОЉЕ, ВЕЋ У САДАШЊЕМ ТРЕНУТКУ ЖИВЕТИ МУДРО И ИСКРЕНО.

Буда
оснивач будизма
(око 560–483. пре н. е)

ЈЕДНУ ПОЛОВИНУ ЖИВОТА ЧОВЕК ПРОВЕДЕ ГУБЕЋИ ЗДРАВЉЕ, А ДРУГУ ПОЛОВИНУ ПОКУШАВАЈУЋИ ДА ГА ВРАТИ.

Леонардо да Винчи
италијански сликар, вајар, научник
(1452–1519)

ЗДРАВЉЕ ЈЕ ВАЖНИЈЕ ОД ЗНАЊА.

Томас Џеферсон
3. амерички председник
(1801–1809)

СРЕЋА? НИЈЕ НИШТА ДРУГО ДО ЗДРАВЉЕ И ЛОШЕ ПАМЋЕЊЕ.

Алберт Швајцер
немачки мисионар и филозоф
(1875–1965)

РАДОСТ ЈЕ НАЈБОЉИ НАЧИН ДА ЧОВЕК БУДЕ ЗДРАВ, ОНА ЈЕ НАЈБОЉИ ЛЕК И ЗА ДУШУ И ЗА ТЕЛО.

Франсоа ла Рошфуко
француски филозоф
(1613–1680)

ЛЕКАРИ СЕ НЕПРЕКИДНО ТРУДЕ ДА НАМ САЧУВАЈУ ЗДРАВЉЕ, А КУВАРИ ДА ГА УПРОПАСТЕ. ОВИ ДРУГИ КАО ДА СУ ВЕШТИЈИ У СВОМ ПОСЛУ.

Дени Дидро
француски филозоф и књижевник
(1713–1784)

КАКО МОЖЕШ ДА ЦЕНИШ ЗДРАВЉЕ АКО НИКАДА НИСИ БИО БОЛЕСТАН?

Готфрид Вилхелм Лајбниц
немачки филозоф и математичар
(1646–1716)

Илустровала
Лидија Тарановић

BY JIM DAVIS

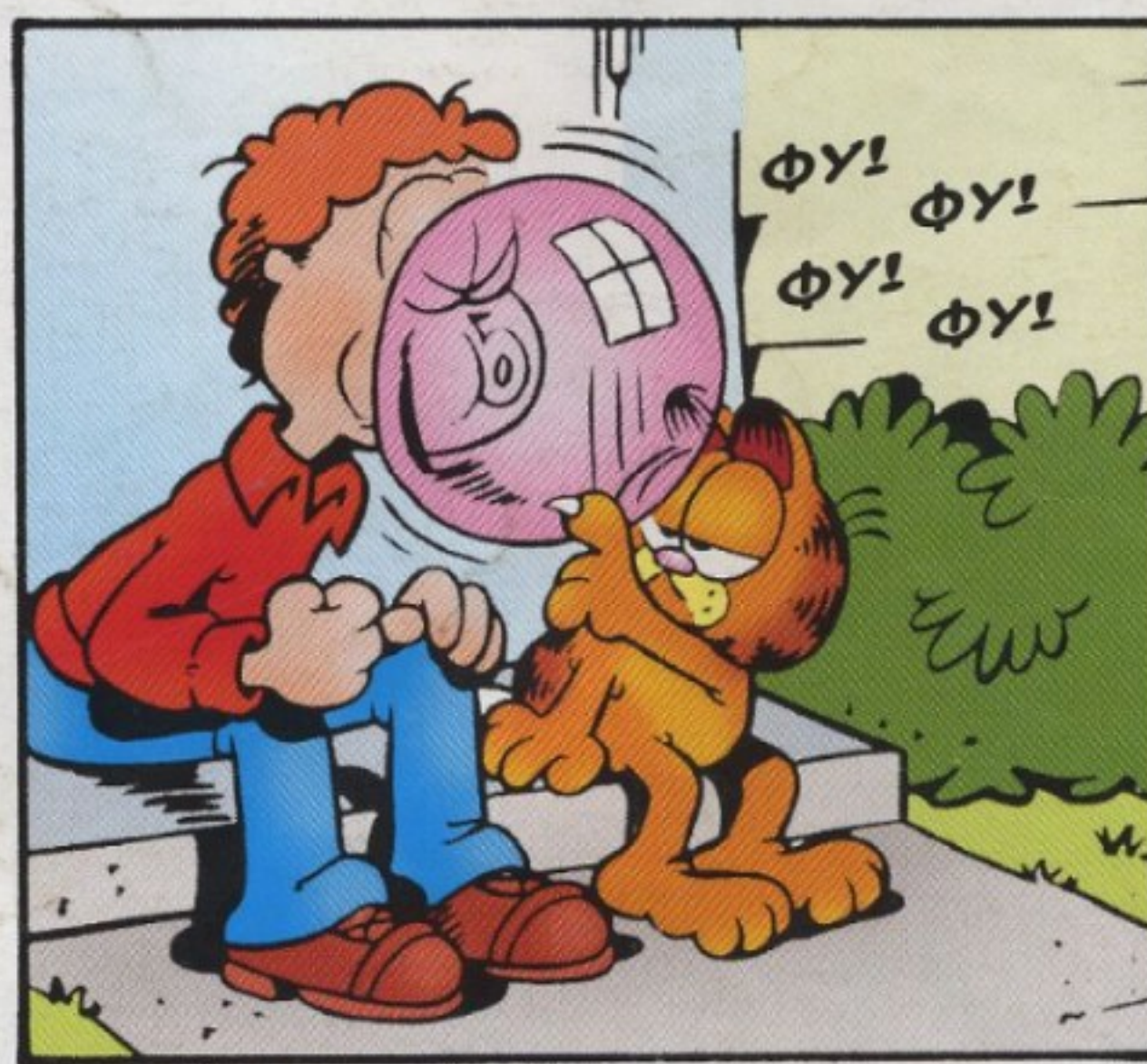
ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

БЕШГ

